

ISSN : 2774-0218 (Online)

Wishing Journal Review

Wishing Journal Review (WJR)

วารสารภาวนาสารปริทัศน์

Vol.05 No.01 (January-April 2025)

ปีที่ 05 ฉบับที่ 01 (มกราคม-เมษายน 2568)

Wishing Journal Review. (WJR)

ISSN : 2774-0218 (ออนไลน์) วารสารภาวนาสารปริทัศน์

Volume 5 No 1 (January – April 2025) ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน 2568)

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน / ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม / ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม

วัตถุประสงค์ (Objective)

เพื่อส่งเสริมการผลิตผลงานทางวิชาการและงานวิจัยด้านการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมประเพณี เพื่อให้บริการทางวิชาการในสังคมอุดมปัญญาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนแนวคิดด้านการศึกษาพระพุทธศาสนาและปรัชญา และเพื่อประชาสัมพันธ์ผลงานและกิจกรรมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมประเพณี

คณะกรรมการที่ปรึกษา

พระธรรมปัญญาภรณ์ (ไพฑูริย์ ชินวโส)

พระครูศรีธรรมนาท

พระราชสุตาภรณ์ (ประศักดิ์ อคฺคปญฺโญ) รศ.ดร.

พระสุวรรณเมธาภรณ์ (ขุนทอง สุวณฺณเมโธ) ผศ.

พระเมธีธรรมาจารย์ (ประสาน จนฺทสาโร) รศ.ดร.

พระครูโสภณพุทธิศาสตร์ (เชื้อว ชุตินฺธโร) ผศ.ดร.

ศาสตราจารย์ ดร. จำนง อติวัฒนสิทธิ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม

รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู

รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรยุทธ์ พึ่งเทียน

รองศาสตราจารย์ ดร.ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม

บรรณาธิการ (Chief Editor) : พระครูภาวนาโชติคุณ, ดร.

ผู้ช่วยบรรณาธิการ (Assistant Editors) : ผศ. ดร. นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และ ดร. ดลนพร วราโพธิ์

กองบรรณาธิการ (Editorial Board)

ภายใน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร. จำนง อติวัฒนสิทธิ

รองศาสตราจารย์ ดร. อินฉา ศิริวรรณ

รองศาสตราจารย์ ดร. สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ

พระปลัดวรวิญญู อคฺคชโร, ดร.

ภายนอก

รองศาสตราจารย์ ดร. ชลวิทย์ เจียรจิต

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันชัย สุขตาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชนันภรณ์ อารีกุล

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พระมหาฉัตรชัย ขยญาณเมธี, ดร.

รองเจ้าคณะอำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู

พระมหาคณาวุฒิ อคฺคปญฺโญ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมหานพพร อภิพนโร

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

เลขานุการ/ศิลปกรรม : ดร. ดลนพร วราโพธิ์

สำนักงาน วัดถ้ำสิงโตทอง ตำบลปากช่อง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี 70150 โทร 032-206290

สารจากบรรณาธิการ

วารสารภาวนาสารปริทัศน์ ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน 2568) นี้ นับได้ว่าเป็นวารสารที่มีคุณภาพทางด้านวิชาการเกี่ยวกับการศึกษา สังคมศึกษา พระพุทธศาสนาและศิลปวัฒนธรรม ที่ได้รับการยอมรับในระดับชาติ และจักพัฒนาฐานข้อมูลปรากฏในศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย TCI (Thai-Journal Citation index Center) ในอนาคตอันใกล้นี้ บทความวิจัยและงานสร้างสรรค์ที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารนี้ ถือว่าเป็นข้อมูลทางวิชาการที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การบริการวิชาการด้านสังคมและพระพุทธศาสนา และการประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับสังคมศาสตร์สมัยใหม่ อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

สิ่งที่พึงตระหนักและพัฒนาควบคู่กันไปกับวิชาการคือความมีศีลธรรมและจรรยาบรรณของความเป็นนักวิชาการแบบสังคมพุทธ กล่าวคือ ต้องมีการศึกษาค้นคว้าข้อมูลอย่างละเอียดถึงแหล่งสังคมปฐมภูมิ สังคมทุติยภูมิ เศรษฐกิจ และสิทธิของบุคคลที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งรายงานผลการวิจัยและข้อค้นพบตามความเป็นจริงในเชิงสร้างสรรค์ วิพากษ์ วิจัย อยู่บนฐานข้อมูลและหลักแห่งเหตุผล ที่สำคัญนักวิชาการทางสังคมทางพระพุทธศาสนานั้น พึงปลูกศรัทธามั่นคงในพระพุทธศาสนา สร้างสรรค์งานเพื่อให้สามารถนำไปพัฒนาประเทศชาติ และเทิดทูนไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์

ขออนุโมทนาทีมงานจัดทำวารสารภาวนาสารปริทัศน์ ที่ได้ช่วยกันผลิตงานวิชาการแก่สังคม สร้างองค์ความรู้บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ให้ชาวโลกได้ศึกษาและนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางสืบไป

(พระครูภาวนาโชติคุณ)

บรรณาธิการ

วารสารภาวนาสารปริทัศน์

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลับกรองบทความ (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

พระมหาสมบุญ สุธมโม รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระณรงค์ ฐานวุฑโฒ ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูภาวนาโชติคุณ, ดร.	เจ้าคณะตำบลปากช่อง เจ้าอาวาสวัดถ้ำสิงโตทอง
พระครูวัชรสุวรรณาท, ดร.	รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี
	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูสุนทรวัชรกิจ, ดร.	รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการวิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี
	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระมหากังวาน ธีรธมโม, ดร.	วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.อินตา ศิริวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.สิน งามประโคน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรพล ใจเย็น	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ชวาล ศิริวัฒน์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนทอง วัฒนะประดิษฐ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดา หนัมนี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.ดลนพร วราโพธิ์	นักวิชาการอิสระ

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลับกรองบทความ (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

พระราชรัตนมณี (บุญเทียม ญาณินโท)	วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโษส นครปฐม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยะนาถ บุญมีพิพิธ	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ สุจริตรักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวน ภารังกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
รองศาสตราจารย์ ดร.วิชชุดา หุ่นวิไล	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รองศาสตราจารย์ ดร.ชลวิทย์ เจียรจิต	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภาพรณ ัญญา	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันชัย สุขตาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธันยธร ตินภาพ	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รุ่งรังสิมา สัตยาไชย	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนันภรณ์ อารีกุล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุวัต กระสังข์	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
อาจารย์ ศุภินันท์การย์ ระวังวงศา	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ดร. สีฟ้า ณ นคร	นักวิชาการอิสระ
ดร. อาทิตา ชูตระกูล	นักวิชาการอิสระ
ดร. ณัฏพงษ์ วิชัยอัสชะ	นักวิชาการอิสระ

~ ก ~

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
สารจากบรรณาธิการ	i
ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาถ้อยแถลงบทความ (Peer Review)	(1)
สารบัญ	ก
Academic Articles/บทความวิชาการ	
1. Good quality tourist ethics and social studies teaching ศึกษาจรรยาบรรณนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพกับการสอนสังคมศึกษา	
Phrakhrupalad Kanes Papassaro (Thongpha) พระครูปลัดคณิศร ปภัสสโร (ทองผา)	AA 1-8
2. Management of Independent Buddhist Education in Thailand การจัดการศึกษาอิสระทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย	
Sak Prasandee ศักดิ์ ประสานดี	AA 9-22
3. Social Studies teaching based on concepts and theories related to systems การสอนสังคมศึกษาตามแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับระบบ	
Phramaha Natdanai Thanavuddho (Niamhom) พระมหาณัฐดนัย ฐานวฑฺฒโน (เนียมหอม)	AA 23-30
4. Format Buddha's Method for Social Teaching Assist to Integration รูปแบบพุทธวิธีการสอนสังคมเพื่อการอนุเคราะห์อย่างบูรณาการ	
Phra Chirayu Uttamo (Mul Mak) พระจิรายุ อุตตโม (มูลมาก)	AA 31-46
5. The Media Analyzing and Technology for Teaching Social Studies แนวการวิเคราะห์สื่อและเทคโนโลยีทางการสอนสังคมศึกษา	
PhraSamu Somporn Tissavaro (Surasit) พระสมุห์สมพร ติสสวโร (สุรสิทธิ์)	AA 47-58

Research Articles/บทความวิจัย

หน้า

6. Guidelines for academic administration by school administrators to raise achievement levels O-NET testing of students in educational institutions Under the local government organization, Rayong Province
แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์การทดสอบ O-NET ของนักเรียนในสถานศึกษา
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง
Netnaphat Sennok, Trairat Sithitool, Prapon Hleesin
เนตรนพัฒน์ เสนนอก, ไตรรัตน์ สิทธิทูล, ประพนธ์ หลีสลิน RA 1-20
7. Guidelines of Academic Administration Promoting Excellence According to Evaluation of Prominence in Schools Under the Rayong Primary Education Service Area
แนวทางการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตามแนวทางการประเมินความโดดเด่นของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดระยอง
Kriengkrai Nonin, Pratoomtong Trirat, Wilaichitra Nilsawaddi
เกรียงไกร โนนอินทร์, ประทุมทอง ไตรรัตน์, วิไลจิตร นิลสวัสดิ์ RA 21-38
8. Guidelines for Academic Administration Based on the concept of Creative Learning to Strengthen the Innovators of Students in Educational Institutions under the Suphanburi Secondary Educational Service Area Office.
แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวคิดการสร้างความผูกพันเพื่อยกระดับความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2
Apinan Klomkliang, Pratoomtong Trirat, Wilaichitra Nilsawaddi
อภินันท์ กลมเกลี้ยง, ประทุมทอง ไตรรัตน์, วิไลจิตร นิลสวัสดิ์ RA 39-52

Research Articles/บทความวิจัย

หน้า

9. Guidelines for Academic Administration Based on the concept of Creative Learning to Strengthen the Innovators of Students in Educational Institutions under the Suphanburi Secondary Educational Service Area Office.

แนวทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้าง
ความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี

Ratthapong Haungprakon, Pratoomtong Trirat, Wilaichitra Nilsawaddi

รัฐพงษ์ ห่วงประโคน, ประทุมทอง ไตรรัตน์, วิไลจิตร นิลสวัสดิ์ RA 53-68

10. แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศตามแนวคิดพลิก
โฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สุพรรณบุรี เขต 2

Guideline of participatory administration approach to information system
management According to the concept of transforming education into the
digital era of the schools under Suphanburi Primary Educational Service Area
Office 2

Akkaraj Bumroongpetch, Pratoomtong Trirat, Tanisya Jiriyasin

เอกราช บำรุงเพชร, ประทุมทอง ไตรรัตน์, ธัญญา จิริยาสิน AR 109-112

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ

หน้า

ศึกษาจรรยาบรรณนักท่องเที่ยวที่ดีมีคุณภาพกับการสอนสังคมศึกษา

Good quality tourist ethics and social studies teaching

พระครูปลัดคณศ ปภสฺสโร (ทองผา)

นิสิตดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Phrakhrupalad Kanes Papassaro (Thongpha)

Ph.d Student for Department Teaching Social Studies, Faculty of Education

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail : Kongjivon@gmail.com

Received : 16 April 2025

Revised : 16 April 2025

Accepted : 26 April 2025

บทคัดย่อ

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมทั่วโลก ผู้คนจากทั่วทุกมุมโลกเดินทางเพื่อพักผ่อน เรียนรู้ และสัมผัสประสบการณ์ใหม่ ๆ การท่องเที่ยวสร้างรายได้มหาศาลให้กับประเทศ แต่ขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา จรรยาบรรณของนักท่องเที่ยวสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประการหลัก ๆ ได้แก่ 1. ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม นักท่องเที่ยวจำนวนมากอาจก่อให้เกิดปัญหามลภาวะทางสิ่งแวดล้อม เช่น การทิ้งขยะไม่เป็นที่เป็นทาง ขยะมูลฝอย เสียงรบกวน มลพิษทางน้ำและอากาศ ปัญหาเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ และสุขภาพของผู้คนในพื้นที่ 2. ปัญหาด้านสังคม นักท่องเที่ยวอาจแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น การละเมิดวัฒนธรรมท้องถิ่น การแย่งชิงทรัพยากร การทำร้ายสัตว์ป่า ปัญหาเหล่านี้ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในท้องถิ่น 3. ปัญหาด้านความปลอดภัย นักท่องเที่ยวอาจตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรม เช่น การถูกขโมย การถูกกรรโชกทรัพย์ การถูกทำร้ายร่างกาย การถูกหลอก จรรยาบรรณเชิงอาจส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมายังประเทศนั้น ๆ

คำสำคัญ: จรรยาบรรณ, นักท่องเที่ยว, ที่ดีมีคุณภาพ

Abstract

Travel is a popular activity around the world. People from all over the world travel to relax, learn, and experience new things. Tourism generates huge revenue for the country. But at the same time, it causes various problems. Tourist problems can be divided into three main areas: 1. Environmental problems. A large number of tourists may cause environmental

pollution problems such as improper disposal of garbage, garbage, noise, water and air pollution. These problems can affect the ecosystem and the health of people in the area. 2. Social problems Tourists may display inappropriate behavior, such as violating local culture. Competition for resources harming wild animals These problems can cause conflicts between tourists and locals. 3. Safety issues Tourists may become victims of crimes such as theft and extortion. Being physically assaulted, being deceived, these problems can affect tourists' confidence in traveling to that country.

Keywords: ethics, tourist, good quality

1. บทนำ

การท่องเที่ยวถือว่าเป็นอุตสาหกรรมหลักที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ซึ่งการท่องเที่ยวในประเทศไทยมีความหลากหลาย เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงจริยธรรม เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีรูปแบบการท่องเที่ยวมิติใหม่ที่ได้รับการนิยมนิยม และเติบโตอย่างรวดเร็วควบคู่ไปกับกระแสการท่องเที่ยวของทั่วโลก คือ “การท่องเที่ยวเชิงศาสนา” ถือว่าเป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบของวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงศาสนาเป็นการเดินทางท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษา คือการเดินทางของนักท่องเที่ยวเพื่อไปท่องเที่ยวเยี่ยมชมความงดงามของศาสนสถานอันมีคุณค่าอันประณีตสวยงาม เรื่องความรักเรื่องครอบครัวหรือเรื่องหน้าที่การงาน เป็นต้น การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมภาคบริการที่มีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยซึ่งสามารถสร้างรายได้เป็นอันดับหนึ่งของการค้าภาคบริการรวมของประเทศ โดยในแต่ละปี สามารถสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศในรูปแบบเงินตราปีละหลายแสนล้านบาท การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมทั่วโลก ผู้คนจากทั่วทุกมุมโลกเดินทางเพื่อพักผ่อน เรียนรู้ และสัมผัสประสบการณ์ใหม่ ๆ การท่องเที่ยวสร้างรายได้มหาศาลให้กับประเทศ แต่ขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา จรรยาบรรณเชิงลบอาจส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมายังประเทศนั้น ๆ ปัญหาของนักท่องเที่ยวเป็นปัญหาที่ซับซ้อน จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และนักท่องเที่ยวเอง ภาครัฐต้องวางนโยบายและมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ภาคเอกชนต้องให้ความสำคัญกับคุณภาพการให้บริการ และนักท่องเที่ยวต้องตระหนักถึงบทบาทของตนเองในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2. แนวคิดเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั่วทุกมุมโลก เดินทางเพื่อพักผ่อน เรียนรู้ และสัมผัสประสบการณ์ใหม่ ๆ

ฉลองศรี พิมลสมพงศ์ (2546) กล่าวว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางเพื่อความเพลิดเพลิน พักผ่อนหย่อนใจและเป็นการเดินทางที่มีเงื่อนไข 3 ประการคือ

1. เดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว
2. เดินทางด้วยความสมัครใจ
3. เดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ได้ที่ไม่ใช่การประกอบอาชีพหรือ หารายได้

กุลวรา สุวรรณพิมล (ออนไลน์ : 4) ได้ให้ความหมายของนักท่องเที่ยว หมายถึง ผู้ที่มาเยือนชั่วคราวซึ่งมักจะมาพักอาศัยอยู่ในประเทศที่มาเยือนไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมง มีวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างดังนี้

1. เพื่อการพักผ่อน ความเพลิดเพลิน สุขภาพ การศึกษาการกีฬา
2. เพื่อดำเนินธุรกิจและการประชุมต่างๆ
3. เพื่อเยี่ยมครอบครัวและญาติพี่น้อง
4. เพื่อราชการและติดต่อราชการ

ฐิรัชญา มณีเนตร (2552) กล่าวว่า นักท่องเที่ยว หมายถึง ผู้ที่เดินทางจากถิ่นพำนักที่อาศัยไปยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราวเป็นเวลาอย่างน้อย 24 ชั่วโมงขึ้นไปด้วยความสมัครใจและมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางที่แตกต่างกัน แต่ไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้ที่จุดหมายปลายทาง ซึ่งนักท่องเที่ยวถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของการท่องเที่ยว โดยองค์การการท่องเที่ยวโลกได้ให้ความหมายของนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวโดยเสนอแนะให้ประเทศสมาชิกใช้คำว่า ผู้มาเยือน (Visitors)

(Kamonchanok : ออนไลน์) ได้ให้ความหมายของนักท่องเที่ยว คือบุคคลที่เดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจและเกิดความพอใจสนุกสนานในการเดินทาง

สรุปได้ว่า การเดินทางเพื่อความเพลิดเพลินพักผ่อนหย่อนใจและเป็นการเดินทางของนักท่องเที่ยวมีหลายระดับ คือ 1. เดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว 2. เดินทางด้วยความสมัครใจ 3. เดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ได้ที่ไม่ใช่การประกอบอาชีพหรือ หารายได้

ส่วนผู้ที่มาเยือนชั่วคราวซึ่งมักจะมาพักอาศัยอยู่ในประเทศที่มาเยือนไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมง มีวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างดังนี้ 1. เพื่อการพักผ่อน ความเพลิดเพลิน สุขภาพ การศึกษา การกีฬา 2. เพื่อดำเนินธุรกิจและการประชุมต่าง ๆ 3. เพื่อเยี่ยมครอบครัวและญาติพี่น้อง 4. เพื่อราชการและติดต่อราชการ ตามแบบฉบับที่ว่า อยู่ก็ขึ้นใจไปก็คิดถึง

3. ประเภทของนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยว คือบุคคลหลากหลายตา หลากหลายอาชีพและระดับการศึกษา รวมทั้งที่มีประสบการณ์ตรงมากน้อยในการเดินทางและการพำนักอยู่ในสถานที่นั้น ๆ แตกต่างกันไป นั้นหมายความว่า จรรยาบรรณเล็ก ๆ ที่เกิดจากพฤติกรรมแสดงออกย่อมมีความสุภาพและเคารพในสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วย

1. นักท่องเที่ยวภายในประเทศ (Domestic Tourist) หมายถึง นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของตนเอง
2. นักท่องเที่ยวต่างชาติ (International Tourist) หมายถึง นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวไปยังประเทศอื่นๆ

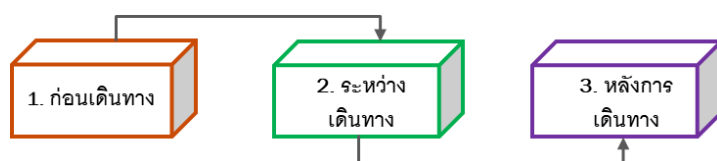
4. ลักษณะของการเดินทางของนักท่องเที่ยว

ลักษณะของนักท่องเที่ยวย่อมมีลักษณะที่แตกต่างจากโซนหรือภูมิภาคที่มาจากมา ทั้งแบบเชิงพักผ่อนหย่อนใจ คือกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เพลิดเพลินกับธรรมชาติ วัฒนธรรม กิจกรรมต่าง ๆ ในดินแดนใหม่ และหรือนักท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ หมายถึง นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวเพื่อประกอบธุรกิจหรือติดต่อกิจการ ซึ่งก็แตกต่างกันทั้งการแสดงเอกสารการเข้าเมือง วิชาการเดินทาง และอาจมาในกลุ่มเดินทาง ดังนี้

1. นักท่องเที่ยวแบบอิสระ (Independent Traveler) หมายถึง นักท่องเที่ยวที่วางแผนการเดินทางและจัดการการเดินทางด้วยตนเอง
2. นักท่องเที่ยวแบบเหมาจ่าย (Package Tour Tourist) หมายถึง นักท่องเที่ยวที่ซื้อแพ็คเกจทัวร์จากบริษัททัวร์

5. พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว หมายถึง การแสดงออก การเคารพและให้เกียรติแก่สถานที่ รวมถึงการกระทำต่าง ๆ ของนักท่องเที่ยวที่อาจจะเกิดขึ้นก่อน ขณะ และหลังการเดินทางท่องเที่ยว พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวอาจแบ่งออกได้เป็นหลายประเภทตามเกณฑ์ต่าง ๆ เช่น พฤติกรรมก่อนการเดินทาง พฤติกรรมระหว่างการเดินทาง และพฤติกรรมหลังการเดินทาง มีดังนี้

แผนภาพที่ 1 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว การกระทำต่างๆ มีพฤติกรรม ดังนี้

1. พฤติกรรมก่อนการเดินทางของนักท่องเที่ยว หมายถึง พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวตั้งแต่เริ่มมีความคิดที่จะเดินทางท่องเที่ยว จนกระทั่งตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวปัจจัยที่กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว เช่น ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางวัฒนธรรม ปัจจัยส่วนตัว เป็นต้น
2. พฤติกรรมระหว่างการเดินทางของนักท่องเที่ยว หมายถึง พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว พฤติกรรมระหว่างการเดินทางของนักท่องเที่ยว เช่น ความพึงพอใจกิจกรรมการ

ท่องเที่ยว และการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว เช่น ค่าใช้จ่ายด้านการเดินทาง ค่าใช้จ่ายด้านที่พัก ค่าใช้จ่ายด้านอาหาร เป็นต้น

3. พฤติกรรมหลังการเดินทางของนักท่องเที่ยว หมายถึง พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นหลังจากการเดินทางท่องเที่ยว พฤติกรรมหลังการเดินทางของนักท่องเที่ยว คือ การบอกต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวให้ผู้อื่นทราบ การกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ เป็นต้น

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ได้แก่

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว เช่น เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ทักษะ
2. ปัจจัยทางสังคมของนักท่องเที่ยว เช่น ครอบครัว เพื่อนฝูง วัฒนธรรม
3. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เช่น ภาวะเศรษฐกิจ อัตราแลกเปลี่ยน
4. ปัจจัยทางกายภาพ เช่น สภาพภูมิประเทศ สภาพอากาศ
5. ปัจจัยทางเทคโนโลยี เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นต้น

วัตถุประสงค์ในการเดินทาง

นักท่องเที่ยวเชิงพักผ่อนหย่อนใจ (Recreational Tourist) หมายถึง นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เพลิดเพลินกับธรรมชาติ วัฒนธรรม กิจกรรมต่างๆ

นักท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ (Business Tourist) หมายถึง นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวเพื่อประกอบธุรกิจหรือติดต่องาน

นักท่องเที่ยวเชิงการศึกษา (Educational Tourist) หมายถึง นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวเพื่อศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับสถานที่ต่างๆ

นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourist) หมายถึง นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวเพื่อรักษาสุขภาพหรือฟื้นฟูสุขภาพ

นักท่องเที่ยวเชิงศาสนา (Religious Tourist) หมายถึง นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวเพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

นักท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sports Tourist) หมายถึง นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมการแข่งขันกีฬาหรือเข้าร่วมการแข่งขันกีฬา

นักท่องเที่ยวเชิงผจญภัย (Adventure Tourist) หมายถึง นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสกับกิจกรรมที่ท้าทายและตื่นเต้น

สรุปได้ว่า จรรยาบรรณนักท่องเที่ยว หมายถึง คือหลักสำคัญที่ควรมีมาตรฐานหรือกฎเกณฑ์ที่นักท่องเที่ยวพึงปฏิบัติต่อตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัย รวมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของท้องถิ่น จรรยาบรรณนักท่องเที่ยวที่ควรรู้มีดังนี้

1. เรียนรู้และเคารพวัฒนธรรมท้องถิ่น

- ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี และธรรมเนียมปฏิบัติของสถานที่ท่องเที่ยว
 - แต่งกายสุภาพเรียบร้อย เหมาะสมกับสถานที่
 - เรียนรู้คำศัพท์และวลีพื้นฐานในภาษาถิ่น
 - ปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อห้ามต่างๆ ของสถานที่ท่องเที่ยว
 - แสดงกิริยาท่าทางที่สุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตน
 - หลีกเลี่ยงการพูดจาเสียงดัง หรือแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม
2. รักษาความสะอาดและสิ่งแวดล้อม
- ทิ้งขยะและรีไซเคิลอย่างถูกต้อง
 - ไม่ทิ้งขยะลงบนพื้นหรือแหล่งน้ำ
 - ประหยัดน้ำและพลังงาน
 - ไม่แกะสลักหรือขีดเขียนอะไรบนต้นไม้หรือโบราณสถาน
 - ไม่รบกวนสัตว์ป่า
3. ท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ
- เลือกซื้อสินค้าและบริการจากผู้ประกอบการท้องถิ่น
 - สนับสนุนธุรกิจที่ยั่งยืนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
 - หลีกเลี่ยงการซื้อของที่ระลึกที่ทำจากสัตว์ป่าหรือพืชพรรณที่หายาก
 - ไม่ให้เงินขอทาน
 - ไม่สนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวที่โหดร้ายต่อสัตว์
4. เคารพชุมชนท้องถิ่น
- พูดคุยกับชาวท้องถิ่นด้วยความสุภาพและเคารพ
 - ถ่ายรูปผู้คนด้วยความยินยอม
 - หลีกเลี่ยงการถ่ายภาพสถานที่หรือบุคคลที่ไม่เหมาะสม
 - ไม่ส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น
 - แต่งกายสุภาพเมื่อเข้าวัดหรือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์
5. ท่องเที่ยวอย่างปลอดภัย
- ศึกษากฎหมายและข้อบังคับเกี่ยวกับความปลอดภัยของสถานที่ท่องเที่ยว
 - แจ้งแผนการเดินทางให้ครอบครัวหรือเพื่อนทราบ

- เก็บเอกสารสำคัญติดตัวไว้เสมอ
- ระวังมิจฉาชีพ
- เลือกพักในที่พักที่ปลอดภัย
- เลือกพักในที่พักที่ปลอดภัย
- เรียนรู้วิธีป้องกันตัว

6. มีน้ำใจต่อผู้อื่น

- ช่วยเหลือผู้อื่นที่ต้องการความช่วยเหลือ
- แบ่งปันสิ่งของกับผู้อื่น
- ยิ้มแย้มแจ่มใสและทักทายผู้คน
- แสดงน้ำใจไมตรีต่อนักท่องเที่ยวคนอื่น

7. สนุกกับการท่องเที่ยว

- พักผ่อนและผ่อนคลาย
- เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ
- เก็บเกี่ยวประสบการณ์
- ถ่ายรูปเพื่อเก็บความทรงจำ
- กลับมาบ้านด้วยความประทับใจ

6. บทสรุป

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมทั่วโลก ผู้คนจากทั่วทุกมุมโลกเดินทางเพื่อพักผ่อน เรียนรู้ และสัมผัสประสบการณ์ใหม่ ๆ การท่องเที่ยวสร้างรายได้มหาศาลให้กับประเทศ แต่ขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ปัญหาของนักท่องเที่ยวสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประการหลัก ๆ ได้แก่ 1. ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม นักท่องเที่ยวจำนวนมากอาจก่อให้เกิดปัญหามลภาวะทางสิ่งแวดล้อม เช่น การทิ้งขยะไม่เป็นที่ เป็นทาง ขยะมูลฝอย เสียงรบกวน มลพิษทางน้ำและอากาศ ปัญหาเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและสุขภาพของผู้คนในพื้นที่ 2. ปัญหาด้านสังคม นักท่องเที่ยวอาจแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น การละเมิดวัฒนธรรมท้องถิ่น การแย่งชิงทรัพยากร การทำร้ายสัตว์ป่า ปัญหาเหล่านี้อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในท้องถิ่น 3. ปัญหาด้านความปลอดภัย นักท่องเที่ยวอาจตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรม เช่น การถูกขโมย การถูกกรรโชกทรัพย์ การถูกทำร้ายร่างกาย การถูกหลอก ปัญหาเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมายังประเทศนั้น ๆ

แนวทางปฏิบัติที่นักท่องเที่ยวควรยึดถือในการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ เคารพวัฒนธรรมท้องถิ่น รักษาสิ่งแวดล้อม และมีน้ำใจต่อผู้อื่น การปฏิบัติตามจรรยาบรรณนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและน่าประทับใจ

7. เอกสารอ้างอิง

- สองสุวรรณแผ่นผา. (2567). ปัญหาและความต้องการของนักท่องเที่ยวต่างชาติในประเทศไทย. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2567. จาก <https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS//ml10/6114962050.pdf>
- ดวงทิพย์ นากระโทก. (2567). แรงจูงใจทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนาในศาสนสถานที่มีชื่อเสียงในการอธิฐานขอพรเรื่องความรักในกรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2567. จาก <http://irithesis.swu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/1399/1/g621130423.pdf>
- กุลวรา สุวรรณพิมล. (2567) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ. สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2567. จาก https://elchm.ssru.ac.th/alisa_ri/pluginfile.php/40/course/summary/1.pdf.
- Kamonchanok. (2567). พฤติกรรมนักท่องเที่ยว. สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2567. จาก <https://kamonchanok001.blogspot.com/p/3.html>
- ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์. (2542). การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

การจัดการศึกษาอิสระทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย Management of Independent Buddhist Education in Thailand

ศักดิ์ ประสานดี

นิสิตดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Sak Prasandee

Ph.d Student for Department Teaching Social Studies, Faculty of Education

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail : sakrasandee3@gmail.com

Received : 16 April 2025

Revised : 16 April 2025

Accepted : 26 April 2025

บทคัดย่อ

การศึกษาพระพุทธศาสนาในประเทศไทยมีพัฒนาการอันยาวนานและซับซ้อน สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการสืบทอดพระธรรมคำสอนและการปรับตัวให้เข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ในปัจจุบัน เราพบว่าการจัดการศึกษาด้านนี้แบ่งออกเป็นสองรูปแบบหลัก คือ การศึกษาที่ดำเนินการโดยองค์กรคณะสงฆ์อย่างเป็นระบบ และการศึกษาอิสระที่จัดโดยวัดหรือสำนักต่างๆ ทั้งสองรูปแบบต่างมีจุดแข็งและข้อจำกัดของตนเอง กล่าวคือ การศึกษาในระบบมีความเป็นมาตรฐานและได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการ แต่อาจขาดความยืดหยุ่น ในขณะที่การศึกษาอิสระมีความคล่องตัว และสามารถตอบสนองความต้องการเฉพาะได้ดี แต่อาจประสบปัญหาด้านการรับรองวุฒิและความมั่นคงของทรัพยากร ความท้าทายสำคัญในปัจจุบันคือการพัฒนาระบบการศึกษาที่สามารถผสมผสานจุดแข็งของทั้งสองรูปแบบ โดยคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนที่หลากหลายมากขึ้น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน การเพิ่มโอกาสในการปฏิบัติธรรม และการสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและภาคส่วนต่างๆ ในสังคม ล้วนเป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาพระพุทธศาสนาในประเทศไทย เพื่อให้สามารถธำรงรักษาแก่นแท้ของพระธรรมคำสอน ขณะเดียวกันก็สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมร่วมสมัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : การศึกษาอิสระทางพระพุทธศาสนา, การปฏิรูปการศึกษา, การศึกษาคณะสงฆ์แนวใหม่

Abstract

Buddhist education in Thailand has a long and complex history, reflecting efforts to preserve Buddhist teachings while adapting to changing social contexts. Currently, two main forms of Buddhist education exist: the systematic education managed by the Sangha organization and the independent education provided by various temples and institutions. Both forms have their strengths and limitations. The systematic education offers standardization and official recognition but may lack flexibility, while independent education is more adaptable and responsive to specific needs but may face challenges in accreditation and resource stability. The key challenge today is developing an educational system that combines the strengths of both approaches, considering the diverse needs of learners, technological advancements, and social changes. Modernizing curricula, integrating technology in teaching and learning, increasing opportunities for practical dharma application, and fostering collaboration between educational institutions and various sectors of society are crucial strategies for enhancing the quality of Buddhist education in Thailand. These efforts aim to preserve the essence of Buddhist teachings while effectively meeting the needs of contemporary society. The goal is to create an educational system that not only maintains the core principles of Buddhism but also equips learners with the skills and knowledge necessary to apply these teachings in the modern world, thereby ensuring the continued relevance and vitality of Buddhist education in Thailand.

Keyword: Independent study of Buddhism, educational reform, New Era Sangha Education

1. บทนำ

สิ่งที่ชาวพุทธของเราไม่ค่อยได้ทราบก็คือ การศึกษาของคณะสงฆ์มี 2 แบบ คือ แบบที่องค์กรปกครองสูงสุดคณะสงฆ์ ซึ่งก็คือรัฐบาลคณะสงฆ์ให้การรับรอง สนับสนุน จัดโครงสร้างการบริหาร จัดการต่างๆ อย่างเป็นทางการ กับการศึกษาคณะสงฆ์ที่บางวัดดำเนินการเอง โดยทางองค์กรปกครองคณะสงฆ์ไม่ได้ยอมรับให้เป็นการศึกษาของคณะสงฆ์ แต่ไม่ได้ขัดขวาง กีดกันในเชิงนโยบาย ซึ่งบางหลักสูตร หรือบางโรงเรียนที่แต่ละวัดจัด อาศัยกฎหมายของทางราชการ และดำเนินการภายใต้การดูแลรับผิดชอบของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายนั้นๆ ซึ่งผู้นำเสนอใช้คำว่า การศึกษาอิสระทางด้านพระพุทธศาสนา

กล่าวได้ว่า การศึกษาอิสระทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทยเป็นปรากฏการณ์ที่มีความสำคัญและน่าสนใจ สะท้อนให้เห็นถึงพลวัตของพระพุทธศาสนาในสังคมไทยร่วมสมัย ในขณะที่การศึกษาพระพุทธศาสนา

ในระบบมีโครงสร้างที่ชัดเจนและได้รับการสนับสนุนจากรัฐ การศึกษาอิสระกลับมีความหลากหลายและยืดหยุ่นมากกว่า ดำเนินการโดยวัด สำนักปฏิบัติธรรม หรือองค์กรทางพระพุทธศาสนาต่างๆ โดยไม่ขึ้นตรงกับระบบการศึกษาของคณะสงฆ์ ลักษณะเด่นของการศึกษาอิสระนี้คือ ความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของพุทธศาสนิกชนในยุคปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้พระอภิธรรม การฝึกสมาธิและวิปัสสนา หรือการประยุกต์หลักธรรมในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ ยังมีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในรูปแบบที่เข้าถึงง่ายและสอดคล้องกับวิถีชีวิตสมัยใหม่ ผ่านสื่อดิจิทัล การอบรมระยะสั้น หรือกิจกรรมทางศาสนาที่สร้างสรรค์

อย่างไรก็ตาม การศึกษาอิสระนี้ก็เผชิญกับความท้าทายหลายประการ ทั้งในแง่ของการรับรองคุณภาพ การสร้างมาตรฐานการศึกษา และการบูรณาการกับระบบการศึกษาหลัก การศึกษาและทำความเข้าใจปรากฏการณ์นี้จึงมีความสำคัญ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการศึกษาพระพุทธศาสนาในประเทศไทยให้มีความสมดุลระหว่างการรักษาแก่นแท้ของพระธรรมคำสอนและการตอบสนองต่อบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

2. ความสำคัญของการจัดการศึกษาในองค์กร

ก่อนที่จะกล่าวถึงรายละเอียดตามหัวข้อตามบทความ ผู้เขียนขอเสนอความสำคัญของการจัดการศึกษาในองค์กร เพื่อคนในองค์กร เพื่อศาสนิกขององค์กร และเพื่อสาธารณชน

ในโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงอันรวดเร็วและการแข่งขันที่เข้มข้น การจัดการศึกษาให้กับสมาชิกขององค์กรไม่ใช่เพียงทางเลือก แต่เป็นความจำเป็นอย่างยิ่งยวดสำหรับทุกหน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาครัฐ เอกชน หรือรัฐวิสาหกิจ การลงทุนในการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ผ่านการจัดการศึกษาเป็นกลยุทธ์สำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จในระยะยาว การจัดการศึกษาในองค์กรไม่เพียงแต่เป็นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะให้กับบุคลากรเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ที่จะหล่อหลอมให้องค์กรมีความยืดหยุ่น พร้อมรับมือกับความท้าทายใหม่ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ ศาสตราจารย์ ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ที่มีชื่อเสียงของไทย ได้กล่าวไว้ว่า "การศึกษาคือหัวใจของการพัฒนาองค์กรและประเทศชาติ เพราะเป็นกระบวนการที่ช่วยให้มนุษย์สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ และนำไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ให้กับสังคม"

นอกจากนี้ การจัดการศึกษาในองค์กรยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความผูกพันระหว่างบุคลากรกับองค์กร เมื่อองค์กรแสดงให้เห็นถึงความใส่ใจในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ย่อมส่งผลให้เกิดความรู้สึกมีคุณค่าและเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและความจงรักภักดีต่อองค์กรในระยะยาว ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ นักวิชาการและนักคิดชั้นนำของประเทศไทย ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาในองค์กรว่า "องค์กรที่ประสบความสำเร็จในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงนี้ คือองค์กรที่สามารถสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง โดยการส่งเสริมให้บุคลากร

ทุกระดับมีโอกาสในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และสามารถนำความรู้ที่ได้นั้นมาประยุกต์ใช้ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ"

การจัดการศึกษาในองค์กรยังเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าในระยะยาว แม้ว่าอาจต้องใช้ทรัพยากรและงบประมาณจำนวนมากในระยะแรก แต่ผลตอบแทนที่ได้รับทั้งในแง่ของการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน การสร้างนวัตกรรม และการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันขององค์กร ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่มีความคุ้มค่าและยั่งยืน

ในท้ายที่สุด การจัดการศึกษาในองค์กรไม่เพียงแต่เป็นประโยชน์ต่อองค์กรและบุคลากรเท่านั้น แต่ยังส่งผลดีต่อสังคมและประเทศชาติโดยรวม เนื่องจากการยกระดับคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศในทุกมิติ

3. วัตถุประสงค์ของคริสตจักรในยุโรปและอเมริกาในการจัดการศึกษาให้กับมิชชันนารี

การจัดการศึกษาให้กับมิชชันนารีโดยคริสตจักรในยุโรปและอเมริกานั้นมีรากฐานอันยาวนานและมีวัตถุประสงค์ที่ซับซ้อน ซึ่งสะท้อนถึงบทบาทสำคัญของศาสนาคริสต์ในการเผยแผ่ความเชื่อและการพัฒนาสังคมในดินแดนต่างไกล การศึกษาที่จัดให้กับมิชชันนารีไม่เพียงแต่มุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมด้านความรู้ทางศาสนาเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงทักษะและความเข้าใจที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานในบริบททางวัฒนธรรมที่แตกต่าง

ศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ เศรษฐมาลินี นักวิชาการด้านประวัติศาสตร์และศาสนาที่มีชื่อเสียงของไทย ได้กล่าวไว้ว่า "การศึกษาสำหรับมิชชันนารีมีวัตถุประสงค์หลักในการสร้างตัวแทนทางวัฒนธรรมที่มีความรู้รอบด้าน สามารถเป็นสะพานเชื่อมระหว่างโลกตะวันตกและดินแดนที่พวกเขาถูกส่งไปปฏิบัติงาน" วัตถุประสงค์นี้สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของคริสตจักรในการสร้างบุคลากร ที่ไม่เพียงแต่มีความเข้มแข็งในความเชื่อ แต่ยังสามารถปรับตัวและทำความเข้าใจกับวัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างลึกซึ้ง

วัตถุประสงค์ประการแรกของการจัดการศึกษาให้กับมิชชันนารี คือการเสริมสร้างความรู้ทางศาสนาและความเข้าใจในหลักคำสอนของคริสต์ศาสนาอย่างลึกซึ้ง มิชชันนารีต้องมีความสามารถในการอธิบายและตีความพระคัมภีร์ รวมถึงสามารถนำหลักคำสอนมาประยุกต์ใช้ในบริบทที่หลากหลายได้ นอกจากนี้ การศึกษายังมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการสื่อสารและการเทศนา เพื่อให้มิชชันนารีสามารถถ่ายทอดหลักคำสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประการที่สอง การศึกษามุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมด้านภาษาและวัฒนธรรม มิชชันนารีต้องเรียนรู้ภาษาของประเทศที่จะไปปฏิบัติงาน รวมถึงศึกษาประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นนั้นๆ ความรู้เหล่านี้ช่วยให้พวกเขาสามารถสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ศาสตราจารย์ ดร.ประสิทธิ์ ลิปรีชา นักมานุษยวิทยาและนักวิชาการด้านศาสนาของไทย ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า "การศึกษาสำหรับมิชชันนารีไม่ใช่เพียงการเตรียมพวกเขาให้พร้อมสำหรับการเผยแผ่

ศาสนาเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการสร้างความเข้าใจในมิติทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างการยอมรับและความไว้วางใจจากชุมชนท้องถิ่น"

ประการที่สาม การศึกษามุ่งเน้นการพัฒนาทักษะในการบริหารจัดการและการพัฒนาชุมชน มิชชันนารีไม่เพียงแต่มีบทบาทในการเผยแผ่ศาสนา แต่ยังมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมผ่านการจัดตั้งโรงเรียน โรงพยาบาล และโครงการพัฒนาชุมชนต่างๆ ดังนั้น การศึกษาจึงครอบคลุมถึงความรู้ด้านการศึกษา สาธารณสุข และการพัฒนาชุมชน เพื่อให้มิชชันนารีสามารถมีส่วนร่วมในการยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนที่พวกเขาปฏิบัติงานอยู่

นอกจากนี้ การจัดการศึกษายังมีวัตถุประสงค์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณและการเตรียมพร้อมสำหรับความท้าทายที่อาจเกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน มิชชันนารีต้องเผชิญกับความยากลำบากทั้งทางกายและใจ ดังนั้น การศึกษาจึงรวมถึงการฝึกฝนด้านจิตวิญญาณ การจัดการความเครียด และการดูแลสุขภาพจิต

ในท้ายที่สุด วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาให้กับมิชชันนารี สะท้อนถึงวิสัยทัศน์ของคริสตจักรในการสร้างตัวแทนที่มีความรู้รอบด้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมที่หลากหลาย และมีความมุ่งมั่นในการรับใช้ทั้งในด้านจิตวิญญาณและการพัฒนาสังคม การศึกษานี้ไม่เพียงแต่เป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการเผยแผ่ศาสนา แต่ยังเป็นการสร้างสะพานเชื่อมระหว่างวัฒนธรรม ซึ่งมีส่วนสำคัญในการสร้างความเข้าใจและการยอมรับระหว่างผู้คนต่างวัฒนธรรม

4. คริสตจักรจัดการศึกษาให้กับเยาวชนและประชาชนทั่วโลก

การจัดการศึกษาโดยคริสตจักรทั่วโลกสำหรับเยาวชนและประชาชนทั่วไปนั้น มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสังคมและชุมชนมาอย่างยาวนาน ด้วยหลักสูตรที่หลากหลายและครอบคลุม การศึกษาที่จัดโดยคริสตจักรไม่เพียงแต่มุ่งเน้นการสอนหลักคำสอนทางศาสนาเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการพัฒนาทักษะชีวิต การศึกษาทั่วไป และการฝึกอาชีพ ซึ่งมีประโยชน์และความสำคัญหลายประการต่อการทำงานและการพัฒนาสังคมโดยรวม ดังที่ ศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี สังข์ศรี นักการศึกษาและนักวิชาการด้านการศึกษาตลอดชีวิตที่มีชื่อเสียงของไทย ได้กล่าวไว้ว่า "การศึกษาที่จัดโดยองค์กรศาสนา รวมถึงคริสตจักร มีบทบาทสำคัญในการสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับผู้ด้อยโอกาสและชุมชนห่างไกล ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน" ประการแรก การจัดการศึกษาโดยคริสตจักรช่วยในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่ไปกับความรู้ทางวิชาการ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพ และมีความรับผิดชอบต่อสังคม หลักสูตรที่เน้นการปลูกฝังคุณธรรม เช่น ความเมตตา ความซื่อสัตย์ และความเสียสละ ช่วยสร้างบุคลากรที่มีจริยธรรมในการทำงานและการดำเนินชีวิต

ประการที่สอง การศึกษาที่จัดโดยคริสตจักรมักมีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนท้องถิ่น โดยการผสมผสานความรู้สากลกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริงในบริบทของตนเอง ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาอาชีพและการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ศาสตราจารย์ ดร.ชัยนนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ นักวิชาการด้านสังคมวิทยาและการพัฒนาชุมชนของไทย ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า "การจัดการศึกษาโดยคริสตจักรมีส่วนสำคัญในการสร้างทุนทางสังคมและเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน" ประการที่สาม การศึกษาที่จัดโดยคริสตจักรมักเน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดเชิงวิพากษ์ ผ่านการศึกษาพระคัมภีร์และการอภิปรายประเด็นทางศีลธรรม ทักษะเหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในโลกการทำงานปัจจุบัน ที่ต้องการบุคลากรที่สามารถแก้ปัญหาที่ซับซ้อนและตัดสินใจบนพื้นฐานของหลักการและเหตุผล

นอกจากนี้ การจัดการศึกษาโดยคริสตจักรยังมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมความเข้าใจและการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะในประเทศที่มีความหลากหลายทางศาสนาและชาติพันธุ์ การเรียนรู้เกี่ยวกับความเชื่อและวัฒนธรรมที่แตกต่างช่วยสร้างความเข้าใจและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งในการทำงานในสังคมโลกาภิวัตน์

ประการสุดท้าย การจัดการศึกษาโดยคริสตจักรมักมีเครือข่ายระดับนานาชาติ ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เชื่อมโยงกับชุมชนทั่วโลก การแลกเปลี่ยนประสบการณ์และมุมมองระหว่างวัฒนธรรมนี้ช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและความเข้าใจในบริบทโลก ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่มีค่าอย่างยิ่งในตลาดแรงงานปัจจุบัน

โดยสรุป การจัดการศึกษาโดยคริสตจักรทั่วโลกมีประโยชน์และความสำคัญหลายประการ ทั้งในแง่ของการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม การสร้างโอกาสทางการศึกษา การพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงาน และการดำเนินชีวิต ตลอดจนการส่งเสริมความเข้าใจและการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

5. เป้าหมายและความท้าทายในการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาโดยองค์กรปกครองสูงสุดของคณะสงฆ์ไทย

การจัดการศึกษาด้านพระพุทธศาสนาโดยคณะสงฆ์ผู้ปกครองสูงสุดในประเทศไทยนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการธำรงรักษาและสืบทอดพระพุทธศาสนาในสังคมไทย อย่างไรก็ตาม การกำหนดเป้าหมายและการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายนั้นยังคงเผชิญกับความท้าทายหลายประการ ศาสตราจารย์ ดร.สมภาร พรมทา นักปรัชญาและนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนาที่มีชื่อเสียงของไทย ได้กล่าวถึงเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาว่า "การศึกษาพระพุทธศาสนาควรมุ่งเน้นการสร้างความเข้าใจในหลักธรรมอย่างลึกซึ้ง ควบคู่ไปกับการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อพัฒนาปัญญาและคุณธรรมของผู้เรียน อันจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมที่สงบสุขและยั่งยืน"

จากแนวคิดนี้ เราสามารถสรุปเป้าหมายหลักของการจัดการศึกษาด้านพระพุทธศาสนาได้ดังนี้:

1. การสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนอย่างถูกต้องและลึกซึ้ง
2. การพัฒนาทักษะในการตีความและประยุกต์ใช้หลักธรรมในบริบทสังคมปัจจุบัน
3. การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา
4. การสร้างบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการเผยแผ่และสืบทอดพระพุทธศาสนา
5. การส่งเสริมการศึกษาวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ด้านพระพุทธศาสนา

แม้ว่าเป้าหมายเหล่านี้จะมีความชัดเจน แต่การดำเนินการให้บรรลุผลยังคงเผชิญกับอุปสรรคหลายประการ ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.กาญจนา เกรียงศรี นักวิชาการด้านการศึกษาและพระพุทธศาสนา ได้วิเคราะห์ถึงสาเหตุที่ทำให้การจัดการศึกษาด้านพระพุทธศาสนาไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างเต็มที่ โดยระบุว่า "ปัญหาสำคัญประการหนึ่งคือ การขาดการบูรณาการระหว่างความรู้ทางพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ ทำให้การศึกษาพระพุทธศาสนาดูห่างไกลจากความเป็นจริงในสังคมปัจจุบัน"

นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการบรรลุเป้าหมายในการจัดการศึกษาด้านพระพุทธศาสนา ได้แก่:

1. โครงสร้างการบริหารจัดการที่ซับซ้อนและขาดความยืดหยุ่น ทำให้การปรับปรุงหลักสูตรและวิธีการสอนเป็นไปอย่างล่าช้า
2. การขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทั้งในด้านพระพุทธศาสนา และศาสตร์สมัยใหม่ ทำให้การจัดการเรียนการสอน ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. การขาดการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาสมัยใหม่ ทำให้วิธีการเรียนการสอนไม่น่าสนใจและไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่
4. การขาดการบูรณาการระหว่างการศึกษาในระบบของคณะสงฆ์ กับระบบการศึกษาแห่งชาติ ทำให้เกิดช่องว่างในการพัฒนาองค์ความรู้และการยอมรับในวงกว้าง
5. ความท้าทายในการรักษาสมดุลระหว่างการอนุรักษ์จารีตดั้งเดิม กับการปรับตัวให้เข้ากับบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลง
6. การขาดการสนับสนุนทางด้านงบประมาณและทรัพยากรที่เพียงพอ ในการพัฒนาระบบการศึกษาให้มีคุณภาพและทันสมัย

การแก้ไขปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งคณะสงฆ์ ภาครัฐ ภาคการศึกษา และภาคประชาสังคม ในการปฏิรูประบบการศึกษาพระพุทธศาสนาให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับบริบทสังคมปัจจุบัน และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้อย่างแท้จริง

การบรรลุเป้าหมายในการจัดการศึกษาด้านพระพุทธศาสนาไม่เพียงแต่จะช่วยธำรงรักษาพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่อย่างมั่นคงเท่านั้น แต่ยังจะช่วยส่งเสริมการพัฒนาสังคมไทยให้มีคุณธรรมจริยธรรม และปัญญา อันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

6. การศึกษาคณะสงฆ์ที่องค์กรปกครองคณะสงฆ์รับผิดชอบบริหารจัดการ

การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบันแบ่งออกเป็นสองรูปแบบหลัก ได้แก่ การศึกษาที่อยู่ภายใต้การดูแลขององค์กรปกครองคณะสงฆ์ และการศึกษาที่ดำเนินการโดยวัดหรือสำนักต่างๆ อย่างอิสระ ทั้งสองรูปแบบมีลักษณะเฉพาะและเผชิญกับความท้าทายที่แตกต่างกัน

การจัดการศึกษาโดยองค์กรปกครองคณะสงฆ์ไทยแบ่งเป็นสามแผนกหลัก ได้แก่ แผนกบาลีสนาทมหลวง แผนกธรรมสนามหลวง และแผนกสามัญศึกษา แผนกบาลีสนาทมหลวงเน้นการศึกษาภาษาบาลีตั้งแต่ระดับประโยค 1-2 ถึงเปรียญธรรม 9 ประโยค โดยมุ่งเน้นการแปลและการใช้ภาษาบาลี แผนกธรรมสนามหลวงแบ่งเป็นนักธรรมชั้นตรี โท เอก สำหรับพระภิกษุสามเณร และธรรมศึกษาชั้นตรี โท เอก สำหรับฆราวาส เนื้อหาครอบคลุมพุทธประวัติ หลักธรรม และพระวินัย ส่วนแผนกสามัญศึกษาจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานควบคู่กับการเรียนพระปริยัติธรรม ระบบการศึกษานี้มีข้อดีในด้านความเป็นมาตรฐานและการได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการ แต่ก็มีข้อจำกัดในด้านความยืดหยุ่นและการตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียนในยุคปัจจุบัน

ในขณะเดียวกัน การศึกษาที่จัดโดยวัดหรือสำนักต่างๆ มีความหลากหลายและมีความยืดหยุ่นมากกว่า สามารถปรับเปลี่ยนหลักสูตรและวิธีการสอนให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายได้ดีกว่า ตัวอย่างเช่น การจัดการเรียนการสอนด้านพระอภิธรรม การสอนวิปัสสนากรรมฐานในรูปแบบต่างๆ หรือการจัดการศึกษาในรูปแบบโรงเรียนพุทธศาสนาวินิตยาลัย อย่างไรก็ตาม การศึกษาในรูปแบบนี้อาจประสบปัญหาในด้านการรับรองวุฒิการศึกษาและการยอมรับในวงกว้าง

ความท้าทายสำคัญของการจัดการศึกษาทั้งสองรูปแบบคือ การพัฒนาหลักสูตรและวิธีการสอนให้สอดคล้องกับบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยยังคงรักษาแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาไว้ได้ นอกจากนี้ ยังมีความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ทั้งพระภิกษุและฆราวาส ให้มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดหลักธรรมและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

การบูรณาการจุดแข็งของทั้งสองรูปแบบอาจเป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาพระพุทธศาสนาในอนาคต โดยรักษาความเป็นมาตรฐานและการได้รับการยอมรับของระบบการศึกษาที่เป็นทางการ ขณะเดียวกันก็เพิ่มความยืดหยุ่นและการตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน ทั้งนี้ เพื่อให้การศึกษาพระพุทธศาสนาสามารถเป็นเครื่องมือในการพัฒนาจิตใจและปัญญาของพุทธศาสนิกชน ตลอดจนเป็นรากฐานสำคัญในการธำรงรักษาและสืบทอดพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองสืบไป

7. การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ที่ไม่ได้ขึ้นกับฝ่ายการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย

การจัดการศึกษาในรูปแบบนี้ ไม่ได้รับการรับรองว่าเป็นการศึกษาของคณะสงฆ์ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของคณะสงฆ์รับรอง เป็นการดำเนินการเองของวัดต่างๆ ที่มีศักยภาพ มีความหลากหลายและยืดหยุ่นมากกว่า ประกอบด้วยหลายรูปแบบ เช่น การจัดการเรียนด้านพระอภิธรรม ซึ่งมีประวัติความเป็นมายาวนาน และมีการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาที่จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของวัดที่ให้บริการดูแลเด็กก่อนวัยเรียน โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่จัดการเรียนการสอนเฉพาะวันอาทิตย์ การจัดการศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง และการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยธรรมกาย การศึกษาในรูปแบบนี้สามารถตอบสนองความต้องการเฉพาะของกลุ่มผู้เรียนได้ดีกว่า แต่อาจประสบปัญหาในด้านการรับรองวุฒิการศึกษาและการยอมรับในวงกว้าง

1. การจัดการเรียนด้านพระอภิธรรม

การศึกษาพระอภิธรรมในประเทศไทยมีประวัติความเป็นมายาวนาน โดยได้รับอิทธิพลจากพระภิกษุชาวพม่าในช่วงต้นรัตนโกสินทร์ และได้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการจัดตั้งสถาบันการศึกษาพระอภิธรรมหลายแห่ง เช่น อภิธรรมมหาวิทยาลัยวัดระฆัง และอภิธรรมโชติกะวิทยาลัยที่วัดมหาธาตุ หลักสูตรพระอภิธรรมมีความละเอียดลึกซึ้ง แบ่งเป็นหลายระดับตั้งแต่ระดับพื้นฐานจนถึงระดับสูง ใช้เวลาศึกษาหลายปี เนื้อหาครอบคลุมการวิเคราะห์จิต เจตสิก รูป และนิพพาน การศึกษาพระอภิธรรมช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจหลักธรรมในพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง แต่ด้วยความซับซ้อนของเนื้อหา จึงอาจเข้าถึงได้ยากสำหรับบุคคลทั่วไป อย่างไรก็ตาม ยังเป็นการศึกษาที่วัดต่าง ๆ ดำเนินการเอง แต่ปัจจุบัน บางวัดที่จัดหลักสูตรได้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ คล้ายเป็นสถาบันสมทบของมหาวิทยาลัยสงฆ์ โดยเฉพาะของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2. การจัดการเรียนของแผนกโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ของวัด

โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาเป็นโรงเรียนเอกชนที่ดำเนินการโดยวัด มีประวัติความเป็นมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การศึกษาแก่เด็กยากไร้และบุคคลทั่วไปโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ปัจจุบันมีโรงเรียนในลักษณะนี้กว่า 90 แห่งทั่วประเทศ จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษา โดยใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเช่นเดียวกับโรงเรียนทั่วไป แต่มีการสอดแทรกกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเพิ่มเติม โรงเรียนเหล่านี้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน แม้ว่าจะไม่ได้เน้นการสอนพระพุทธศาสนาโดยตรง แต่ก็มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาให้แก่เยาวชน

3. การจัดการเรียนของแผนกโรงเรียนเด็กเล็กของวัด หรือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของวัด

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของวัด หรือศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ เป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี โดยวัดที่มีความพร้อมด้านสถานที่และบุคลากร ดำเนินการตามระเบียบของกรมการศาสนา

กระทรวงศึกษาธิการ และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในด้านงบประมาณและวัสดุการศึกษา ศูนย์เหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือชุมชนโดยรับดูแลเด็กในช่วงกลางวันขณะที่ผู้ปกครองต้องไปทำงาน แม้ว่าจะไม่มีหลักสูตรเฉพาะทางพระพุทธศาสนา แต่การที่เด็กได้อยู่ในสภาพแวดล้อมของวัดก็เป็นการปลูกฝังความคุ้นเคยกับพระพุทธศาสนาตั้งแต่วัยเยาว์

4. การจัดการศึกษาในแผนกโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์

โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์เกิดขึ้นจากแนวคิดของพระพิมลธรรม (อาจ อาสภมหาเถร) ที่ได้นำรูปแบบการสอนศีลธรรมแก่เด็กและเยาวชนจากประเทศพม่าและศรีลังกามาประยุกต์ใช้ในประเทศไทย โดยเริ่มต้นที่มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและขยายไปยังวัดต่างๆ ทั่วประเทศ ปัจจุบันมีโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์กว่า 170 สาขาทั่วประเทศ จัดการเรียนการสอนเฉพาะวันอาทิตย์ โดยแบ่งระดับชั้นตามระดับการศึกษาปกติของนักเรียน หลักสูตรประกอบด้วยการสอนธรรมศึกษาในภาคเช้า และการสอนเสริมวิชาสามัญและกิจกรรมธรรมนันทนาการในภาคบ่าย โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เยาวชนนอกระบบการศึกษาปกติ ปัจจุบัน โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์บางแห่ง เป็นโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยคณะสงฆ์ด้วย

5. ระบบการจัดการการเรียนรู้ด้านสมาธิและวิปัสสนาของสถาบันพลังจิตตานุภาพ

สถาบันพลังจิตตานุภาพ ก่อตั้งโดยสมเด็จพระญาณวชิโรดม (หลวงพ่อวิริยงค์ สิริธโร) เป็นสถาบันที่สืบทอดการปฏิบัติสมาธิแบบภาวนาพุทธจากหลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต มีการจัดหลักสูตรการเรียนรู้ด้านสมาธิอย่างเป็นระบบ แบ่งเป็นระดับต้น กลาง และสูง แต่ละระดับมีหลักสูตรย่อยหลายหลักสูตรเพื่อตอบสนองกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย มีการจัดทำคู่มือการศึกษาและคู่มือการดำเนินงานอย่างละเอียด

5.1 การศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์

การศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ของไทย มีพัฒนาการอันยาวนาน โดยมีสถาบันหลักสองแห่งคือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.) และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (มมร.) ซึ่งได้รับการสถาปนาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 แต่เพิ่งได้รับการรับรองสถานะเป็นมหาวิทยาลัยอย่างสมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2540 ปัจจุบันทั้งสองแห่งเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ สังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง มีได้อยู่ภายใต้ระบบการศึกษาขององค์กรปกครองสูงสุดของคณะสงฆ์ แต่บริหารและดำเนินการภายใต้กฎหมายเฉพาะของตนเอง และขึ้นกับกระทรวงอุดมศึกษา

มหาวิทยาลัยสงฆ์มีจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาเพื่อให้พระสงฆ์และคฤหัสถ์ได้ศึกษาทั้งวิชาการทางพระพุทธศาสนาและวิชาสามัญควบคู่กัน โดยมีการจัดหลักสูตรที่หลากหลาย ทั้งด้านพระพุทธศาสนาโดยตรงและศาสตร์อื่นๆ ที่บูรณาการกับพุทธศาสตร์ อย่างไรก็ตาม ด้วยข้อจำกัดของระเบียบการศึกษาระดับอุดมศึกษา ทำให้การจัดหลักสูตรต้องเป็นไปตามกรอบมาตรฐานของกระทรวง ซึ่งอาจส่งผลให้เนื้อหาทางพระพุทธศาสนาไม่ลึกซึ้งเท่าที่ควร

อย่างไรก็ตาม แม้มหาวิทยาลัยสงฆ์จะมีบทบาทสำคัญในการผลิตบุคลากรทางพระพุทธศาสนา แต่ก็ยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงของพระสงฆ์ทั่วไป เนื่องจากข้อกำหนดด้านคุณสมบัติผู้เรียนและทรัพยากรในการศึกษา นอกจากนี้ การที่หลักสูตรต้องตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานด้วย อาจทำให้เป้าหมายในการผลิตศาสนทายาทที่เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร

5.2 การจัดการศึกษาของวัดพระธรรมกาย

การศึกษาของวัดพระธรรมกายมีลักษณะเฉพาะที่น่าสนใจ โดยแบ่งเป็นสองส่วนหลัก คือ การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมภายในวัด และการจัดการศึกษาผ่านมหาวิทยาลัยเปิดธรรมกาย ในส่วนของการศึกษาพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกายได้พัฒนาระบบการเรียนการสอนที่เข้มข้น ครอบคลุมทั้งหลักสูตรภาษาบาลี นักธรรม-ธรรมศึกษา อภิธรรม และภาษาต่างประเทศ โดยมีการผลิตสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย และสร้างผลงานเป็นที่ประจักษ์ในการสอบบาลีสนามหลวง

ส่วนมหาวิทยาลัยเปิดธรรมกาย เป็นสถาบันการศึกษาที่จดทะเบียนในสหรัฐอเมริกา จัดการเรียนการสอนในระบบทางไกล เน้นหลักสูตรด้านพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะ โดยไม่ต้องอยู่ภายใต้กรอบของกระทรวงการอุดมศึกษาไทย ทำให้สามารถออกแบบหลักสูตรได้อย่างอิสระ เน้นเนื้อหาด้านพระพุทธศาสนา และการปฏิบัติธรรมอย่างเข้มข้น

ลักษณะเด่นของการศึกษาของวัดพระธรรมกายคือ การมีระบบและการจัดการที่เป็นระเบียบ มีการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการวางแผนและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตาม การที่มหาวิทยาลัยเปิดธรรมกายไม่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานการศึกษาของไทย อาจเป็นข้อจำกัดในการยอมรับวุฒิการศึกษาในวงกว้าง

5.3 ข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาการศึกษาพระพุทธศาสนาในประเทศไทย

การศึกษาความต้องการและความคาดหวังของผู้เรียนต่อการศึกษาพระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบันเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของสังคม จากการศึกษาและวิจัยที่ผ่านมา พบว่าผู้เรียนมีความต้องการและความคาดหวังดังนี้:

1. การเรียนรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง: ผู้เรียนต้องการเห็นความเชื่อมโยงระหว่างหลักธรรมกับการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโร, 2560)
2. การใช้เทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย: ผู้เรียนคาดหวังให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน เช่น แอปพลิเคชัน สื่อออนไลน์ และการเรียนรู้แบบอินเทอร์แอคทีฟ
3. การเน้นการปฏิบัติและประสบการณ์ตรง: ผู้เรียนต้องการโอกาสในการฝึกปฏิบัติธรรม เช่น การทำสมาธิ และการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา มากกว่าการเรียนรู้เชิงทฤษฎีเพียงอย่างเดียว
4. ความยืดหยุ่นในการเรียนรู้: ผู้เรียนต้องการรูปแบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น สามารถเรียนรู้ได้ตามความสะดวกของตนเอง เช่น การเรียนออนไลน์ หรือการเรียนนอกเวลา

5. การบูรณาการกับศาสตร์อื่นๆ: ผู้เรียนสนใจการเชื่อมโยงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ เช่น จิตวิทยา วิทยาศาสตร์ และการบริหารจัดการ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการปรับปรุงระบบการศึกษาพระพุทธศาสนาในประเทศไทย

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันและความต้องการของผู้เรียน สามารถเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการปรับปรุงระบบการศึกษาพระพุทธศาสนาในประเทศไทย ดังนี้:

1. พัฒนาหลักสูตรที่บูรณาการหลักธรรมกับการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน: ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความทันสมัย เน้นการนำหลักธรรมมาใช้แก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตในสังคมปัจจุบัน

2. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน: สนับสนุนให้มีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนดิจิทัล แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ และการใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง (AR/VR) ในการสอนพระพุทธศาสนา

3. เพิ่มโอกาสในการปฏิบัติธรรมและการเรียนรู้เชิงประสบการณ์: จัดให้มีการปฏิบัติธรรม การทำสมาธิ และการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรอย่างเป็นระบบ

4. สร้างความยืดหยุ่นในระบบการศึกษา: พัฒนาระบบการเรียนการสอนที่ผสมผสานระหว่างการเรียนในชั้นเรียนและการเรียนออนไลน์ รวมถึงการเทียบโอนประสบการณ์และการเรียนรู้นอกระบบ

5. ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาพระพุทธศาสนา: สนับสนุนให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาวิธีการสอน สื่อการเรียนรู้ และการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ

6. พัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนพระพุทธศาสนา: จัดอบรมและพัฒนาทักษะการสอนสมัยใหม่ให้แก่พระสงฆ์และครูฆราวาสที่สอนพระพุทธศาสนา

7. สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาพระพุทธศาสนาและหน่วยงานภายนอก: ส่งเสริมความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา องค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และทรัพยากรในการพัฒนาการศึกษาพระพุทธศาสนา

การนำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเหล่านี้ไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม จะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาพระพุทธศาสนาในประเทศไทย ให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมในยุคปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8. สรุป

การจัดการศึกษาอิสระทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย ในภูมิทัศน์การศึกษาพระพุทธศาสนาของไทย เราจะพบการดำเนินงานที่น่าสนใจในสองรูปแบบ คือ การศึกษาที่จัดการโดยองค์กรคณะสงฆ์อย่างเป็นระบบ และการศึกษาอิสระที่ดำเนินการโดยวัดหรือสำนักต่างๆ ทั้งสองรูปแบบต่างมีบทบาทสำคัญในการสืบทอดพระธรรมคำสอนและพัฒนาศาสนทายาท แต่ก็มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันอย่างน่าสนใจ

ในด้านหนึ่ง เรามีการศึกษาที่ดำเนินการโดยองค์กรคณะสงฆ์ ซึ่งมีโครงสร้างที่ชัดเจน ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ และมีมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง แต่ด้วยความเป็นระบบนี้เอง ก็อาจทำให้

การปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมเป็นไปอย่างช้าๆ ในอีกด้านหนึ่ง เรามีการศึกษาอิสระที่ดำเนินการโดยวัดหรือสำนักต่างๆ ซึ่งมีความยืดหยุ่นสูง สามารถตอบสนองความต้องการเฉพาะของชุมชนได้ดี และมักจะเป็นแหล่งของนวัตกรรมทางการศึกษา แต่ก็อาจประสบปัญหาในเรื่องของการรับรองวุฒิและความไม่แน่นอนของทรัพยากร

ความท้าทายสำคัญในปัจจุบันคือ การหาจุดสมดุลระหว่างสองรูปแบบนี้ โดยรักษาจุดแข็งของทั้งสองฝ่ายไว้ ขณะเดียวกันก็พยายามลดข้อจำกัดลง การสร้างความร่วมมือ การแลกเปลี่ยนความรู้ และการพัฒนาระบบที่เอื้อให้ทั้งสองรูปแบบสามารถเกื้อหนุนซึ่งกันและกันได้ จะเป็นกุญแจสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาพระพุทธศาสนาในประเทศไทยให้ก้าวหน้า ทันสมัย และตอบสนองความต้องการของสังคมได้อย่างแท้จริง

9. เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา เจริญสี. (2561). การปฏิรูปการศึกษาพระพุทธศาสนาในประเทศไทย: โอกาสและความท้าทาย. วารสารพุทธศาสนศึกษา, 25(2).
- กาญจนา แก้วเทพ. (2561). สื่อสารมวลชนกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2562). องค์การแห่งการเรียนรู้: กุญแจสู่ความสำเร็จในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ซัคเซส มีเดีย.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2562). นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับพระพุทธศาสนา. นครปฐม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2560). การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยยงค์ ประดิษฐศิลป์. (2562). ศาสนากับการพัฒนาสังคม: บทบาทของสถาบันศาสนาในการจัดการศึกษาและพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประสิทธิ์ ลิปรีชา. (2561). ศาสนาและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม: กรณีศึกษามิชชันนารีในประเทศไทย. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2563). การจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาเชิงบูรณาการ: ทฤษฎีและปฏิบัติ. พระนครศรีอยุธยา: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2564). พุทธธรรมกับศาสตร์สมัยใหม่: การบูรณาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2562). พุทธศาสนากับการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สมบุรณ์ บุญฤทธิ. (2563). เทคโนโลยีการศึกษากับการสอนพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์.

สมภาร พรหมทา. (2558). พุทธปรัชญากับการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุชาติ เศรษฐมาลินี. (2558). ประวัติศาสตร์มิชชันนารีในสยาม: บทบาทและผลกระทบ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุมาลี สังข์ศรี. (2559). การศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

สุมาลี สังข์ศรี. (2561). การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย: แนวคิดสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การสอนสังคมศึกษาตามแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับระบบ Social Studies teaching based on concepts and theories related to systems

พระมหาณัฐดนัย ฐานวุฑโฒ (เนียมหอม)

นิสิตดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Phramaha Natdanai Thanavuddho (Niamhom)

Ph.d Student for Department Teaching Social Studies, Faculty of Education

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail : natdanai168ton@gmail.com

Received : 16 April 2025

Revised : 16 April 2025

Accepted : 26 April 2025

บทคัดย่อ

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับระบบ เป็นกระบวนการออกแบบการเรียนรู้ (Learning Design Process) กระบวนการออกแบบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีความเชื่อว่าการเรียนรู้ที่ดีที่สุด คือ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนไม่รู้สีกว่ากำลังเรียนอยู่ ควรเป็นการเรียนรู้ที่พวกเขาได้เลือกโจทย์ด้วยตัวเอง เป็นสิ่งที่ทำแล้วรู้สึกสนุกสนานท้าทาย โดยกระบวนการนี้แบ่งเป็น 3 ส่วนหลักคือ

ตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ (Learning Objective) ควรพิจารณาจากตัวตน ความชอบ ความถนัดของอย่างแท้จริง ไม่ใช่บังคับหรือยึดให้เรียนตามหลักสูตรเพียงอย่างเดียว หากยังค้นหาเป้าหมายการเรียนรู้ให้เจอ ให้ลองตั้งคำถามกับตัวเองว่าเราอยากเติบโตไปเป็นคนแบบไหน ทุกวันนี้มีความสนใจเรื่องอะไรบ้าง เมื่อคนเราได้เรียนรู้ในสิ่งที่อยากเรียนจริงๆ ย่อมเกิดความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะผลักดันตัวเองให้ก้าวไปข้างหน้า

กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) ข้อนี้เป็นสิ่งที่คนในยุคดิจิทัลได้เปรียบมาก เพราะปัจจุบันเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาเปลี่ยนชีวิตและเอื้ออำนวยให้มนุษย์มีทางเลือกในการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง โจทย์สำคัญคือการออกแบบวิธีใช้เทคโนโลยีเหล่านั้นให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อตัวผู้เรียน ประกอบกับการสร้างสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ที่เหมาะสม และส่งเสริมให้เกิดการลงมือทำเพื่อสะสมประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง

การวัดผลการเรียนรู้ (Learning Evaluation) ขั้นตอนสุดท้ายคือการวัดผล ซึ่งจะไม่ใช้การสอบเก็บคะแนนเหมือนการเรียนรู้แบบเก่าอีกต่อไป แต่เป็นการประเมินจากผลงานที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่ได้เรียนไป หรือพูดคุยเพื่อให้ผู้เรียนสะท้อนถึงสิ่งที่ได้รับจากกระบวนการเรียนรู้

คำสำคัญ: การสอนสังคมศึกษา, แนวคิดและทฤษฎี, ระบบการเรียนรู้

Abstract

The concept and theory related to systems is a learning design process. The learning design process in the 21st century believes that the best learning occurs when learners don't feel like they are studying. It should be learning where they choose the problems themselves, something they find enjoyable and challenging. This process is divided into three main parts:

Setting Learning Objectives: These should be considered based on the learners' true selves, preferences, and strengths, rather than forcing them to follow a rigid curriculum. If the learning objectives haven't been identified, learners should ask themselves what kind of person they want to become and what topics interest them today. When people learn what they truly want to learn, they naturally develop the motivation and determination to push themselves forward.

Learning Process: In this digital age, people have a significant advantage because modern technology has transformed lives and provided numerous learning opportunities. The key challenge is designing how to use these technologies most effectively for the learners while creating an appropriate learning environment and encouraging hands-on experience for continuous growth.

Learning Evaluation: The final step is evaluation, which no longer involves traditional exams. Instead, it assesses learners through projects or works that reflect their understanding of what they've learned, or through discussions that allow learners to reflect on what they've gained from the learning process.

Keyword: Social Studies teaching, concepts and theories, related to systems

1. บทนำระบบ (System)

คำว่า ระบบ เป็นคำที่สามารถนำไปใช้ได้กับทุกสิ่งที่เป็นพลวัต (Dynamic) ได้อย่างไม่มีขอบเขตจำกัด ทั้งสิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม จึงยากที่จะให้คำจำกัดความที่ตายตัวเฉพาะเจาะจง ให้ครอบคลุมทั่วไป จึงมีการให้ความหมายกันค่อนข้างหลากหลายตามการนำไปใช้ในแต่ด้าน และแต่ละศาสตร์ ระบบ คือ การรวมตัวของสิ่งหลายสิ่ง เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยแต่ละ สิ่งนั้นมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน หรือขึ้นต่อกัน และกัน และกัน เพื่อให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือมีผลกระทบต่อกัน

ระบบ” จึงหมายถึง หน่วยบูรณาภาพหรือสมบูรณ์ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม มี ความซับซ้อน มีความสร้างสรรค์ ที่ประกอบด้วยหน่วยย่อย (องค์ประกอบหรือระบบย่อย) ที่เป็นอิสระ แต่มีความสัมพันธ์และมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน และมีจุดมุ่งหมายที่เด่นชัด ระบบประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ สิ่งต่าง ๆ

ที่ป้อนเข้าไปในระบบ ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ บุคคล ทุน ฯลฯ กระบวนการ ได้แก่ เทคนิค วิธีการ ขั้นตอนการดำเนินงาน กิจกรรม วิธีการประเมินผลงาน ซึ่งจะทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามเป้าหมาย ผลลัพธ์ หมายถึง ผลผลิตที่ได้จากการทำงานของระบบ และผลย้อนกลับ หมายถึง ข้อมูลที่สะท้อนกลับ เพื่อปรับปรุงระบบ (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, ออนไลน์)

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (ปวีสุตา ชัยสิทธิ์, ออนไลน์) กล่าวว่า ระบบ คือ ระเบียบเกี่ยวกับการรวมสิ่งต่าง ๆ ซึ่งมีลักษณะซับซ้อนให้เข้าลำดับประสานเป็นอันเดียวกันตามหลักเหตุผลทางวิชาการ หรือหมายถึงปรากฏการณ์ทางธรรมชาติซึ่งมีความสัมพันธ์ ประสานเข้ากันโดยกำหนดรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

วิโรจน์ ชัยมูล และ สุพรรณษา ยวงทอง (2558: 200) กล่าวว่า ระบบ คือ หน่วยย่อย ๆ ที่ประกอบกันเป็นหน่วยใหญ่ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งหน่วยย่อย ๆ เหล่านี้ สามารถทำงานร่วมกันได้ดีโดยมี ความสัมพันธ์และใช้กระบวนการ หรือวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อจัดระเบียบองค์ประกอบหรือหน่วยย่อยเหล่านั้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือจุดประสงค์อันเดียวกันได้

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี (ออนไลน์) กล่าวว่า ระบบ คือ ชุดของสิ่งที่มีปฏิสัมพันธ์ หรือ การพึ่งพาซึ่งกันและกัน ของสิ่งที่มีการดำรงอยู่ที่แตกต่างและ อย่างเป็นอิสระ ที่ได้ถูกควมรวมในรูปแบบบูรณาการทั้งหมด ดังนั้นระบบส่วนใหญ่จะมีลักษณะบางอย่างร่วมกัน

ปวีสุตา ชัยสิทธิ์ (ออนไลน์) กล่าวว่า ระบบ หมายถึง การทำงานร่วมกันของส่วนประกอบแต่ละส่วนอย่างมีความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้วางไว้

สรุปได้ว่า ระบบ (System) หมายถึง การรวบรวมหน่วยย่อย ๆ มาประกอบเป็นหน่วยใหญ่ โดยมีความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องและจัดระเบียบขององค์ประกอบในหน่วยย่อยประสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเพื่อความสมบูรณ์และบรรลุตามจุดประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

2. คุณสมบัติของนักวิเคราะห์ระบบ

ความหมายของระบบ ระบบ (System) เป็นกลุ่มขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่ทำงานร่วมกัน เพื่อจุดประสงค์ในสิ่งเดียวกัน ระบบอาจประกอบด้วยบุคลากร เครื่องมือ วัสดุ วิธีการ การจัดการ ซึ่งทั้งหมดนี้จะต้องมีระบบในการจัดการเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์เดียวกัน คำว่า "ระบบ" เป็นคำที่มีการเกี่ยวข้องกับการทำงานและหน่วยงานและนิยมใช้กันมาก เช่น ระบบธุรกิจ (Business System) ระบบสารสนเทศ (Management Information System) ระบบการเรียนการสอน (Instructional System) ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Computer Network System) เป็นต้น

ระบบเป็นการรวมกันขององค์ประกอบย่อย ๆ ที่ทำหน้าที่ของตนเอง และมีปฏิสัมพันธ์กัน เพื่อดำเนินงานให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ โดยระบบนั้นอาจเกิดโดยธรรมชาติหรือมนุษย์เป็นผู้ออกแบบและสร้างสรรค์ขึ้นก็ได้ ทั้งนี้ทุกระบบจะมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการคือ

1) ปัจจัยนำเข้า (input) ได้แก่ จุดมุ่งหมาย ทรัพยากร ปัญหาต่าง ๆ
2) กระบวนการ (process) ได้แก่ ขั้นตอนการทำการกิจกรรมหรือการดำเนินงาน และ
3) ผลลัพธ์ (output) ซึ่งเป็นผลงานหรือผลผลิตที่ได้ส่วนวิธีการเชิงระบบ (systematic approach) หรือวิธีระบบ (system approach) หรือเรียกได้ อีกอย่างหนึ่งว่าการจัดระบบ เป็นการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานและการแก้ปัญหา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของงานโดยวิธีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง พัฒนาวิธีการบริหารจัดการและประเมินผลที่ได้ เพื่อปรับปรุงงาน จนกว่าจะมีประสิทธิภาพตามต้องการ

กล่าวโดยสรุป ระบบ หมายถึง การทำงานร่วมกันของส่วนประกอบแต่ละส่วนอย่างมีความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ (เรื่อโท มาร์ต สมวงศ์, 2540: 35)

มีนักวิเคราะห์ระบบ อาทิ เช่น วิโรจน์ ชัยมูล และ สุพรรณษา ยวงทอง ได้กล่าวว่าเป็นบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านเทคนิคการจัดการระบบและมีความรู้ทางคอมพิวเตอร์หรือเทคโนโลยีสารสนเทศ คุณสมบัติที่ควรพึงมีของนักวิเคราะห์ระบบ เพื่อให้ระบบนักพัฒนาไปได้ตามเป้าหมาย ดังนี้

- 1) มีความรู้พื้นฐานด้านวิชาคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 2) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในการประสานงานกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง
- 3) เป็นคนช่างสังเกต สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี
- 4) สามารถวิเคราะห์ปัญหาโดยเจาะลึกแยกเป็นประเด็นย่อย ๆ ได้ดี
- 5) มีความรู้ความเข้าใจในระบบธุรกิจขององค์กร ทั้งเรื่องบัญชี งบประมาณ และการตลาด
- 6) มีความสามารถทำงานเป็นทีม
- 7) สามารถควบคุมเวลาและแผนงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้
- 8) สามารถสื่อสารและนำเสนองานแก่ผู้เกี่ยวข้องให้เข้าใจได้โดยง่าย
- 9) ปรับตัวรับภาวะการทำงานที่กดดันได้เป็นอย่างดี
- 10) มีจิตวิทยาและเทคนิคโน้มน้าวหรือการจูงใจคน

3. ทฤษฎีระบบ

ทฤษฎีระบบ (System Theory) เป็นทฤษฎีที่ทำให้นักบริหาร สามารถที่จะมองเห็นภาพรวมขององค์การทั้งหมดตามหน้าที่ที่สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยพิจารณาองค์การในลักษณะระบบนั้นจะก่อให้เกิดการวิเคราะห์และการแก้ไขปัญหาขององค์การทั้งระบบ

อย่างไรก็ตามคำว่า ระบบ (System) อาจจัดได้ว่าเป็นกลุ่มของส่วนที่เกี่ยวข้องกันและมีความสัมพันธ์กันในเชิงที่จะต้องบรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกัน ดังนี้คือ (สมัยศ นาวิการ, 2544: 49)

3.1 ส่วนต่าง ๆ ของระบบ อยู่ในสถานะที่เคลื่อนไหวได้ การเคลื่อนไหวหรือแสดงออกของส่วนต่าง ๆ จะมีปฏิปักษ์กระทบต่อกันเสมอ โดยที่ในระบบหนึ่ง ๆ จะประกอบด้วยระบบย่อยต่าง ๆ

(Subsystems) และภายในระบบย่อยก็จะประกอบไปด้วย ระบบย่อยเล็กลงไปอีก หากมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ณ ส่วนหนึ่งส่วนใดของระบบจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อเนื่องกันเป็นลูกโซ่ (Chain of Effects)

3.2 ระบบประกอบไปด้วยองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

(1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs) ได้แก่ ทรัพยากรต่าง ๆ ที่ต้องใช้ในกระบวนการบริหาร นั่นคือ ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรทางกายภาพ ทรัพยากรทางการเงิน และข้อมูลที่ต้องใช้ในการผลิตสินค้าและบริการ

(2) กระบวนการแปรรูป (Transformation Process) ประกอบด้วย เทคนิคในการจัดการ ต่างๆ รูปแบบกิจกรรมการผลิต เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการผลิต

(3) ปัจจัยนำออก (Outputs) ได้แก่ สินค้า บริการ กำไร ขาดทุน และผลที่คาดหวังอื่น ๆ เช่น ศักยภาพของพนักงานที่พัฒนาขึ้น เป็นต้น

(4) ข้อมูลย้อนกลับ (Feed Back) คือ ข้อมูลเกี่ยวกับผลที่เกิดจากกิจกรรมขององค์การ ซึ่งสามารถนำไปพิจารณาเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในขั้นตอนต่าง ๆ ได้

จากทฤษฎีระบบนั้น องค์การจะใช้กระบวนการแปรรูปเพื่อเปลี่ยนปัจจัยนำเข้าไปเป็นผลผลิต และในขณะเดียวกันกลไกในระบบก็จะขึ้นกับการนำข้อมูลย้อนกลับไปใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบผลลัพธ์ และ ปรับปรุงปัจจัยนำเข้า

3.3 การจัดการเชิงสถานการณ์

จากการที่ได้มีการนำเอาทฤษฎีทางการบริหารในยุคต่างๆมาใช้ ได้มีส่วนช่วยทำให้งานการบริหารมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ก็ยังมีข้อจำกัดที่ยังเป็นปัญหาอยู่ เช่น นักบริหารที่นิยมการบริหารโดยอาศัยคณิตศาสตร์มาช่วยในการตัดสินใจ ก็จะมีข้อจำกัดที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหากับพฤติกรรมได้เท่าที่ควร ขณะเดียวกันการเอาความรู้ทางพฤติกรรมศาสตร์มาใช้ก็จะมีข้อจำกัดในการบริหารที่ต้องอาศัยเทคนิคเชิงปริมาณ ระบบที่นับว่าเป็นทฤษฎีที่ดีก็ยังคงขาดความสมบูรณ์ ในลักษณะของข้อจำกัดคือ เป็นวิธีการแก้ไขปัญหามีลักษณะกว้างมากเกินไป ดังนั้นจึงได้มี นักทฤษฎีที่อยู่ในกลุ่มทฤษฎีระบบ อาทิเช่น แคทซ์ และโรเซนวิกส์ (Katz and Rosenzweig) ได้นำเสนอทฤษฎี การจัดการเชิงสถานการณ์ (Contingency Theory of Management) ว่าน่าจะเป็นทฤษฎีที่กำจุดอ่อนของทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น โดยมุ่งเน้นการบูรณาการทฤษฎี และแนวความคิดต่าง ๆ รวมทั้งปรับปรุงพฤติกรรมจัดการตามสถานการณ์เฉพาะอย่างที่เกิดขึ้นในองค์การ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหามีลักษณะเฉพาะตามสถานการณ์นั้น ๆ มีการวิเคราะห์ว่าการนำทฤษฎีการจัดการเชิงสถานการณ์มาใช้ จะได้ประโยชน์จากหลักการจัดการแต่ละสถานการณ์เท่านั้นแต่ไม่สามารถนำมาใช้ได้กับสถานการณ์ทั่วไปได้ อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่าประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากหลาย ๆ สถานการณ์ที่มีลักษณะเฉพาะนั้น จะกลายเป็นประสบการณ์ที่ผู้บริหารสามารถนำมาพัฒนาทักษะ

และแนวคิดทางการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพยิ่ง ๆ ขึ้นไป และอาจพัฒนาไปสู่แนวคิดและเทคนิคการจัดการใหม่ ๆ ได้ต่อไป

3.4 ทฤษฎีและแนวความคิดทางการบริหาร สามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม แนวความคิดคือ กลุ่มทฤษฎีองค์การยุคคลาสสิก ประกอบด้วย

- 1) ทฤษฎีการบริหารงานแบบวิทยาศาสตร์ของ เฟดเดอริก ดับบลิว เทย์เลอร์
- 2) ทฤษฎีการบริหารแบบระบบราชการของ แมกซ์ เวเบอร์ และ
- 3) ทฤษฎีการจัดการตามหลักการบริหารของ กูลิค และเออร์วิค กับพาร์โธล์ ซึ่งทฤษฎีและแนวความคิดในกลุ่มนี้จะเน้นหรือให้ความสนใจในปัจจัยอื่นที่ไม่ใช่ปัจจัยด้านมนุษย์ เช่น โครงสร้างวิธีการทำงานและหลักการบริหาร

3.5 กลุ่มทฤษฎีองค์การในยุคการจัดการเชิงพฤติกรรมศาสตร์ มีนักทฤษฎีที่สำคัญคือ

- 1) เมโย มาสโลว์ ผู้นำเสนอทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ
- 2) เอิร์ชเบิร์ก ผู้นำเสนอทฤษฎี 2 ปัจจัย
- 3) แม็คเกรเกอร์ ผู้นำเสนอ ทฤษฎี X ทฤษฎี Y นักทฤษฎีในกลุ่มนี้ให้ความสนใจไปที่ปัจจัยมนุษย์ในองค์การ โดยพยายามศึกษาและวิเคราะห์ให้ทราบถึงความต้องการของมนุษย์ และแสวงหาสิ่งจูงใจเพื่อที่จะให้ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ และไม่ให้ความสนใจหรือความสำคัญในเรื่องวิธีการทำงาน โครงสร้างและหลักการบริหาร และทฤษฎีองค์การในยุคสมัยใหม่

สรุปได้ว่า ทฤษฎีการบริหารแบบการตัดสินใจของ เฮอริเบิร์ต เอ. ไชมอน ซึ่งเน้นไปให้ความสำคัญในลักษณะของการมีกระบวนการตัดสินใจที่ดี ซึ่งต้องประกอบไปด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอน คือ ระบุปัญหา ค้นหาทางเลือก ประเมินผลทางเลือก ตัดสินใจเลือก และนำทางเลือกไปปฏิบัติ 2) ทฤษฎีระบบคือการพิจารณาองค์การในลักษณะระบบ ซึ่งประกอบไปด้วย องค์ประกอบของระบบดังนี้คือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการแปรสภาพ ปัจจัยนำออก และการย้อนกลับของข้อมูล ซึ่งทฤษฎีระบบจะช่วยให้ผู้บริหารได้มองเห็นภาพรวมของระบบ เพื่อที่จะทำให้ง่ายในการแก้ไขปัญหาทางการบริหาร 3) ทฤษฎีการจัดการเชิงสถานการณ์ซึ่งเป็นการบูรณาการความรู้ และแนวความคิดตลอดจนทฤษฎีต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งเป็นสถานการณ์การบริหารที่มีความแตกต่างกัน

4. การพัฒนาระบบงาน

วิโรจน์ชัยมูล และ สุพรรณษา ยวงทอง (2558: 202) ได้กล่าวถึง การพัฒนาระบบงาน เพื่อให้ง่ายต่อการลงมือปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยแบ่งเป็นขั้นตอนหรือกลุ่มงานสำคัญที่เรียกว่า วงจร การพัฒนาระบบ หรือ SDLC (System Development Life Cycle): ซึ่งมีขั้นตอนสำคัญโดยจะ แสดงเป็นแผนภาพดังนี้

แผนภาพที่ 1 วงจรการพัฒนาารระบบ (SDLC)

1. กำหนดปัญหา (Problem Definition) เป็นการรวบรวมปัญหาที่เกิดขึ้นจากระบบ เดิม เพื่อให้สามารถบรรลุหรือแก้ไข้ปัญหา และตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ให้ได้มากที่สุด
2. วิเคราะห์ระบบ (Analysis) เป็นกระบวนการวิเคราะห์การทำงานของระบบเดิม และกำหนดความต้องการของระบบใหม่ว่าจะต้องทำอะไรบ้าง มีข้อมูลและสัมพันธ์กันอย่างไร
3. ออกแบบระบบ (Design) เป็นขั้นตอนที่นำข้อมูลทีวิเคราะห์มาแยกย่อยและออกแบบ ให้ตรงความต้องการ เช่น การออกแบบรายงานต่าง ๆ แบบฟอร์ม/หน้าจอการทำงาน ออกแบบ ฐานข้อมูล และออกแบบผังงานระบบ เป็นต้น
4. การพัฒนา (Development) เป็นขั้นตอนที่สร้างระบบที่ได้ออกแบบไว้โดย โปรแกรมเมอร์จะลงมือเขียนโปรแกรมในแต่ละส่วนที่ออกแบบไว้หรือเรียกว่า Implementation แล้วนำมาประกอบกันเพื่อให้สามารถทำตามความต้องการที่ออกแบบไว้ได้
5. การทดสอบระบบ (Testing) เมื่อได้ระบบตามที่พัฒนาไว้แล้ว จะต้องทำการทดสอบ ระบบ โดยการทดสอบจะแบ่งเป็นการทดสอบส่วนย่อยก่อน แล้วทดสอบทั้งระบบ และจัดทำเอกสาร สำหรับเป็นคู่มือให้กับผู้ใช้งานได้นำมาปฏิบัติได้อย่างง่ายดาย
6. ติดตั้งระบบ (Installation) เป็นการนำระบบที่พัฒนาใหม่มาติดตั้งเพื่อใช้งานจริง โดยนำระบบใหม่มาปรับใช้ทีละส่วน จนครบทุกส่วน หรือเริ่มใช้งานระบบใหม่คู่ขนานกับระบบเดิม เมื่อแน่ใจว่าระบบใหม่ใช้งานได้ดี จึงค่อยยกเลิกการใช้งานระบบเดิม

7. การบำรุงรักษา (Maintenance) เป็นขั้นตอนนำระบบที่ผ่านการทดสอบแล้วไปใช้งานจริงมาปรับแผนเตรียมการรองรับหรือแก้ไขให้การใช้งานระบบอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ระบบมีความถูกต้องแม่นยำ และมีประสิทธิภาพ

รัชณี กัลยาวิทย์ (2548: 11-13) ได้กล่าวถึงการพัฒนากระบวนการโดยแบ่งเป็น 7 ขั้นตอน ที่เรียกว่า วงจรการพัฒนากระบวนการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ระบุปัญหา โอกาส และจุดมุ่งหมาย

ขั้นตอนที่ 2 สืบค้นความต้องการของผู้ใช้

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ระบบ

ขั้นตอนที่ 4 ออกแบบระบบ

ขั้นตอนที่ 5 พัฒนาระบบ ทดสอบ และจัดทำเอกสารต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 6 การดำเนินงานและประเมินผล

ขั้นตอนที่ 7 การบำรุงรักษาระบบ

คณิต บุญวิจิตร (ออนไลน์) ได้กล่าวถึง วงจรการพัฒนากระบวนการ SDLC (System Development Life Cycle) ไว้ 5 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนการวางแผน

1.1 พิจารณาถึงความต้องการของโครงการ

1.2 ลำดับก่อนหลังของความจำเป็น

1.3 กำหนดทรัพยากรที่สนับสนุน เช่น งบประมาณ บุคลากร เครื่องมือ

1.4 กำหนดทีมงานในการพัฒนาโครงการ

2. ขั้นตอนการวิเคราะห์

2.1 ศึกษาความเป็นไปได้ในการที่จะใช้ระบบเพื่อแก้ปัญหา

2.2 วิเคราะห์ภารกิจในรายละเอียด ซึ่งประกอบไปด้วย

2.2.1 ศึกษาว่าระบบทำงานได้อย่างไร

2.2.2 การสนองต่อความต้องการของผู้ใช้

3. ขั้นตอนการออกแบบ

3.1 คำนึงการได้มาของฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์

3.2 พัฒนารายละเอียดทั้งหมดของระบบ

4. ขั้นตอนการนำไปใช้

4.1 การพัฒนาโปรแกรม

4.2 การติดตั้ง การทดสอบระบบใหม่

4.3 การฝึกอบรม และการให้คำแนะนำแก่ผู้เริ่มต้นใช้ระบบ

4.4 การเปลี่ยนเพื่อเข้าสู่ระบบที่ใหม่

5. ขั้นตอนการสนับสนุน

5.1 พิจารณาภารกิจหลังการใช้ระบบ

5.2 ระบุข้อผิดพลาดและปรับปรุงให้ดีขึ้น

5.3 การดูแล และสังเกตการณ์การทำงานของระบบ

สรุปได้ว่า การพัฒนาระบบ หมายถึง การทำให้ระบบแบบเดิมมีการพัฒนาขึ้นเพื่อรองรับ การใช้งานของผู้ใช้งาน โดยการพัฒนาระบบให้สอดคล้องกับวงจรการพัฒนาระบบ SDLC (System Development Life Cycle) ไว้ 5 ขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดปัญหา คือ การรวบรวมถึงสภาพปัจจุบันของการใช้ระบบมากำหนด ปัญหาและวิเคราะห์ปรับปรุงแก้ไขให้ระบบมีประสิทธิภาพในการตอบสนองผู้ใช้ระบบได้ดียิ่งขึ้น

2. วิเคราะห์ระบบ คือ การใช้กระบวนการวิเคราะห์จากสภาพปัจจุบันของระบบ และ กำหนดความต้องการของผู้ใช้ระบบว่าต้องทำอะไรบ้างเพื่อให้มีข้อมูลที่สัมพันธ์กัน

3. ออกแบบและพัฒนาระบบ คือ การออกแบบและพัฒนาระบบให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้งาน โดยมีโครงสร้างของตัวระบบ ผังงานระบบ หน้าจอการทำงาน และฐานข้อมูล

4. ทดสอบและประเมินระบบ คือ เมื่อได้ระบบที่พัฒนาได้แล้วทำการทดสอบและ ประเมินผล เพื่อให้ระบบที่มีประสิทธิภาพ

5. ดูแลการทำงานของระบบ คือ การสังเกตการณ์การทำงานของระบบเพื่อเตรียมการ รองรับปรับปรุง และแก้ไขให้ระบบใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัยอยู่ตลอดเวลา

5. ขั้นตอนการจัดการระบบ

ขั้นตอนการจัดการระบบ ประกอบด้วย การวิเคราะห์ระบบ การสังเคราะห์ระบบ การสร้างแบบจำลองระบบ และการทดสอบระบบ ดังนี้

1) การวิเคราะห์ระบบ เป็นการหาข้อมูลของระบบหรือการดำเนินงานที่เป็นอยู่ ในปัจจุบัน เพื่อให้ทราบจุดดีจุดด้อยและสภาพการณ์ทั่วไปก่อนที่จะทำการเปลี่ยนแปลงหรือจัดระบบใหม่ขึ้น การวิเคราะห์ระบบเป็นวิธีการระบุส่วนประกอบ องค์ประกอบและความสัมพันธ์ของ องค์ประกอบทั้งหลาย หน้าที่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบภายในระบบ กับองค์ประกอบภายนอก การจัดเรียงองค์ประกอบ ทรัพยากรที่ต้องใช้ กลุ่มเป้าหมาย ผู้ใช้ระบบ ภารกิจที่ต้องดำเนินการและ ผลผลิตหรือบริการที่จะเสนอแก่กลุ่มเป้าหมาย

2) การสังเคราะห์ระบบเป็นการนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการสร้างระบบใหม่ โดยการกำหนดองค์ประกอบ ความสัมพันธ์ ทิศทาง และลำดับขั้นตอนของระบบใหม่

3) การสร้างแบบจำลองระบบเป็นขั้นสื่อสารระบบที่สร้างใหม่เพื่อให้ง่ายต่อการ นำไปใช้โดยการเขียนแบบจำลอง แบบจำลองระบบช่วยอธิบายขั้นตอนสำคัญของระบบช่วยในการ สื่อสารให้ทราบขั้นตอนและการควบคุม ทำให้ทำนายได้ว่าจะเกิดผลอะไรขึ้น เมื่อได้ดำเนินไปตามระบบ

4) การทดสอบระบบ เมื่อได้มีการพัฒนาระบบด้วยการกำหนดขั้นตอนและแสดงออกมา ในรูปแบบจำลองแล้ว ก็เท่ากับว่าได้ระบบใหม่ขึ้นเป็นต้นแบบแล้ว แต่ยังประกันไม่ได้ว่า ระบบที่ พัฒนาขึ้นจะทำงานได้ตามวัตถุประสงค์ นักจัดระบบจึงจำเป็นที่จะต้องนำ “ต้นแบบระบบ” ไปทดสอบระบบในสถานจำลอง กล่าวคือ นำระบบใช้ในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงความจริง หากสามารถ ทดสอบนำไปทดลองในสถานการณ์จริงได้ก็จะเป็นประโยชน์มาก แต่ในทางปฏิบัติ การทดสอบระบบ ในสถานการณ์จริงมีปัญหามากในด้านค่าใช้จ่าย เวลา และความเสี่ยง โดยเฉพาะระบบที่เกี่ยวข้องกับ คนและทรัพย์สิน นักจัดการระบบจึงทดสอบระบบในสถานการณ์จำลองแทน

6. เอกสารอ้างอิง

คณิต บุญวิจิตร. (2567). “วงจรการพัฒนากระบวน SDLC”. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 7 ตุลาคม 2567. จาก: <http://khem28.blogspot.com>.

รัชณี กัลยาวิณัย. (2545). *การวิเคราะห์และออกแบบระบบคอมพิวเตอร์สมัยใหม่ (ฉบับปรับปรุง)* = *Introduction to system analysis & Design*. กรุงเทพฯ: การศึกษา.

เรือโท มารุต สมวงศ์. (2540). *ระบบการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: องค์การคำครุสภา.

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2567). “ระบบ”. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 7 ตุลาคม 2567. จาก: [www.th.m.wikipedia.org/wiki/ระบบ](http://th.m.wikipedia.org/wiki/ระบบ).

วิโรจน์ ชัยมูล และ สุพรรณษา ยวงทอง. (2558) “ความหมายของระบบ (System)”. *ความรู้เบื้องต้น เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ*. กรุงเทพฯ: บริษัท โปรวิชั่น จำกัด.

สมยศ นาวิก. (2544). *ทฤษฎีและแนวความคิดทางการบริหาร*. กรุงเทพฯ: องค์การคำครุสภา.

รูปแบบพุทธวิธีการสอนสังคมเพื่อการอนุเคราะห์อย่างบูรณาการ Format Buddha's Method for Social Teaching Assist to Integration

พระจิรายุ อุตตโม (มุลมาก)

นิสิตดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Phra Chirayu Uttamo (Mul Mak)

Ph.d Student for Department Teaching Social Studies, Faculty of Education

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail : gjirayu@gmail.com

Received : 16 April 2025

Revised : 16 April 2025

Accepted : 26 April 2025

บทคัดย่อ

รูปแบบพุทธวิธีการสอนสังคมเพื่อการอนุเคราะห์อย่างบูรณาการ พระพุทธเจ้าทรงเป็นต้นแบบแห่งการดำเนินชีวิตที่เปี่ยมด้วยประโยชน์แก่ผู้อื่น ทรงมุ่งมั่นอนุเคราะห์สรรพสัตว์ให้พ้นจากความทุกข์ แม้จะทรงตระหนักถึงความยากลำบากในภารกิจดังกล่าวก็ตาม ด้วยพระมหากรุณาธิคุณ ทรงส่งพระสาวกออกไปประกาศพระธรรมคำสอน เพื่อเผยแผ่พระศาสนาและเกื้อกูลสรรพสัตว์อย่างต่อเนื่อง พระองค์ทรงมีพระราชหฤทัยที่เต็มเปี่ยมด้วยเมตตา กรุณา และความเสียสละอย่างบริสุทธิ์ใจ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนใด ๆ พระพุทธจริยาเหล่านี้สืบเนื่องมาจากพระมหาปณิธานที่ตั้งมั่นตั้งแต่ครั้งยังทรงเป็นพระโพธิสัตว์ โดยทรงพิจารณาเห็นถึงทุกข์ของสัตว์โลก โทษภัยแห่งกิเลสและสังสารวัฏ จึงทรงปรารถนาจะช่วยเหลือสรรพสัตว์ให้หลุดพ้นจากห่วงทุกข์ด้วยพระดำริอันแน่วแน่ “เราตรัสรู้แล้ว จักยังผู้อื่นให้ตรัสรู้ด้วย เราพ้นแล้ว จักยังผู้อื่นให้พ้นด้วย เราข้ามแล้ว จักยังผู้อื่นให้ข้ามด้วย”

คำสำคัญ: รูปแบบพุทธวิธี, การสอนสังคมศึกษา, บูรณาการ.

Abstract

Form Buddha's Method for Social Teaching Assist to Integration. Buddha was going on for life style to others. Therefore, to help them without suffering, although, he known all those cases. Then, he supports disciple go to announcement for religion to help all living. Buddha had good mental kindness please and wish to help all others with purity. He sacrifices by no any compensation. He had determined or wished to help all animals without suffering and rebirth.

Since he was Bodhisattva by mean consider from all animals suffering and Transmigration “I am enlightened one then will help others to know, I am transnational one then will help others too”

Keywords: Form Buddha’ Method, Social Teaching, Integration.

1. บทนำ

พุทธวิธีการสอนสังคมเพื่อการอนุเคราะห์อย่างบูรณาการ โดยมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาหลักของแต่ละชาติ โดยเฉพาะใน 4 ประเด็นสำคัญ คือ เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง และความมั่นคง ทั้งสามประเด็นนี้ล้วนสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน เศรษฐกิจที่เข้มแข็งย่อมช่วยลดปัญหาในด้านอื่น ๆ ได้ หรืออย่างน้อยก็ทำให้ปัญหาบรรเทาลง ในทางกลับกัน หากเศรษฐกิจมีปัญหา ความเสียหายก็จะลุกลามกระทบต่อการเมือง ความมั่นคง และสังคมโดยรวม เกิดเป็นวิกฤตอย่างต่อเนื่อง

ด้วยเหตุนี้ พุทธธรรมจึงเห็นความสำคัญของการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ ผ่านการศึกษาและน้อมนำหลักคำสอนของพระพุทธเจ้ามาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน การปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมอย่างจริงจังจะสามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจได้อย่างแน่นอน เนื่องจากพระพุทธเจ้าทรงเป็นผู้หลุดพ้นจากทุกข์โดยสมบูรณ์ คำสอนของพระองค์จึงมีเป้าหมายเพื่อขจัดปัญหา มิใช่ก่อให้เกิดปัญหา

การนำพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้สามารถกระทำได้ในทุกระดับของสังคม ความสำเร็จจึงขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติ มิใช่อยู่ที่ตัวหลักการ เช่นเดียวกับผู้ป่วยที่ต้องกินยาตามคำสั่งแพทย์จึงจะหายโรค มิใช่หายเพียงเพราะแพทย์สั่ง เช่นเดียวกัน ผู้ที่นำคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติจะได้รับประโยชน์ด้วยตนเองโดยไม่ต้องรอการชี้แนะจากใคร บทเรียนนี้จะนำเสนอหลักพุทธธรรมที่สามารถประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการด้านเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย : 2539)

2. พุทธวิธีกับหลักธรรมเพื่อการสอนสังคม

คือการน้อมนำหลักพุทธธรรมซึ่งเป็นอภิลักขิตธรรมที่ไม่ล้าสมัยและไม่ล้าสมัย แต่ทันสมัยอยู่เสมอตลอดมา ๒,๐๐๐ กว่าปีแล้ว มาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของพุทธศาสนิก ตามหัวข้อธรรม ดังต่อไปนี้

ทิวฐธัมมิกัตถประโยชน์ หมายถึง หลักธรรมในพระพุทธศาสนา มิได้ปฏิเสธความร่ำรวยมั่งคั่ง แต่มีวิถีทางที่จะนำพาไปสู่ความร่ำรวยมั่งคั่งที่ยั่งยืนอย่างรอบด้าน รวมทั้งช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน (ทรัพย์) ให้ปลอดภัย ไม่ใช่เพียงเงินเดียวรวยโดยฉาบฉวย (อง. อรรถก. 23/144/289)

ในความรู้สึกของคนทั่วไปมักมีมุมมองและทัศนะในลักษณะที่ว่า พระพุทธศาสนามีคำสอนที่มุ่งเน้นในทางให้มนุษย์ลดละซึ่งกิเลส นำพาวิถีชีวิตมุ่งตรงสู่ทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) ซึ่งดูเหมือนหนึ่งว่า ไม่ให้ความสนใจในมิติมาหาความมั่งคั่งด้านเงิน ๆ ทอง ๆ ของการดำเนินชีวิต แต่ในความเป็นจริงแล้ว “หลักธรรมในพระพุทธศาสนา มิได้ปฏิเสธความร่ำรวยมั่งคั่ง แต่มีวิธีที่นำพาไปสู่ความร่ำรวยมั่งคั่งที่ยั่งยืน เสริมสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเอง ไม่ใช่เพียงเงินเดียวรวยโดยฉาบฉวย”

หลักธรรมสำคัญอีกประการ อันเป็นหลักที่นำพามาซึ่งความสุขในชีวิตปัจจุบัน ท่านกล่าวว่าคือหลักทฤษฎีธรรมมีกัตตะ 4 (ประโยชน์ในภพปัจจุบัน) ซึ่งสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงตรัสสอนแก่อุชชยพราหมณ์ ในขณะที่ไปเข้าเฝ้า เพื่อกราบทูลขอให้พระองค์ทรงแสดงธรรมที่เป็นไปในลักษณะเพื่อประโยชน์สุขในปัจจุบันและหลักธรรมที่เป็นไปในลักษณะเพื่อประโยชน์สุขในภายภาคหน้าให้ฟังเนื่องจากตนจะย้ายไปอยู่ในต่างถิ่น พระพุทธองค์จึงทรงตรัสสอน ดังความปรากฏในพระไตรปิฎกตอนหนึ่งว่า

“ดูก่อนพราหมณ์ ธรรม 4 ประการนี้ เป็นไปเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขในปัจจุบัน กล่าวคือ อุฏฐานสัมปทา อารักขสัมปทา กัลยาณมิตตตา และสมชีวิตา

1. **อุฏฐานสัมปทา** เป็นอย่างไร ? คือ กุลบุตรหาเลี้ยงชีพด้วยความขยันในการงาน...เธอเป็นผู้ขยันขำนิขานาญ ไม่เกียจคร้านในงานนั้น ประกอบด้วย ปัญญาเครื่องสอบสวน ตรวจตรา รู้จักวิธีปฏิบัติในเรื่อง นั้น ๆ สามารถทำ สามารถจัดการ นี้เรียกว่า อุฏฐานสัมปทา

2. **อารักขสัมปทา** เป็นอย่างไร ? คือ กุลบุตรมีโรคภัยทุกข์มาก ที่หามาได้ด้วยความขยันหมั่นเพียรแล้ว...เธอจัดการคุ้มครองโรคภัยเหล่านั้นไว้โดยพิจารณาว่าทำอะไร พระราชาทั้งหลายจะไม่พึงบริโภคทรัพย์เหล่านั้นเสีย พวกโจรไม่พึงลักไปเสีย ไฟไม่พึงไหม้ไปเสีย น้ำไม่พึงพัดพาไปเสีย นี้เรียกว่า อารักขสัมปทา

3. **กัลยาณมิตตตา** เป็นอย่างไร ? คือ กุลบุตรเข้าอาศัยอยู่ในหมู่บ้านหรือตำบลใดก็ตาม เธอเข้าสนิทสนมสนทนาปราศรัย ถกถ้อยปรึกษากับท่านที่เป็นคนหบดีบ้าง บุตรคนหบดีบ้าง พวกคนหนุ่มที่มีความประพฤติเป็นผู้ใหญ่บ้าง คนสูงอายุที่มีความประพฤติเป็นผู้ใหญ่บ้าง ผู้ประกอบการด้วยศรัทธา...ศีล...จาคะ... และ (ปัญญา) เธอศึกษาเยี่ยงอย่างความเพียบพร้อมด้วยศรัทธา...ศีล..จาคะ (และ) ปัญญาของเขา..นี้เรียกว่า กัลยาณมิตตตา

4. **สมชีวิตา** เป็นอย่างไร ? คือ กุลบุตรเป็นผู้เลี้ยงชีวิตเหมาะสม ไม่ให้ฟุ่มเฟือยเกินไป ไม่ให้ฝืดเคืองเกินไป โดยรู้เข้าใจในทางเพิ่มพูนและทางเสื่อมถอยแห่งโรคภัยทุกข์ ว่าทำอย่างนี้รายได้ของเราจึงจะเหนือรายจ่าย และรายจ่ายของเราจึงจักไม่เหนือรายได้ เปรียบเหมือนคนช่างหรือลูกมือคนช่าง ยกตราข้างขึ้นแล้วย่อมรู้ว่าหย่อนไปเท่านี้ หรือเกินไปเท่านี้ ถ้าหากกุลบุตรนี้มีรายได้น้อย แต่เลี้ยงชีวิตอยู่อย่างฟุ่มเฟือย ก็จะมีผู้กล่าวหาเอาได้ว่า กุลบุตรผู้นี้ใช้สมบัติเหมือนกินมะเดื่อ ถ้ากุลบุตรนี้มีรายได้มาก แต่เลี้ยงชีวิตอย่างฝืดเคือง ก็จะมีผู้กล่าวหาได้ว่า กุลบุตรผู้นี้คงจะตายอย่างคนอนาถา แต่ด้วยเหตุที่กุลบุตรเลี้ยงชีวิตเหมาะสม... จึงเรียกว่า สมชีวิตา

3. การอนุเคราะห์อย่างบูรณาการ

หมายถึงหลักธรรมที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชาวพุทธทุกเทศทุกวัยตั้งแต่ต้นจนจบเพราะหลักธรรมของพระพุทธศาสนาย่อมทำให้เข้าใจแจ่มแจ้งในเรื่องที่เป็นไปในลักษณะของประโยชน์สุขในปัจจุบัน

ที่มีแง่มุมทางลึกลงซึ่งทางเศรษฐศาสตร์มีมิติที่ครอบคลุมการดำเนินชีวิตทั้งการอยู่ การกิน รวมถึงความสัมพันธ์ทางกิจกรรมของเศรษฐกิจในทุก ๆ เรื่องเลยทีเดียว นำพามาซึ่งความมั่นคงและสมบูรณ์ ซึ่งหลักธรรมที่นำพาสู่ความ “ร่ำรวยและมั่งคั่ง” อย่างยั่งยืนนั้นโบราณท่านเรียกว่า “หลักธรรมหัวใจเศรษฐกิจ (อุ อา ก ส)” โดยที่มีสาระสำคัญโดยสรุป 4 ประการ กล่าวคือ

ประการที่หนึ่ง : ขยันหา (อุฏฐานสัมปทา) หมายถึง ความขยันหมั่นเพียร เสาะแสวงหาหนทางวิธีการในการทำมาหากิน รวมถึงกินลึกลงไปในเรื่องของศีลธรรมและคุณธรรมนำทางความขยันนั้น เป็นไปในลักษณะของความขยันใน “สัมมาอาชีวะ” เป็นอาชีพที่ถูกต้องตามครรลองคลองธรรม หากเป็นความขยันที่ผิดเพี้ยนจากครรลองคลองธรรมนำไปสู่การประกอบอาชีพที่ไม่สุจริตแล้วนั้น ไม่ใช่ความหมายของคำว่า ขยันตามหลักธรรมหัวใจเศรษฐกิจ เกี่ยวเนื่องจาก หากประกอบอาชีพที่ไม่สุจริตแล้วล้วนแต่พามาซึ่งความเดือดร้อนในอนาคต เปรียบเสมือนเป็นการไปเบียดเบียนเอาทรัพย์สินของบุคคลอื่นมาเป็นของตัวเอง ถึงแม้ว่าหากในปัจจุบันกฎหมายนั้นยังไม่สามารถที่จะเอาผิดได้ แต่ตัวเรารู้สึกว่าใจตัวเองว่า ทรัพย์สินดังกล่าวที่หามาได้นั้นไม่ถูกต้องตามครรลองคลองธรรม ก็เกิดความทุกข์ใจในความกลัวว่าสักวันหนึ่งจะถูกจับได้และได้รับผลกระทบนั้น

ประการที่สอง : รักษาดี (อารักขสัมปทา) หมายถึง การเก็บรักษาทรัพย์สินเป็นการต่อยอดมาจากเงินทองที่เราขยันหาจากสัมมาอาชีวะที่สุจริตนั้น กินลึกลงไปในการบริหารจัดการทรัพย์สินดังกล่าวให้งอกเงยออกดอกออกผลตามมาด้วย เป็นไปในลักษณะของการเก็บรักษาและใช้ไปในทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดหลักธรรม “อารักขสัมปทา (รักษาดี)” ในข้อนี้มีจุดมุ่งหมายสอนให้ประหยัคมัธยัสถ์รู้จักเก็บออมรวมความถึงรู้จักบริหารการใช้จ่าย ซึ่งนัยก็เปรียบเสมือนเป็นการดูแลรักษาคุ้มครองโภคทรัพย์ที่หาได้ด้วยสัมมาอาชีวะไม่ให้หมดไปไปในทางที่เสื่อมเสียและเป็นอันตรายต่อตนเองและผู้อื่นหรือให้รู้จักในคุณค่าของทรัพย์สินที่หามาได้โดยรู้จักเก็บและใช้ไปในทางที่เป็นประโยชน์ต่อตนและบุคคลอื่น

ประการที่สาม : ผูกไมตรีกับกัลยาณมิตร (กัลยาณมิตรตทา) หมายถึงการรู้จัก “คบคนดี มีความเป็นเพื่อนแท้” ความเป็นเพื่อนแท้นั้นย่อมพามิตรไปในเส้นทางที่ดี ๆ จะพึงสังเกตได้ว่าหลักธรรมในข้อนี้ต่อยอดมาจากการขยันหาและรักษาดี เกี่ยวเนื่องจาก มนุษย์เป็นสัตว์สังคมต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง ดังนั้น หากว่าเรามีกัลยาณมิตรแล้ว ความเจริญก้าวหน้าก็เกิดขึ้น

ในวิถีชีวิตของสังคมเศรษฐกิจที่มนุษย์ถือเป็นสัตว์สังคมที่ต้องเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้นั้น สิ่งสำคัญอีกประการในการดำเนินชีวิตก็คือการเลือกคบมิตร ซึ่งถือได้ว่าเป็นเป็นองค์ประกอบสำคัญตามหลัก “มงคลชีวิต 38 ประการ” อันเป็นหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาที่ว่าด้วยมงคลแรกคือ “ไม่คบคนพาล” และต่อด้วยมงคลประการที่สองคือต้องรู้จัก “คบบัณฑิต” เป็นที่น่าพึงสังเกตว่าหลักธรรมมงคลชีวิตในพระพุทธศาสนาที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ยกเอามาว่าเป็นหลักปฏิบัติในลำดับที่ 1 และ 2 นั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคน บ่งชี้ให้เห็นว่าปัญหาที่สำคัญของการดำเนินชีวิตตามหลัก

พระพุทธศาสนานี้สิ่งสำคัญและต้องคำนึงถึงในเบื้องต้นคือเรื่องคน ดังที่เคยได้ยินได้ฟังมาบ่อย ๆ ในทำนองที่ว่า “คนนี้เสียคนเพราะคบเพื่อนไม่ดี ส่วนคนนี้ได้ดีเพราะมีเพื่อนที่ดีคอยแนะนำและช่วยเหลือเกื้อกูลไม่ให้เดินทางผิด” “ผูกไมตรีกับกัลยาณมิตรในหลักธรรมของหัวใจเศรษฐกิจ จึงมีมิติที่ต่อยอดและสอดคล้องเกี่ยวเนื่องกับขนานหาและรักษาทรัพย์สินเอาไว้ ซึ่งถ้าหากว่าเรามีกัลยาณมิตรที่คอยให้คำปรึกษาและแนะนำแล้วทรัพย์สินที่เราหาได้รวมทั้งเก็บรักษาและใช้ไปนั้นก็ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด”

ประการที่สี่ : ดำรงชีวิตแบบพอเพียง (สมชีวิตา) หมายถึง การรู้จักคุณค่าของทรัพย์สินเงินทอง ที่หามาได้ใช้จ่ายให้เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือย รวมถึงกินลึกลงไปใน ความพอประมาณ ความสมเหตุสมผล ความสมดุล และสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชีวิต เกี่ยวเนื่องจาก ความพอเพียง มีลักษณะอากาสิโก (ไม่เลือกกาลไม่เลือกสมัย) คือ สามารถใช้ได้ตลอดเวลาและทุกสถานที่ เพราะเป็นหลักแห่งความเป็นจริงเสมอ “ความพอเพียง” มีคุณลักษณะ ที่สำคัญคือ

ประการแรก ความพอประมาณ คือ เป็นความพอดีที่ไม่มากเกินไปและไม่น้อยเกินไป หรือ ไม่สุดโต่งทั้งสองด้านไม่ว่าจะเป็นมิติทางสังคม มิติทางการเมือง และมิติทางเศรษฐกิจ และที่สำคัญในความพอดีที่มีอยู่หรือได้มานั้นต้องไม่เบียดเบียนตนเองและไม่ก้าวข้ามไปเบียดเบียนคนอื่น เป็นความพอดีที่ตั้งอยู่บนหลักของศีลธรรมและคุณธรรมเป็นสำคัญ

ประการที่สอง ความสมเหตุสมผล ประกอบไปด้วย

ความสมเหตุสมผลในการจัดลำดับความสำคัญ เป็นการจัดลำดับความสำคัญในการตัดสินใจของทุกมิติทั้งเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ในประเด็นที่มุ่งถึงความสมเหตุสมผลทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม โดยมีผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

ความสมเหตุสมผลในกระบวนการดำเนินการ เป็นการคำนึงถึงความเหมาะสมของวิธีการและขั้นตอนของการดำเนินการต้องโปร่งใส ไม่เอื้อผลประโยชน์ให้กับกลุ่มตนเองและพวกพ้อง ที่สำคัญต้องยึดหลักธรรมาภิบาล

ความสมเหตุสมผลในด้านผลกระทบหรือต้นทุนทางสังคม เป็นการคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อสังคมโดยรวม ตลอดจนสิ่งแวดล้อม โดยยึดหลักของความสมดุลและดุลยภาพโดยรวมของมนุษย์กับมนุษย์และมนุษย์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นที่ตั้ง

ประการที่สาม ความสมดุลของความสัมพันธ์ในมิติต่าง ๆ คือ เป็นความสมดุลทางหลักความคิด ความสมดุลทางหลักการพูด ความสมดุลทางหลักการปฏิบัติ รวมถึงความสมดุลในมิติอื่น ๆ ซึ่งเมื่อความพอเพียงเป็นการไม่ไปเบียดเบียนตัวเองและคนอื่น รวมทั้งการไม่ไปเบียดเบียนธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วยแล้ว ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันและความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในลักษณะดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์ในเชิงอุดหนุน ส่งเสริม เกื้อกูลซึ่งกันและกัน เป็นการดำเนิน

ความสัมพันธ์ที่แสวงหาประโยชน์ส่วนรวม ไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นเป้าหมายหลัก เพื่อนำไปสู่จุดสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง แทนการนำไปสู่จุดวิกฤติ

ประการที่สี่ การสร้างภูมิคุ้มกัน คือ ความสามารถในการรองรับหรือรับมือกับสภาวะการณ์ ความผันผวน และการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ได้เป็นอย่างดี เนื่องจาก ความพอเพียง ทำให้เกิดความสมดุลระหว่างมนุษย์กับมนุษย์และระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น จึงได้รับผลกระทบไม่มาก และสามารถกลับสู่จุดสมดุลและดุลยภาพใหม่ได้อย่างรวดเร็ว

นั่นเอง

4. พุทธวิธีการสอนสังคมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ความหมาย คำว่า “เศรษฐกิจ” มาจาก 2 คำ คือ เศรษฐ แปลว่า ดีเลิศ และว่า กิจ แปลว่า การประกอบกร เมื่อรวมกันจึงได้ความว่า การประกอบกิจการงานเกี่ยวกับการผลิต การจำหน่าย จ่าย แจก การบริโภค และการใช้สอยสิ่งต่าง ๆ ให้ได้ผลดีเลิศ ส่วนคำว่า พอเพียง หมายถึง ความเหมาะสม หรือ ความพอดี เน้นการผลิตและการบริโภคแบบพออยู่พอกินเป็นหลัก ซึ่งไม่ได้เน้นกำไรสุทธิ หรือความร่ำรวยเป็นเป้าหมายสูงสุด และเมื่อรวมกันจึงได้ความว่า การผลิตจำหน่าย และบริโภคอย่างพอเหมาะพอดี นั่นเอง เศรษฐกิจพอเพียง เป็นระบบเศรษฐกิจที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงดำริขึ้น เพื่อแสวงหาทางออกจากวิกฤตเศรษฐกิจให้กับสังคมไทย ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ก็คือ “การที่พึ่งตนเองได้”

วัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายหลักของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความสงบสุขของผู้คนในสังคม ประชาชนมีกินมีใช้อย่างเพียงพอแก่ความต้องการ ที่สำคัญต้องไม่ทำตนและผู้อื่นเดือดร้อน เน้นให้คนในชุมชนพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตและบริโภคอย่างพอเพียง ไปจนถึงขั้นการแปรรูปอุตสาหกรรมครัวเรือน สร้างอาชีพ และเสริมทักษะทางวิชาการที่หลากหลาย ใช้ชุมชนดำรงอยู่ได้ด้วยการยึดหลักแห่งความถูกต้องดีงาม มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นต้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2533: 31)

4.1 แนวทางการปฏิบัติตามระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงแนวคิดหลักของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การนำคำสอนทางพระพุทธศาสนา มาเป็นแนวทางในการประสานกลมกลืนกับวิถีชีวิตของชาวบ้าน ที่เป็นเกษตรกรอย่างชาวนาและปศุสัตว์ และเป็นรูปธรรม หลักจริยธรรมดังกล่าว คือหลักการเดินสายกลาง หรือมัชฌิมาปฏิปทา ในระดับโลกียธรรม การเดินทางสายกลาง คือธรรมที่เหมาะสมแก่ชาวบ้านทั่วไปได้แก่ความเป็นผู้รู้จักพอในการบริโภคใช้สอยทรัพยากรธรรมชาติ และการใช้ชีวิตแบบไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ้งเฟ้อ ซึ่งมีลักษณะเป็นการเน้นการลด ละ เลิก อบายมุข ด้วยการประพฤติตามหลักเบญจศีล และ เบญจธรรม ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการเป็นวิถีพุทธ

4.2 แนวทางการปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

1) ประหยัด ลดละความฟุ้งเฟ้อ ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้านที่ไม่จำเป็น ดังพระราชดำรัสว่า “ความเป็นอยู่ที่ดีต้องไม่ฟุ้งเฟ้อ ต้องประหยัดไปในทางที่ถูกต้อง”

2) ประกอบอาชีพด้วยความสุจริต ดังพระราชดำรัสที่ว่า “ความเจริญของคนทั้งหลายย่อมเกิดมาจากการประพฤติชอบและการหาเลี้ยงชีพชอบเป็นสำคัญ”

3) ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันกันในการค้าขายกันอย่างรุนแรงดังอดีต ดังพระราชดำรัสว่า “ความสุขความเจริญอันแท้จริงนั้น หมายถึงความสุขความเจริญที่บุคคลแสวงหามาได้ด้วยความเป็นธรรม ทั้งในเจตนาและการกระทำที่ไม่ใช่ได้มาด้วยความบังเอิญ หรือด้วยการแก่งแย่งเบียดบังมาจากผู้อื่น”

4) ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก ขวนขวายใฝ่หาความรู้ให้เกิดมีรายได้จนถึงขั้นพอเพียง ดังพระราชดำรัสว่า “การที่ต้องการให้ทุกคนพยายามที่จะหาความรู้และสร้างตนเองให้มั่นคงนี้เพื่อตนเอง เพื่อที่จะให้ตัวเองมีความเป็นอยู่ที่ก้าวหน้า ที่มีความสุข พอมีพอกิน เป็นขั้นหนึ่งและขั้นต่อไป ก็คือให้เกียรติว่ายืนได้ด้วยตนเอง”

5) ลดละสิ่งชั่วให้หมดสิ้นไป ดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมราโชวาทว่า “พยายามไม่ก่อความชั่วให้เป็นเครื่องทำลายตัวทำลายผู้อื่น พยายามลด พยายามละความชั่วที่ตนเองมีอยู่ พยายามก่อความดีให้แก่ตัวอยู่เสมอ พยายามรักษาและเพิ่มพูนความดีที่มีอยู่นั้นให้จงกมลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น”

4.3 หลักธรรมในเศรษฐกิจพอเพียงระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชดำริและพระราชทานไว้ให้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศแก่คนไทยนั้น วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายหลัก คือ ความสงบสุขของผู้คนในสังคม ประชาชนมีกินมีใช้อย่างเพียงพอแก่ความต้องการ ที่สำคัญต้องไม่ทำตนและผู้อื่นเดือดร้อน หากวิเคราะห์โดยละเอียดก็จะพบว่า ทรงประยุกต์มาจากหลักธรรมในพระพุทธศาสนานั้นเอง จาก พระราชดำรัสอธิบายขยายความหมายของระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงที่กล่าวมาข้างต้น นั้นทำให้เราพบว่ามีหลักธรรมต่อไปนี้ปรากฏเป็นรากฐานอยู่ในระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง

หลักสันโดษ มุ่งให้บุคคลพึงพอใจในสิ่งที่ตนเองได้มา และใช้จ่ายในสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์ ให้บุคคลรู้จักประมาณ ได้แก่ การประหยัดและรู้จักออม ไม่ฟุ้งเฟ้อฟุ้งเฟ้อ ความเป็นอยู่อย่างสงบเรียบง่าย และโปร่งใส ไม่ทะเยอทะยานต่อสู้อย่างเบียดเบียนบุคคลอื่น ไม่เอาเปรียบเปรียบกัน อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข สันโดษ มีความหมาย 3 นัยคือ ยินดีสิ่งที่ตนได้มา ยินดีในสิ่งที่ตนมีอยู่ และ ยินดีด้วยใจที่มั่นคง

หลักสัปปริสธรรม 7 คือ ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมที่ทำให้คนมีคุณสมบัติของคนดี ประกอบด้วย

1) ธัมมัญญตา – ความรู้จักเหตุ คือรู้หลักความจริง รู้หลักการ รู้หลักเกณฑ์ รู้กฎแห่งธรรมตา รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผล และรู้หลักการที่จะทำให้เกิดผล

2) อัตถัญญตา – ความรู้จักอรรถ รู้ความมุ่งหมาย หรือ รู้จักผล คือ รู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ที่ประสงค์

3) อัตตัญญูตา – ความรู้จักตน คือ รู้ว่า เรานั้น ว่าโดยฐานะ ภาวะ เพศ กำลัง ความรู้ความสามารถ ความถนัด และคุณธรรม เป็นต้น บัดนี้ เทำไร อย่างไร แล้วประพฤติให้เหมาะสมและรู้ที่จะแก้ไขปรับปรุงต่อไป

4) มัตตัญญูตา – ความรู้จักประมาณ คือ ความพอดี เช่น ฝึกหัดรู้จักประมาณในการรับและบริโภคปัจจัยสี่ ฝึกหัดรู้จักประมาณในการใช้จ่ายโภคทรัพย์ เป็นต้น

5) กาลัญญูตา – ความรู้จักกาล คือ รู้กาลเวลาอันเหมาะสม และระยะเวลาที่ควรหรือจะต้องใช้ในการประกอบกิจ ทำหน้าที่การงาน เช่น ให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา ให้พอเวลา เป็นต้น

6) ปริสสัญญูตา – ความรู้จักบริษัท คือ รู้จักชุมชน และรู้จักที่ประชุม รู้ரியที่จะประพฤติต่อชุมชนนั้นๆ ว่า ชุมชนนี้เมื่อเข้าไปหา จะต้องทำரியอย่างนี้ จะต้องพูดอย่างนี้ ชุมชนนี้ควรสงเคราะห์อย่างนี้ เป็นต้น

7) ปุคคลัญญูตา หรือ ปุคคลปโรปรัญญูตา – ความรู้จักบุคคล คือ ความแตกต่างแห่งบุคคลว่า โดยอธยาศัย ความสามารถ และคุณธรรม เป็นต้น ใครๆ ยิ่งหรือหย่อนอย่างไร และรู้ที่จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้น ๆ ด้วยดี เป็นต้น

หลักกามโกศีสุข 4 (สุขของคฤหัสถ์ 4) คือ คนครองเรือนควรจะมีความสุข 4 ประการ ซึ่งคนครองเรือนควรพยายามให้เข้าถึงให้ได้ คือ

1. อตฺถิสุข - สุขเกิดจากการมีทรัพย์ เป็นหลักประกันของชีวิต โดยเฉพาะความอุ่นใจ ปลอดภัยภูมิใจว่าเรามีทรัพย์ที่หามาได้ด้วยกำลังของตนเอง

2. โภคสุข - สุขเกิดจากการบริโภคทรัพย์ หรือใช้จ่ายทรัพย์ คือ รู้จักใช้จ่ายทรัพย์นั้นให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิตของตน เลี้ยงดูบุคคลอื่น และทำประโยชน์สุขต่อผู้อื่นและสังคม เป็นต้น

3. อนนฺตสุข – สุขเกิดจากความไม่เป็นหนี้ ไม่ต้องทุกข์ใจ เป็นกังวลใจเพราะมีหนี้สินติดค้างใคร

4. อนวชฺชสุข - สุขเกิดจากความประพฤติที่ไม่มีโทษ คือ มีกายกรรม วาจกรรม มโนกรรมที่สุจริต ที่ใครจะว่ากล่าวติเตียนไม่ได้ มีความบริสุทธิ์ และมีความมั่นใจในการดำเนินชีวิตของตน

4.4 ความสอดคล้องของหลักเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักธรรมในพุทธศาสนา

1) เน้นความเป็นเศรษฐกิจแบบองค์รวม กล่าวคือ เป็นระบบการพัฒนาชีวิตของปัจเจกชน ควบคู่กับการพัฒนาสังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม โดยมีจริยธรรมคือความเมตตา ความเกื้อกูลสงเคราะห์ ความสามัคคี ความไม่เห็นแก่ตัว ดังหลักของระบบเศรษฐกิจพอเพียงที่กล่าวไว้ว่า มนุษย์อยู่ดี ชุมชนอยู่ดี ธรรมชาติยั่งยืน

2) เป็นระบบเศรษฐกิจแบบมัชฌิมา ที่มีสัมมาอาชีวะเป็นหัวใจสำคัญ ซึ่งสามารถโยงไปสู่การที่พระพุทธศาสนามีท่าทีปฏิเสธความสุดโต่ง 2 ด้าน คือ การหมกมุ่นในกามสุขอย่างเดียว และ การทรมานตนเองในรูปแบบต่าง ๆ

- 3) เป็นระบบเศรษฐกิจ ที่มุ่งพัฒนาทั้งคนและทั้งกระบวนการทางเศรษฐกิจ ซึ่งถ้าคนไทยปฏิบัติตามระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงก็จะส่งผลให้เกิดภาวะ “เศรษฐกิจงอกงาม ธรรมงอกเงย คนก็มีความสุข”
- 4) เป็นระบบเศรษฐกิจ ที่ไม่เบียดเบียนใครให้เดือดร้อน ไม่มุ่งทำลายทรัพยากรธรรมชาติจนกลายเป็นการทำร้ายธรรมชาติ
- 5) เป็นระบบเศรษฐกิจที่ฝึกให้มนุษย์ตระหนักรู้ถึงศักยภาพในด้านการสามารถพึ่งตนเองได้

5. พุทธวิธีการสอนสังคมเพื่อการปกครองแบบสามัคคีธรรม

การปกครอง หมายถึง การดูแล การคุ้มครอง การบริหาร ให้บ้านเมือง สังคม ประเทศชาติสามารถจะอยู่ด้วยกันได้อย่างเป็นระบบระเบียบ เพื่อให้เกิดความสงบสุขอย่างแท้จริงด้วยระบบการปกครองแบบสามัคคี การที่บุคคลในรัฐหรือประเทศและสังคมนั้น ๆ แสดงออกซึ่งการรวมกำลังเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งให้สำเร็จสมประสงค์ตามความต้องการของรัฐ หรือประเทศ และสังคมนั้น ๆ และกำลังที่รวมกันนั้น เป็นได้ทั้งกำลังทางกาย กำลังทางใจ กำลังทางความรู้ กำลังทางทรัพย์ เพื่อร่วมกันสร้างประโยชน์และความสุข มิใช่รวมกำลังกันเพื่อทำลายหรือสร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น โดยมีองค์ประกอบด้านคุณธรรมที่เกี่ยวข้อง คือ ความรับผิดชอบ ไม่เห็นแก่ตัว มีใจเป็นธรรม และมีระเบียบวินัย ซึ่งสังเกตได้จากพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามัคคี คือ การร่วมกันปฏิบัติงานด้วยความกลมเกลียวไม่ทะเลาะวิวาทคิดทำลายหรือแก่งแย่งชิงดีกัน มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ไม่เห็นแก่ตัว มีใจเป็นธรรมและมีระเบียบวินัย ซึ่งเกิดจากการรับรู้และสรุปตามความเข้าใจของแต่ละคน ในส่วนของรูปแบบการปกครองแบบสามัคคีธรรม เป็นรูปแบบการปกครองที่มีในสมัยพุทธกาล เป็นการปกครองที่ให้อำนาจแก่คณะบุคคลที่มีอำนาจได้ร่วมกันปกครอง เพื่อให้สามารถพัฒนาบ้านเมืองก้าวไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองได้อีกรูปแบบหนึ่ง ถ้าเปรียบในปัจจุบันแล้วถือว่าระบบประชาธิปไตยมีส่วนคล้ายมากที่สุดกับระบบสามัคคีธรรม หลักการปกครองแบบสามัคคีธรรมนั้นต้องใช้หลักธรรมที่จะช่วยก่อให้เกิดความสามัคคีในสังคมโดยตรง หลักธรรมที่ได้กล่าวมาแล้วคือ หลักอคติ 4 หลักอภิธานียธรรม 7 ถือได้ว่าเป็นหลักธรรมของผู้ปกครองโดยตรง หลักทศ 6 และหลักสังคหวัตถุ 4 ถือได้ว่าเป็นหลักธรรมของผู้ที่อยู่ใต้การปกครอง ที่จะต้องปฏิบัติเพื่อให้สังคมเกิดความสามัคคีกัน และวิถีชีวิตการปกครองแบบสามัคคีธรรมนั้น ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ภายใต้การปกครองของรูปแบบสามัคคีธรรม เป็นวิถีชีวิตที่ต้องยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นให้มากที่สุด ต้องมีการประชุมหารือ ตกลงกันให้เรียบร้อย ก่อนที่จะได้ดำเนินการสิ่งใดออกมาสู่ ผู้ที่อยู่ใต้การปกครองในรูปแบบนี้

5.1 ความสำคัญของการปกครองแบบสามัคคีธรรมสามารถแบ่งออกเป็นประเด็นที่สำคัญดังนี้

- 1) การปกครองแบบสามัคคีธรรมต้องเคารพเหตุผลมากกว่าบุคคล คือ จะต้องไม่ศรัทธาในตัวบุคคลหนึ่งบุคคลใดจนลืมนึกถึงความสามารถที่แท้จริง โดยต้องยอมรับว่าทุกคนมีความสามารถ และมีสติปัญญาอยู่ในวงจำกัดอาจมีทักษะที่ถูกต้องในบางเรื่องและผิดในบางเรื่อง จะต้องไม่เคร่งครัดในระบบอาวุโส

มากเกินไป ต้องยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นเพื่อค้นหาเหตุผลที่ถูกต้องอย่างแท้จริง เพราะเหตุผลจะช่วย
จรรโลงให้การปกครองแบบสามัคคีธรรมดำเนินไปได้

2) การปกครองแบบสามัคคีธรรมต้องรู้จักประนีประนอม ผู้ที่มีศรัทธาในระบอบนี้จะต้องรู้จักการ
ยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น ไม่ยึดมั่นในความคิดเห็นของตนเองอย่างมีดบอด ยอมผ่อนปรนหรือแก้ไข
ปัญหาต่าง ๆ ตามเหตุผลที่ถูกต้องและเหมาะสม ยอมรับการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยวิธีสันติมากกว่าการแก้ไข
ด้วยวิธีที่รุนแรง

3) การปกครองแบบสามัคคีธรรมต้องมีระเบียบวินัย ผู้ที่อยู่ในสังคมประชาธิปไตยต้องเป็นผู้ที่มี
ระเบียบวินัยประพฤติปฏิบัติตามกฎหมายของสังคม ถึงแม้การปกครองแบบสามัคคีธรรมจะมีส่วนที่คล้ายกับ
ประชาธิปไตย ที่ให้มีสิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนก็จริง แต่การใช้สิทธิเสรีภาพต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของ
กฎหมาย การใช้สิทธิเสรีภาพเกินขอบเขตจนไปละเมิดเสรีภาพของบุคคลอื่น ย่อมทำให้เกิดความสับสนอลเวง
ความไร้ระเบียบในสังคม ดังนั้น สังคมจะดำรงอยู่ได้ถ้าคนในสังคมเป็นผู้มีระเบียบวินัย

4) การปกครองแบบสามัคคีธรรมต้องมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ความรู้สึกรับผิดชอบต่อ
ส่วนรวมมักเกิดขึ้นเนื่องจากความรู้สึกว่าตนเป็นเจ้าของประเทศ จะต้องประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ต่อ
ส่วนรวม เช่น การรักษาทรัพย์สมบัติของส่วนรวม และปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมือง เป็นต้น

สรรพสัตว์ทั้งหลายล้วนปรารถนาความสุข มนุษยชาติต่างปรารถนาอยากให้โลกมีสันติสุข มีการ
เรียกร้องหาสันติภาพกันทั่วโลก แต่จะมีสักกี่คนที่รู้ว่า สันติภาพภายนอกต้องเริ่มมาจากสันติสุขภายใน และ
สันติสุขภายในต้องเริ่มจากการฝึกฝนใจให้หยุดนิ่ง เว้นจากการปฏิบัติธรรมแล้ว ไม่มีวิธีอื่นใด ที่จะทำให้เราได้
พบกับสันติสุขที่แท้จริง หากทุก ๆ คนในโลกตั้งใจปฏิบัติธรรม ให้เข้าถึงพระธรรมภายใน เมื่อนั้นจะซาบซึ้งว่า
พระธรรมกายเป็นแหล่งกำเนิดของความสุขที่แท้จริง แล้วคนทั้งโลกจะหันมาแสวงหาสันติภาพอย่างถูกวิธี ด้วย
การฝึกใจให้หยุดนิ่งพร้อม ๆ กัน เมื่อถึงเวลานั้นสิ่งที่ปรารถนาพร้อมกัน คือ สันติภาพโลก จะบังเกิดขึ้น
อย่างแน่นอน พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน วินยปิฎก จุลวรรค ความว่า

“สุขา สงฆสสามัคคี	สมคฺคานญฺจนุคฺคโห
สมคฺครโต ธมฺมญฺโฐ	โยคกฺเขมา น อสฺติ
สงฆสมคฺคกิตฺวาน	กปฺปิ สคฺคมทิมอตฺติ.

ความพร้อมเพรียงของหมู่ ให้เกิดสุข การสนับสนุนผู้พร้อมเพรียงกัน เป็นเหตุแห่งความสุข บุคคลผู้ยินดี
ในความพร้อมเพรียง ตั้งมั่นอยู่ในธรรม ย่อมไม่เสื่อมจากธรรมอันเกษมจากโยคะ นรชนผู้สมานหมู่คณะ ให้
พร้อมเพรียงกันแล้ว ย่อมบันเทิงในสุคติสวรรค์ตลอดกาล”

เพราะฉะนั้น การแตกความสามัคคี จึงเป็นสัญญาณของความหายนะ การทะเลาะวิวาทกัน เป็นปาก
ทางแห่งความเสื่อม บัณฑิตจึงสนับสนุนความพร้อมเพรียงกันของหมู่คณะ ความสามัคคีคำจุนประเทศชาติและ

โลกนี้ที่เดียว ไม่ใช่เรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ถ้าประเทศใดไม่เห็นความสำคัญของอธิปไตยธรรม ดังที่กล่าวมาแล้ว
ความวัฒนาถาวรของประเทศชาติก็อยู่ได้ไม่นาน

6. รูปแบบการเมืองการปกครองในสมัยของพระพุทธเจ้า (สมัยพุทธกาล)

ประเทศอินเดียในยุคพุทธกาลสามารถแบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนกลางหรือเขตชั้นใน เรียกว่า “มัชฌิมประเทศ” และส่วนรอบนอกหรือหัวเมืองชายแดน เรียกว่า “ปัจฉิมประเทศ” มัชฌิมประเทศเป็นเขตที่มีประชาชนอาศัยอยู่มาก มีความเจริญเป็นศูนย์กลางธุรกิจการค้าและการศึกษา มีนักปราชญ์ราชบัณฑิตมาก แบ่งการปกครองออกเป็น 16 แคว้นใหญ่ๆ คือ อังคะ มคธ กาสี โกศล วัชชี มัลละ เจติ วังสะ กุรุ ปัญจาละ มัจฉะ สุรเสนะ อัสสกะ อวันตี คันธาระ และกัมโพชะ และมีแคว้นเล็กอีก 5 แคว้น คือ สักกะ โกลิยะ ภัคคะ วิเทหะ และอังคุตตราปะ รวมเป็น 21 แคว้น

ต่อมาในปลายยุคพระเวทอำนาจของพระราชามีมากขึ้น เพราะได้มีการโยงเอาสถาบันกษัตริย์กับเทพเจ้าเข้าด้วยกัน คือถือว่าเทพเจ้าได้มอบสมบัติอันนานับถือต่างๆ ให้แก่พระราชเจ้า แต่ถึงแม้ว่าอำนาจของพระราชามีมากในยุคนี้นี้ แต่พระราชาก็มิได้ทรงเป็นเผด็จการ เพราะถ้าพระราชเจ้าประพฤติ นอกทางธรรมะ ประชาชนมีสิทธิขับไล่ต่อต้านพระราชเจ้า

พระครูโสภณปริยัติสุธี (2550: 31) ในเรื่องรูปแบบการปกครองในสมัยพุทธกาลนั้นมีรูปแบบการปกครองที่สำคัญอยู่จำนวน 3 รูปแบบคือ แบบสมบูรณาญาสิทธิราช (ราชาธิปไตย) แบบสามัคคีธรรม (สหพันธ์รัฐ) และแบบจักรวรรดินิยม (อุดมรัฐ) ซึ่งมีดังนี้ คือ

1) **แบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (Monarchical State)** คือรัฐที่ให้อำนาจสิทธิขาดในการปกครองบ้านเมืองขึ้นอยู่กับกษัตริย์โดยตรง แต่อาจทรงมอบหมายอำนาจให้กับพระบรมวงศานุวงศ์ หรือ บุโรหิต ข้าราชการบริหารไปปฏิบัติแทนได้ ประมุขของรัฐ เรียกว่า ราชา รัฐที่ปกครองในระบบนี้มีความเจริญรุ่งเรืองในแคว้นมคธ โกศล อวันตี และวังสะ การสืบทอดอำนาจมักจะสืบทอดโดยสายเลือด เช่น จากพ่อไปสู่ลูก หรือหลาน

ลักษณะการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์หรือแบบราชาธิปไตย เป็นลักษณะการปกครองที่เด่นชัดของสังคมอินเดียโบราณ เพราะมีพระมหากษัตริย์มีอำนาจในการปกครอง ตำแหน่งที่ลดหลั่นลงมาก็คือ บุโรหิต เสนาบดี แต่ส่วนย่อยมีสภาการปกครองจากจุดย่อย คือ คาม นิคม ชนบท ระดับชนบทยังมีหัวหน้าทำนองเจ้าประเทศราชปกครองอีกด้วย รัฐที่ปกครองแบบราชาธิปไตย เช่น รัฐมคธ รัฐวังสะ รัฐอวันตี เป็นต้น

2) **แบบสามัคคีธรรม (Republic State)** หรือประชาธิปไตย คือรัฐที่มีอำนาจสิทธิขาดในการปกครองมิได้อยู่ที่ประมุขของรัฐแต่เพียงผู้เดียว จะมีสภาหรือสังฆะ เป็นผู้กำหนดนโยบายและมีอำนาจตัดสินใจเกี่ยวกับกิจการบ้านเมือง สภาจะทำหน้าที่เลือกสมาชิกมาเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารเรียกว่า ราชา เช่น วัชชี มัลละ สักกะ เป็นต้น เป็นการรวมกันของหลาย ๆ รัฐแล้วเลือกผู้นำเข้ามา บริหารจัดการ ซึ่งเทียบเท่ากับ

ระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบัน กล่าวคือการปกครอง การกำหนดนโยบาย การออกกฎหมาย การตัดสินปัญหาต่าง ๆ ผู้ปกครองจะกระทำโดยมีการปรึกษาหารือกันก่อนมีการถือเสียงส่วนมากในการตัดสิน

การปกครองแบบสามัคคีธรรม หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า แบบสาธารณรัฐ ซึ่งแบบสาธารณรัฐนี้ยังแยกออกเป็น 2 แบบคือ แบบสาธารณรัฐเฉพาะตัว เป็นรัฐ ๆ ไป เป็นการปกครองแบบสภาของตระกูลนั้น ๆ โดยมีประธานสภาเป็นกษัตริย์เช่นเดียวกัน และแบบสมพันธรัฐ คือรัฐอิสระหลาย ๆ รัฐมารวมกัน มีการสับเปลี่ยนกันเป็นพระราชของสาธารณรัฐ โดยมีการกำหนดอายุของพระราช การปกครองแบบสาธารณรัฐ เช่น รัฐวชิ รัฐมลละ เป็นต้น

3) แบบจักรวรรดินิยม (Imperialism) คือรัฐที่มีแสนยานุภาพมาก มีอำนาจเหนือรัฐอื่น ๆ ผู้ปกครองจะใช้คำว่า มหาราช หรือพระเจ้าจักรพรรดิรูปแบบทางการเมืองการปกครองในสมัยพุทธกาลนั้นไม่แน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเมือง หรือนครรัฐนั้น ๆ เช่น บ้านขามมัต ซึ่งปกครองในรูปแบบพิเศษที่พระราชามอบให้เป็นรางวัล หรือพรหมไทย หรือในกรณีที่พวกพราหมณ์ปกครองเมือง เช่น กรุงเวฏฐทีปกะ ซึ่งปรากฏตอนที่ยกทัพเพื่อมาชิงพระบรมสารีริกธาตุ เป็น 1 ใน 8 เมืองที่ได้รับการแบ่งปันซึ่งปกติจะเป็นหน้าที่ของสถาบันกษัตริย์ในการปกครองสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนมีความเหลื่อมล้ำสูงต่ำต่างกัน ลักษณะทางการเมืองการปกครองจึงขาดเอกภาพมีการแบ่งรัฐใหญ่ รัฐเล็กกระจายกันออกไป รัฐเหล่านี้ปกครองโดยราชา ซึ่งได้อำนาจมาโดยการสืบทอดบัลลังก์ โดยการอาศัยการคัดเลือกจากนักรบบ้าง

วิทยากร เชียงกูล ได้อธิบายว่าราชาในอินเดียโบราณไม่ได้อ้างว่ามีเทวสิทธิ์ ที่ได้รับมอบหมายจากพระเจ้าเหมือนปรัชญาการเมืองของกษัตริย์ในยุโรป พวกเขาอ้างความเป็นธรรมราชา (ราชาผู้เป็นธรรม) มากกว่าอ้างความเป็นเทวราชา (ราชาซึ่งมาจากเทพเจ้า) ราชาได้รับมอบหมายให้พิทักษ์ปกป้องธรรมะโดยมีพราหมณ์เป็นผู้กำกับดูแล ในสมัยก่อนพุทธกาลวรรณะพราหมณ์เป็นวรรณะที่สูงกว่ากษัตริย์ซึ่งมักเป็นเจ้านครรัฐเล็ก แต่สมัยที่กษัตริย์มีอำนาจแบบจักรพรรดิ วรรณะกษัตริย์สูงส่งกว่าวรรณะพราหมณ์การกล่าวถึงว่ากษัตริย์ต้องเป็นธรรมราชานั้นเป็นไปตามคัมภีร์ หรือทฤษฎี ในทางความเป็นจริง กษัตริย์ที่มีอำนาจมากบางยุคสมัยอาจจะอ้างหรือทำตัวเป็นเทวราชา คือผู้ปกครองที่ใช้อำนาจแบบเผด็จการก็ได้ แม้ว่าในสมัยพุทธกาลจะมีถึง 21 แคว้น (รัฐ) โดยแบ่งรัฐมหาอำนาจออกเป็น 4 รัฐ รัฐขนาดกลาง 12 รัฐ และรัฐขนาดเล็กอีก 5 รัฐ ตลอดพุทธกิจ 45 พรรษาพระองค์มิได้ทรงสนับสนุน หรือทรงแสดงแนวคิดถึงระบบการเมืองการปกครองในแง่ของทฤษฎีอย่างทางแนวคิดตะวันตกไม่ ในการนี้พระมหาธรรมรัตน์ อริยมโม ได้มองพุทธกิจใน 3 ด้าน ประกอบไปด้วย (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

1) พุทธกิจด้านการเมือง โดยเห็นว่าพระพุทธองค์ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจการภายในรัฐแต่อย่างใด ทว่าทรงเข้าไปช่วยแก้ปัญหาและเสนอแนะหลักในการปกครองที่ช่วยทำให้รัฐมีความมั่นคงและสามารถปกครองให้ประชาชนมีความสุข

2) พุทธกิจด้านการบริหาร โดยเทียบกับภาษาบาลีว่า ปริหร เป็นคำที่แสดงความหมายถึงลักษณะของการปกครองว่า เป็นการนำสังคม หรือหมู่คณะให้ดำเนินไปโดยสมบูรณ์ นำหมู่คณะให้พัฒนาไปพร้อมกัน ปริหร อาจบ่งความหมายถึงการแบ่งงาน การกระจายอำนาจ หรือการที่สมาชิกในสังคมมีส่วนร่วมในการปกครองหมู่คณะก็ได้

3) พุทธวิธีในการปกครอง โดยเทียบกับภาษาบาลีว่า ปสาส หรือ อภิบาล และเน้นไปที่การปกครองสงฆ์เป็นหลัก และอาศัยพระธรรมวินัยว่า การที่พระพุทธเจ้าทรงกำหนดระเบียบปฏิบัติสำหรับภิกษุสงฆ์ ถือได้ว่าเป็นหลักในการปกครองและบริหารงานคณะสงฆ์ นอกจากวินัยแล้วยังทรงใช้ธรรมเป็นหลักในการบริหารการปกครองด้วย

จะเห็นได้ว่าเรื่องภายในรัฐ เป็นหน้าที่หรือการจัดการของเจ้าผู้ครองรัฐนั้นๆ แต่ พระพุทธองค์ทรงเน้นเรื่องของสังคม การชี้นำสังคมให้มีความเห็นถูกต้องเท่านั้น แนวคิดทางการเมืองการปกครองที่นักวิชาการสำนักต่างๆ ได้พยายามชี้ว่า คำสอนในพระพุทธศาสนาตรงหรือสอดคล้องกับลัทธิความเชื่อของตน หากมองดูที่มาของรัฐที่ปรากฏในพระไตรปิฎกแล้ว พระพุทธองค์แทบไม่แตะต้องเลย

7. พุทธวิธีการสอนสังคมศึกษาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียน

ครั้นเมื่อพระมหาโพธิสัตว์ ท่านได้มาจุติยังพระชาติสุดท้าย พระองค์ก็ทรงบรรลุถึงซึ่งสัมมาสัมโพธิญาณ ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์ทรงพบวิโมกข์ธรรม ธรรมอันเป็นเครื่องหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดอีกต่อไป ครั้นนั่นเอง มวลเหล่าทวยเทพมนุษย์และสัตว์ ล้วนแล้วแต่ยินดีปรีดาอัมเมอใจในธรรมอันประดุจน้ำอมฤตหลังขุโลมดวงจิตของเหล่าสรรพสัตว์น้อยใหญ่ให้ชุ่มเย็นด้วยธรรมปิติ หมู่สัตว์มากมายจำนวนนับไม่ถ้วนได้ฟังธรรมและบรรลุธรรมอันเป็นอริยะภูมิวิสัย นับแต่พระโสดาบันจนถึงพระอรหันต์ผลในเวลาอันสั้น

พุทธประเพณีที่จะไม่มีการประกาศพระพุทธศาสนาทับเขตกาลเขตสมัยกัน พุทธประเพณีที่พุทธภูมิจะต้องเอื้อเพื่อในธรรมในความดี ในการบำเพ็ญบารมีต่อกัน นอกเหนือจากที่ทรงกำหนดแบบแผน แนวทางในการสร้างบารมี เพื่อความเป็นพระพุทเจ้าเช่น

1. **พุทธัตถจริยา** ทรงทำหน้าที่ของพระพุทธเจ้า เช่น ทรงวางสิกขาบทเป็นพุทธอาณัติ สำหรับควบคุมความประพฤติของผู้ที่เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา ทรงแนะนำให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ปฏิบัติให้ถูกต้องตามหน้าที่ของตน ทรงวางพระองค์ต่อผู้ที่เข้ามาบวชและแสดงตนเป็นอุบาสกอุบาสิกา ในฐานะของบิดากับบุตร ผู้ปกครองกัลยาณมิตร ศาสดาผู้เอ็นดูเป็นต้น ตามสมควรแก่บุคคลและโอกาสนั้น ๆ จนสามารถประดิษฐานเป็นรูปสถาบันศาสนาสืบต่อกันมาได้

2. **ญาติัตถจริยา** ทรงบำเพ็ญประโยชน์แก่พระญาติ เช่น ทรงมีพระพุทธานุญาตพิเศษ ให้พระญาติของพระองค์ที่เป็นเดียรถีย์ (นักบวชนอกพระพุทธศาสนา) มาก่อน ให้เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาได้ โดยไม่ต้องอยู่ตติยปริวาสก่อน (ตติยปริวาส คือ วิธียุกรรมสำหรับเดียรถีย์ที่ขอบวชในพระพุทธศาสนา จะต้องอยู่ตติยปริวาส (การอยู่ชดใช้หรืออยู่กรรม) ก่อน 4 เดือน หรือจนกว่าพระสงฆ์พอใจจึงจะอุปสมบทได้) หรือ

การที่พระพุทธเจ้าเสด็จไปโปรดพระญาติที่กรุงกบิลพัสดุ์ ทรงแนะนำให้พระญาติซึ่งกำลังจะทำสงครามกัน ได้เข้าใจในเหตุผล สามารถปรองดองกันได้

3. โลกัตถจริยา หมายถึง การบำเพ็ญประโยชน์ของพระพุทธเจ้าแก่ชาวโลกภายหลังจากตรัสรู้และเสวยวิมุตติสุข (ความสุขอันจากความหลุดพ้นจากกิเลสแล้ว) ทรงบำเพ็ญประโยชน์แก่โลก ในฐานะที่พระองค์เป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคมโลก ความสำเร็จในจริยาข้อนี้ทรงอาศัยพุทธกิจประจำวัน ซึ่งขอกล่าวยืนยันไว้ในบทนี้อีกพอสังเขปมี 5 ประการ คือ

พุทธกิจประการที่ 1 เวลาเช้าเสด็จออกบิณฑบาต เพื่อเป็นการโปรดสัตว์โลกผู้ต้องการบุญ

พุทธกิจประการที่ 2 ในเวลาเย็นทรงแสดงธรรมแก่คนผู้สนใจในการฟังธรรม

พุทธกิจประการที่ 3 ในเวลาค่ำทรงประทานพระโอวาทให้กรรมฐานแก่ภิกษุทั้งหลาย

พุทธกิจประการที่ 4 ในเวลาเที่ยงคืน ทรงแสดงธรรมและตอบปัญหาแก่เทวดาทั้งหลาย

พุทธกิจประการที่ 5 ในเวลาใกล้รุ่ง ทรงตรวจดูสัตว์โลกที่อาจจะรู้ธรรมซึ่งพระองค์ทรงแสดงแล้วได้รับผลประโยชน์ตามสมควรแก่อุปนิสัยบารมีของคนเหล่านั้น

พุทธกิจประการที่ 5 นี้เอง เป็นจุดเด่นในการทำงานของพระพุทธเจ้า จนทำให้ผู้ศึกษาพระพุทธศาสนาบางคนมีความรู้สึกที่ว่า “ทำไมคนแต่ก่อนสำเร็จมรรคผลกันง่ายเหลือเกิน” ถ้าศึกษารายละเอียดแล้วจะพบว่าไม่มีคำว่าง่ายเลย เพราะนอกจากจะอาศัยวาสนาบารมีของคนเหล่านั้นเป็นฐานอย่างสำคัญแล้ว การแสดงธรรมของพระองค์นั้น เป็นระบบการทำงานที่มีการศึกษาข้อมูลการประเมินผล การสรุปผล ในการแสดงธรรมทุกครั้ง

8. บทสรุป

พุทธวิธีการสอนสังคมเพื่อการอนุเคราะห์อย่างบูรณาการคือการเน้นประเด็นปัญหาหลักของแต่ละชาติมุ่งไปสู่หลักใหญ่ ๆ 4 ประเด็น คือ เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง ความมั่นคง แต่ละประเด็นปัญหาล้วนมีความจำเป็นและอิงอาศัยกันและกัน ถ้าเศรษฐกิจดีอย่างอื่นก็พลอยหมดปัญหาไป หรือมีปัญหาที่เพียงเล็กน้อยถ้าเศรษฐกิจมีปัญหา อย่างอื่นก็พลอยได้รับผลกระทบด้วย ทำให้เกิดภาวะสุดเป็นลูกโซ่ ในฐานะเศรษฐกิจเป็นเรื่องสำคัญอย่างนี้ พุทธธรรมจึงมองจึงมองเห็นว่าการจะลดปัญหาแก้ไขเรื่องเศรษฐกิจให้ลดน้อยลง หรือหมดปัญหา ต้องมีการศึกษาหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา และนำมาปรับใช้กับชีวิตประจำวัน จึงจะสามารถแก้ไขปัญหาได้ หลักพุทธธรรมที่จะนำมาศึกษาในบทเรียนนี้ สามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจได้อย่างแน่นอน เพียงแต่ผู้ศึกษาต้องนำไปประพฤติใช้อย่างจริงจังเท่านั้น เพราะนี่คือคำสอนของพระพุทธเจ้า เป็นคำสอนของผู้หมดปัญหา สิ่งที่น่ามาสอนจึงเป็นไปเพื่อหมดปัญหา มิใช่เป็นไปเพื่อให้เกิดปัญหา ทุกระดับของสังคมสามารถนำหลักพุทธธรรมไปปฏิบัติเพื่อขจัดปัญหาได้อย่างเหมาะสม ปัญหาจึงอยู่ที่ผู้ปฏิบัติ มิใช่อยู่ที่หลักการและวิธีการ เช่นเดียวกับคนไข้ การที่โรคจะหาย คนไข้ต้องรับประทานยาตามคำสั่งของแพทย์ มิใช่หายเพราะแพทย์

สั่ง คำสอนทางพระพุทธศาสนาไว้ให้คนปฏิบัติตาม ผู้ปฏิบัติจะได้รับประโยชน์เองโดยไม่ต้องรอฟังคำสั่งจากใคร ๆ

9. เอกสารอ้างอิง

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2547). *ธรรมานุชิต*. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
_____. (2533). *ทิศทางการศึกษาคณะสงฆ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูโสภณปริยัติสุธี (ศรีบรรดรธิธมโม). (2550). *ทฤษฎีรัฐศาสตร์ในพระไตรปิฎก*. พิมพ์ครั้งที่ 2. พะเยา: โรงพิมพ์เจริญอักษร.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Volume 5 No 1 (January – April 2025)

ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2568)

~ AA 46 ~

Wishing Journal Review.

วารสารภาวนาสารปริทัศน์

แนวการวิเคราะห์สื่อและเทคโนโลยีทางการสอนสังคมศึกษา

The Media Analyzing and Technology for Teaching Social Studies

พระสมุห์สมพร ติสวโร (สุรสิทธิ์)

นิสิตดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

PhraSamu Somporn Tissavaro (Surasit)

Ph.d Student for Department Teaching Social Studies, Faculty of Education

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail : gjirayu@gmail.com

Received : 16 April 2025

Revised : 16 April 2025

Accepted : 26 April 2025

บทคัดย่อ

แนวการวิเคราะห์สื่อและเทคโนโลยีทางการสอนสังคมศึกษา หมายถึง การออกแบบสื่อการเรียนการสอน การออกแบบสื่อการสอน เป็นขั้นตอน ที่มีความสำคัญต่อสัมฤทธิ์ผลของแผนการสอน ที่วางไว้ ความน่าสนใจและความเข้าใจใน บทเรียนเป็นผลมาจากประเภท ลักษณะ และ ความเหมาะสมของสื่อที่ใช้ การออกแบบสื่อการสอน คือ การวางแผนสร้างสรรค์สื่อการสอนหรือการปรับปรุงสื่อ การสอนให้มีประสิทธิภาพ และมีสภาพที่ดี โดยอาศัยหลักการทางศิลปะ รู้จักเลือกสื่อและวิธีการทำ เพื่อให้สื่อที่มีความสวยงาม มีประโยชน์และมีความเหมาะสมกับสภาพการเรียนการสอน

คำสำคัญ: การวิเคราะห์สื่อ, เทคโนโลยี, การสอนสังคมศึกษา

Abstract

The Media Analyzing and Technology for Teaching Social Studies means lay out for media learning and studying step by step. The important for achievement from lesson plan as interesting and understanding. Lesson plan by media creative or media improvement. Therefore, efficiency and good status according to artis by choosing and making to make for fairly media. There were more useful and suitable for learning also.

Keyword: Media Analyzing, Technology, Teaching Social Studies.

1.บทนำ

เทคโนโลยีสารสนเทศกับการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมฐานความรู้ คือเทคโนโลยีสารสนเทศได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลากหลายด้าน ทั้งเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งส่งผลให้ทุกประเทศทั่วโลกต้องปรับตัวเพื่อเพิ่มขีด

ความสามารถในการแข่งขันในยุคโลกาภิวัตน์ โดยแนวโน้มสำคัญของโลกปัจจุบัน คือ การก้าวเข้าสู่ *สังคมฐานความรู้ (Knowledge Society)* และ *ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-Based Economy)* ที่เน้นการใช้ “ความรู้” และ “นวัตกรรม” เป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาและผลิต มากกว่าการพึ่งพาเงินทุนเพียงอย่างเดียว

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศยังส่งผลให้ข้อมูล ข่าวสาร และความรู้ ซึ่งรวมเรียกว่า “สารสนเทศ” สามารถไหลเวียนได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว จนนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่บุคคล องค์กร สังคม ไปจนถึงระดับประเทศและนานาชาติ จนเกิดปรากฏการณ์ “ไร้พรมแดน” ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมต่าง ๆ การพัฒนาเทคโนโลยีสมัยใหม่ยังผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในบริบทของ เศรษฐศาสตร์เครือข่าย (Networked Economy) ที่ทุกอย่างเชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่องและเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็วเพียงปลายนิ้วสัมผัส ความเปลี่ยนแปลงนี้ได้ปรับโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการแข่งขันระดับโลก ซึ่งมีผลกระทบอย่างกว้างขวางและซับซ้อน (Systemic and Dynamic) กระแสดังกล่าวยังส่งผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างมีนัยสำคัญ โดยผลักดันให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และปรับตัว เพื่อยกระดับให้สามารถอยู่รอดและเติบโตในโลกเศรษฐกิจยุคใหม่อย่างมั่นคง

2. ลักษณะการออกแบบที่ดี (Characteristics of Good Design)

1. ควรเป็นการออกแบบที่เหมาะสมกับความมุ่งหมายของการนำไปใช้
2. ควรเป็นการออกแบบที่มีลักษณะง่ายต่อการทำความเข้าใจ การนำไปใช้งานและ กระบวนการผลิต
3. ควรมีสัดส่วนที่ดีและเหมาะสมตามสภาพการใช้งานของสื่อ
4. ควรมีความกลมกลืนของส่วนประกอบ ตลอดจนสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของการใช้ และการผลิตสื่อ เช่น ต้องมีปัจจัยพื้นฐานของการออกแบบสื่อการสอนสังคมศึกษา หมายถึง เป้าหมายของการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมขั้นสุดท้ายของผู้เรียนว่าจะมี ลักษณะเช่นไร โดยทั่วไปนิยมกำหนดพฤติกรรมที่เป็นเป้าหมายของการเรียนการสอนไว้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1) พฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เป็นพฤติกรรมที่แสดงว่าได้เกิดปัญญา ความรู้ ในเนื้อหาวิชานั้น ๆ แล้วสามารถที่จะบอก อธิบาย วิเคราะห์ สังเคราะห์ หรือแก้ปัญหา เกี่ยวกับเนื้อหาความรู้นั้นได้

2) พฤติกรรมด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นพฤติกรรมด้านทักษะของ ร่างกาย ในการเคลื่อนไหวลงมือทำงาน หรือความว่องไวในการแก้ปัญหา

3) พฤติกรรมด้านเจตตพิสัย (Affective Domain) เป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความรู้สึก ด้านอารมณ์ที่มีต่อสิ่งที่เรียนรู้และสภาพแวดล้อม ในการเรียนการสอนครั้งหนึ่ง ๆ ย่อมประกอบด้วยพฤติกรรมที่

เป็นเป้าหมายหลายประการด้วยกัน สื่อการสอนที่จะนำมาใช้ หากจะต้องสนองต่อทุกพฤติกรรมแล้ว ย่อมมีลักษณะสับสนหรือซับซ้อน ในการออกแบบสื่อการสอน จึงต้องพิจารณาเลือกเฉพาะพฤติกรรมที่เป็นจุดเด่นของการเรียนการสอนนั้นมาเป็นพื้นฐานของการพิจารณาสื่อ

3. ลักษณะของผู้เรียน

ลักษณะของผู้เรียน หมายถึง เนื้อหาและรายละเอียดของสื่อชนิดหนึ่ง ๆ ย่อมแปรตามอายุ และความรู้พื้นฐานของผู้เรียน แต่โดยสภาพความเป็นจริงแล้ว ผู้เรียนแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกัน หากจะ นำมาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาสื่อย่อมทำไม่ได้ ในทางปฏิบัติจึงใช้ลักษณะของผู้เรียนในกลุ่มหลัก เป็น พื้นฐานของการพิจารณาสื่อก่อน หากจำเป็นจึงค่อยพิจารณาสื่อเฉพาะสำหรับผู้เรียนในกลุ่มพิเศษต่อไป

4. ลักษณะแวดล้อมของการผลิตสื่อ ได้แก่

1) ลักษณะกิจกรรมการเรียน ซึ่งครูอาจจัดได้หลายรูปแบบ เช่น -การสอนกลุ่มใหญ่ ในลักษณะของการบรรยาย การสาธิต -การสอนกลุ่มเล็ก -การสอนเป็นรายบุคคล กิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละลักษณะย่อมต้องการสื่อต่างประเภท ต่างขนาด เช่น สื่อ ประเภทสไลด์ ภาพยนตร์มีความเหมาะสมกับการเรียนในลักษณะกลุ่มใหญ่ วีดิโอ ภาพขนาดกลาง เหมาะกับการสอนกลุ่มเล็ก ส่วนสื่อสำหรับรายบุคคลจะต้องในลักษณะเฉพาะตัวที่จะเปิดโอกาสให้เด็ก ได้เรียนรู้ และวัดผลด้วยตนเอง

2) สิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้สื่อ ได้แก่ ไฟฟ้าเป็นองค์ประกอบสำคัญการออกแบบ สื่อสำหรับโรงเรียน หรือท้องถิ่นที่ไม่มีไฟฟ้าใช้ ย่อมต้องหลีกเลี่ยงสื่อวัสดุฉาย

3) วัสดุพื้นบ้าน หรือวัสดุท้องถิ่น นอกจากจะหาใช้ได้ง่ายแล้วยังจะช่วยให้ผู้เรียนได้ มองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งที่เรารู้กับสภาพจริงในชีวิตประจำวันได้ดีกว่าอีกด้วย ดังนั้นสื่อเพื่อการ สอนบรรลุเป้าหมายเดียวกัน อาจจะมีลักษณะแตกต่างกันตามสภาพของวัสดุพื้นบ้าน อีกประการหนึ่งลักษณะของสื่อ ในการออกแบบและผลิตสื่อ จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ผลิตต้องมีความรู้เกี่ยวกับสื่อในเรื่องต่อไปนี้

(1) ลักษณะเฉพาะตัวของสื่อ สื่อบางชนิดมีความเหมาะสมกับผู้เรียนบางระดับ หรือเหมาะกับจำนวนผู้เรียนที่แตกต่างกัน เช่น แผนภาพจะใช้กับผู้เรียนที่มีพื้นฐานหรือประสบการณ์ในเรื่องนั้น ๆ มาก่อน ภาพการ์ตูนเหมาะสมกับเด็กประถมศึกษา ภาพยนตร์เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นกลุ่มใหญ่ วิชยูเหมาะกับการสอนมวลชน ฯลฯ

(2) ขนาดมาตรฐานของสื่อ แม้ว่าจะยังไม่มีกำหนดเป็นตัวเลขที่แน่นอน แต่ก็ถือเอาขนาดขั้นต่ำที่สามารถจะมองเห็นได้ชัดเจนและทั่วถึงเป็นเกณฑ์ในการผลิตสื่อ ส่วนสื่อวัสดุฉายจะต้องได้รับการเตรียมต้นฉบับให้พอดีที่จะไม่เกิดปัญหาในขณะถ่ายทำหรือ มองเห็นรายละเอียดภายในชัดเจน เมื่อถ่ายทำขึ้นเป็นสื่อแล้ว การกำหนดขนาดของต้นฉบับให้สื่อหลัก ยกตัวอย่าง เช่น

ก) การวาดภาพและการเขียนตัวหนังสือได้สะดวก – การเก็บรักษาต้นฉบับทำได้สะดวก

ข) สัดส่วนของความกว้างยาวเป็นไปตามชนิดของวัสดุ

ค) องค์ประกอบของการออกแบบ ประกอบด้วย 1. จุด (Dots) 2. เส้น (Line) 3. รูปร่าง (Shape-Form) 4. ปริมาตร (Volume) 5. ลักษณะพื้นผิว (Texture) 6. บริเวณว่าง (Space) 7. สี (Color) 8. น้ำหนักสี (Value)

4) การออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ควรคำนึงถึง 1. จุดมุ่งหมาย ต้องพิจารณาว่าต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนอะไร 2. ผู้เรียน ควรได้พิจารณาผู้เรียนทั้งโดยรวมว่าเป็นใคร มีความรู้พื้นฐานและทักษะอะไร มาก่อน 3. ค่าใช้จ่าย มีงบประมาณเพียงพอหรือไม่ 4. ความเชี่ยวชาญด้านเทคนิค ถ้าตนเองไม่มีทักษะจะหาผู้เชี่ยวชาญแต่ละด้านมาจากแหล่งใด

5) เครื่องมืออุปกรณ์ มีเครื่องมืออุปกรณ์ที่จำเป็นพอเพียงต่อการผลิตหรือไม่

6) สิ่งอำนวยความสะดวก มีอยู่แล้วหรือสามารถจะจัดหาอย่างไร

7) มีเวลาพอสำหรับการออกแบบหรือไม่ การสร้างสื่อการเรียนการสอน

5. การสร้างสื่อการเรียนการสอน

การสร้างสื่อการเรียนการสอน จะต้องทำด้วยความรอบคอบ และคำนึงถึงวิธีการของ ระบบ (System approach) เพราะว่าสื่อการสอนที่ดีแต่ละชนิดย่อมต้องมีวัตถุประสงค์ที่หวังผลชัดเจน และมีประสิทธิภาพ และยังต้องผ่านการทดสอบ และประเมินสื่อ ก่อนที่จะนำไปใช้หรือเผยแพร่ ดังนั้น ในขั้นตอนของการสร้างสื่อ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งมีวิธีการดังต่อไปนี้

1) ศึกษาหลักสูตรและผู้เรียน เพื่อให้ทราบถึงรายละเอียดของสาระในรายวิชาที่กำหนดใน หลักสูตรว่า เนื้อหาทั้งหมดเป็นอย่างไร ระดับใด ควรใช้เวลาในการสอนเท่าไร ผู้เรียนมีความรู้ พื้นฐานเพียงใด ความพร้อมของผู้เรียนเป็นอย่างไรนอกจากนี้อาจต้องศึกษาประสบการณ์การสอนวิชานั้น ๆ ของตนเอง หรือผู้สอนคนอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบในการวางแผนการสอนต่อไป

2) กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม หรือจุดประสงค์อื่น ๆ ที่สามารถวัดได้ว่าผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้ แล้วหรือไม่ การกำหนดจุดประสงค์นั้นผู้ออกแบบอาจกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะเองเพื่อให้ผล สุดท้ายเกิดผลลัพธ์เป็นไปตามวัตถุประสงค์ทั่วไป ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ สอดรับกับมาตรฐานความรู้ (Academic Content Standard) มาตรฐานความสามารถ (Performance Standard) มาตรฐานกระบวนการ (Procedural Standard) และมาตรฐานความรู้ที่เป็นองค์รวม (Declarative Standard)

3) เรียบเรียงจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม และคำถามนำร่องของวัตถุประสงค์เพื่อให้การเรียนรู้มีความต่อเนื่องและเสริมซึ่งกันและกัน

4) วิเคราะห์เนื้อหาจัดเป็นแผนภูมิข่ายงาน โดยอาศัยวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมและคำถามนำร่องที่จัดทำไว้นามาประกอบในการวิเคราะห์จัดเรียงเนื้อหาวิชาให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันและเสริมซึ่ง กันและกัน

โดยการจัดเรียงหัวเรื่องในรูปแบบภูมิขำงานที่สมบูรณ์ แสดงลำดับก่อนหลังของหัวเรื่องต่าง ๆ พร้อมทั้งลำดับทางตรรกของเนื้อหาที่สมบูรณ์ด้วย

5) จัดช้อยเนื้อหาเป็นส่วนย่อย การช้อยเนื้อหาออกเป็นหน่วยย่อยที่มีความสมบูรณ์ในแต่ละ หน่วยย่อยพอสมควร จะทำให้สร้างสื่อได้เฉพาะเจาะจงมากขึ้นและผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ชัดเจนมากขึ้น โดยไม่สับสนหรือขาดตอน

6. สร้างสื่อตามเนื้อหาที่กำหนด เช่น

1) ส่วนหลัก (Set Frame) เป็นข้อมูลส่วนที่เป็นสื่อที่ผู้เรียนสามารถจะเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่ไม่เคยรู้มาก่อน

2) ส่วนแบบฝึกหัดหรือกิจกรรม (Practice Frame) เป็นกรอบที่จะให้ผู้เรียนได้ ฝึกหัดข้อมูลที่ได้จากส่วนหลักหรือทำกิจกรรมที่เสริมความเข้าใจมากขึ้น

3) ส่วนทดสอบหรือส่งท้าย (Terminal Frame) เป็นส่วนทดสอบโดยผู้เรียนจะต้องนำความรู้ความเข้าใจจากส่วนหลักมาตอบ

4) ส่วนเสริม (Sub terminal Frame) เป็นส่วนที่จะแก้ไขความเข้าใจผิดจากส่วนส่ง ท้าย เป็นส่วน ที่จะเสริมความเข้าใจให้ถูกต้องยิ่งขึ้น

5) ตรวจสอบความเรียบร้อยของสื่อ แก้ไขปรับปรุงบางจุดที่บกพร่อง เพื่อตรวจสอบว่าเป็นไปตามเป้าหมาย หรือไม่ เพียงใด ถ้าจำเป็นต้องปรับปรุงก็ควรแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง

7. ทดสอบบทเรียนกับผู้เรียนเป้าหมาย

การทดสอบบทเรียนกับผู้เรียนเป้าหมาย หมายถึง ปัจจัยที่จำเป็นมากเพราะจะทำให้ทราบผลการเรียนจากกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เป็นไปตามที่คาดหวังไว้อย่างไร มีจุดอ่อนหรือข้อบกพร่อง หรือประเด็นที่ควรแก้ไขอย่างไรควรติดตามรวบรวมไว้เป็นข้อมูลการพัฒนาสื่อนี้ให้ดีขึ้นต่อไป

การประเมินผลสื่อการเรียนการสอน หมายถึง การวัดผลสื่อการเรียนการสอนมา ตีความหมาย (Interpretation) และตัดสินคุณค่า (Value judgment) เพื่อที่จะรู้ว่า สื่อ นั้นทำหน้าที่ตาม วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้แค่ไหน มีคุณภาพดีหรือไม่เพียงใด มีลักษณะถูกต้องตามที่ ต้องการหรือไม่ประการใด จะเห็นว่าการประเมินผลสื่อการเรียนการสอน กระทำได้โดยการ พิจารณาข้อมูลที่ได้ จากการวัดผลสื่อนั้นเทียบกับ วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ข้อมูลที่ได้จากการวัดผลซึ่งมี ความสำคัญ การวัดผลจึงต้องกระทำอย่างมีหลักการ เหตุผล และเป็นระบบเพื่อที่จะได้ข้อมูลที่เที่ยงตรง สามารถบอกศักยภาพของสื่อได้ถูกต้องตรงตามความเป็นจริงเพื่อประโยชน์ของการประเมินผลสื่ออย่าง เที่ยงตรงต่อไป การวัดผลสื่อการเรียนการสอน หมายถึง การกำหนดตัวเลข หรือสัญลักษณ์อย่างมี กฎเกณฑ์ให้กับสื่อการเรียนการสอน เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและ

ประเมินผลสื่อการเรียนการสอนมีหลายรูปแบบ ผู้กระทำการวัด และประเมินผลอาจเลือกใช้ตามความเหมาะสม ที่นิยมกันมากได้แก่ แบบทดสอบ แบบสังเกต แบบ ตรวจสอบรายการ (Checklist) เป็นต้น

การวัดและการประเมินผลสื่อการเรียนการสอน ในที่นี้จะกล่าวถึงการวัด และการประเมินผลสื่อการเรียนการสอนที่มีขั้นตอนการตรวจสอบที่ พิถีพิถันเพื่อให้ได้สื่อที่มีคุณภาพอย่างแท้จริง ในเบื้องต้น การตรวจสอบแบ่งออกได้เป็นสองส่วนใหญ่ คือ การตรวจสอบโครงสร้างภายในสื่อ (Structural) และการตรวจสอบคุณภาพสื่อ (Qualitative) ดังจะได้กล่าวรายละเอียดการตรวจสอบทั้งสองส่วนตามลำดับต่อไปนี้

ขั้นที่ 1. การตรวจสอบโครงสร้างภายในสื่อ (Structural basis) การตรวจสอบในขั้นนี้เป็นการตรวจสอบสิ่งที่ปรากฏในสื่อ ซึ่งสามารถสัมผัสได้ด้วย ประสาทสัมผัส ตา หู จมูก ลิ้น และกาย ถ้าส่วนที่ปรากฏนั้นมีลักษณะชัดเจน ง่าย และ สะดวกแก่การรับรู้ สื่อนั้นเป็นสื่อที่มีศักยภาพสูงในการสื่อสาร

ขั้นที่ 2. การตรวจสอบที่สำคัญในขั้นตอนนี้ ประกอบด้วยสองส่วน คือ ลักษณะสื่อ และเนื้อหาสาระในสื่อ ปัจจัยหลักที่มีผลต่อการผลิตสื่อให้มีลักษณะต่าง ๆ คือ ลักษณะเฉพาะตามประเภทของสื่อ การออกแบบ เทคนิควิธีและความงาม ดังนั้น ในการตรวจสอบลักษณะสื่อ ผู้ตรวจสอบจะมุ่งตรวจสอบทั้งสี่ประเด็นข้างต้นเป็นหลัก ตัวอย่าง เช่น

1) ลักษณะเฉพาะตามประเภทของสื่อ สื่อแต่ละประเภทมีลักษณะ และคุณสมบัติเฉพาะ สื่อการเรียนการสอนบางประเภทจะทำหน้าที่เพียงให้สาระข้อมูล บางประเภทจะให้ทั้งสาระ และกำหนดให้ผู้เรียนตอบสนองด้วยสื่อบางประเภท เช่น สื่อสำหรับการศึกษารายบุคคล สื่อที่เสนอเนื้อหาสาระข้อมูลอาจเสนอได้หลายรูปแบบ

ซึ่งอาจจะให้ความเป็นรูปธรรม หรือนามธรรมมากน้อยแตกต่างกัน ที่เป็นรูปธรรมมากที่สุด คือ ของจริง ซึ่งอาจเปิดโอกาสให้บุคคลใช้ประสาทสัมผัส สัมผัสได้มากของรับสัมผัสกว่าสื่ออื่น ที่มีความเป็น รูปแบบ รองลงมา ได้แก่ ของตัวอย่างของจำลอง เป็นต้น สื่อบางชนิดให้สาระเป็นรายละเอียดมาก บางชนิดให้น้อย บางชนิดให้แต่หัวข้อ เช่น แผ่นโปสเตอร์ สื่อบางประเภทสื่อสารด้วยการดู บางประเภทสื่อสารทางเสียง หรือบางประเภทสื่อสารด้วยการสัมผัส ดมกลิ่น หรือลิ้มรส เช่น การ สื่อสารด้วยภาพ ซึ่งมีหลายชนิด ตั้งแต่สื่อประเภทกราฟฟิกอย่างง่ายไปจนถึงภาพเหมือนจริง สื่อประเภทกราฟฟิคนั้นต้องเสนอความคิดหลักเพียงความคิดเดียว ภาพก็มีหลายชนิด ภาพ 2 มิติ หรือ ภาพ 3 มิติ ภาพอาจจะอยู่นิ่งหรือเคลื่อนไหวช้า – เร็ว บางชนิดเป็นลายเส้น รายละเอียดน้อย เช่น ภาพการ์ตูน ซึ่งต่างจากภาพเหมือนจริงที่ให้รายละเอียดมาก เป็นต้น

รูปแบบของเสนอภาพนั้น อาจจะเสนอภาพหลายภาพพร้อมกัน (Simultaneous Images หรือ Multi – images) หรือ อาจจะเสนอภาพทีละภาพต่อเนื่องกัน (Sequential Images) เหล่านี้เป็นต้น ลักษณะที่แตกต่างกันนี้ย่อมให้คุณค่าแตกต่างกัน จะเห็นว่าในปัจจุบันสื่อแต่ละประเภทมีความหลากหลายในรูปแบบส่วนหนึ่ง เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีและของวิธีการสอน การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่และ ทฤษฎีการเรียนการสอนที่นำมาเน้นใหม่ เช่น การประยุกต์ใช้ทฤษฎีจิตวิทยาพุทธิปัญญา (Cognitive

Psychology) ในการเรียนการสอน ทำให้สื่อการเรียนการสอนแต่ละประเภทมีมาในรูปแบบอันนำมาซึ่งประโยชน์ต่อการสื่อสาร เช่น บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) ซึ่งแต่เดิมได้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีจิตวิทยาพฤติกรรมในการสร้างบทเรียน (Behavioral Psychology) CAI นั้นมีลักษณะเป็นบทเรียน สำเร็จรูป แต่ในปัจจุบันการประยุกต์ใช้ทฤษฎีจิตวิทยาพุทธิปัญญา (Cognitive Psychology) ทำให้เกิด CAI ในลักษณะของเกม (Games) สถานการณ์จำลอง (Simulation) และโปรแกรมปัญญาประดิษฐ์ต่าง ๆ (Artificial Intelligence) แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้สื่อการเรียนการสอนจะมีรูปแบบที่หลากหลาย สื่อที่ผลิตก็จะต้องคงลักษณะเฉพาะตามประเภทสื่อไว้ได้

2) มาตรฐานการออกแบบ (Design Standards) การออกแบบสื่อการเรียนการสอนเป็นการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ด้วยการนำส่วนประกอบต่าง ๆ ตามประเภทของสื่อ และองค์ประกอบการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาเพื่อประโยชน์ของการสื่อ สาระตามความหมาย องค์ประกอบการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องในที่นี้ได้แก่ จิตวิทยาการเรียนรู้ เฉพาะกลุ่มเป้าหมาย หลักการสอน กระบวนการสื่อสาร และลักษณะเฉพาะเรื่องเป็นต้น การออกแบบสื่อที่ดีจะต้องช่วยให้การสื่อสารคล่องแคล่วและสับสนจนเป็นอุปสรรคต่อการสื่อความเข้าใจ ดังนั้น ในการตรวจสอบสื่อในขั้นนี้ สิ่งที่ต้องตรวจสอบจะต้องพิจารณา คือ การชี้ หรือแสดง

สาระสำคัญตามที่ต้องการได้อย่างน่าสนใจ กระชับ และได้ใจความสำคัญตามที่ต้องการได้อย่างน่าสนใจ กระชับ และได้ใจความครบถ้วน มีความเหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนหรือการฝึกอบรม เช่น จำนวนเวลาเรียน จำนวนบุคคลผู้ใช้สื่อ เป็นต้น มีความน่าสนใจ ตื่นหู ตื่นตา เร้าใจ และน่าเชื่อถือ อนึ่ง หากสื่อนั้นมีกิจกรรมหรือตัวอย่างประกอบ กิจกรรมจะต้องสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ และเนื้อหาสาระทั้งกิจกรรมและตัวอย่างต้องสามารถจุดและตรึงความสนใจของกลุ่มเป้าหมายได้ตลอดเวลา และนำไปสู่การขยาย หรือเสริมสาระที่ต้องการเรียนรู้ให้กระจ่างชัดแต่ถ้าสื่อเป็นวัสดุกราฟิกก็จะต้องเป็นการออกแบบที่ลงตัว มีความสมดุลในตัว นอกจากนี้ ในบางครั้งอาจใช้การออกแบบแก้ไขจากัด หรือข้อเสียเปรียบของลักษณะเฉพาะ บางประการของสื่อ แต่การกระทำเช่นนี้ จำเป็นต้องมีผลงานวิจัยรองรับ ตัวอย่างเช่น โปรแกรมการสอนด้วยไมโครคอมพิวเตอร์ (Microcomputer-based instructional Program) ซึ่งเป็นบทเรียน สำเร็จรูปรายบุคคล ตามปกติบทเรียนลักษณะนี้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้เวลาเรียนนานเท่าไรก็ได้ แต่นักวิจัยกลุ่มหนึ่งอันประกอบด้วย Beland, Taylor, Canelos, Dwyer และ Baker (1985) ตั้ง ประเด็นสงสัยว่า การให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้เวลาเรียนนานเท่าไรก็ได้ นั้น อาจจะเป็นผลทำให้ผู้เรียนไม่ ตั้งใจเรียน ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า ความตั้งใจเรียนเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ คณะวิจัยจึงได้ทำการวิจัยโดยกำหนดเวลาเรียนในโปรแกรมการสอนด้วยไมโครคอมพิวเตอร์

3) มาตรฐานทางเทคนิควิธี (Technical Standards) เทคนิควิธีการเสนอสื่อ เป็นปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้สื่อมีความน่าสนใจ และสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ที่สำคัญประการหนึ่งที่ควร

เน้นในที่นี้คือ เทคนิควิธีการใช้สื่อ การเรียนการสอน ต้องเป็นเทคนิควิธีการทางการศึกษา กล่าวคือ เป็นเทคนิควิธีการที่ช่วยให้การ เสนอสาระเป็นไปได้อย่างชัดเจน ไม่คลุมเครือ หรือไม่ซ่อนเร้นสาระเพื่อให้มีการเดา ในด้านการนำเสนอเนื้อหาสาระ ผู้ตรวจสอบควรจะได้พิจารณาถึงรูปแบบการนำเสนอ การนำเสนอต้องน่าสนใจ ตื่นหู ตื่นตา ในกรณีที่มีการเปรียบเทียบต้องสามารถชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างและความเหมือน

ก่อให้เกิดความเข้าใจง่าย มีความกระชับ และสามารถสรุปกินความได้ครบถ้วนถูกต้องตามที่ วัตถุประสงค์กำหนด อีกทั้งเป็นเทคนิควิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรับรู้เป็นจริงเป็นจัง อย่างแบบฟอร์มการ ตรวจสอบสื่อ แบบฟอร์มการตรวจสอบวัสดุกราฟิก ชื่อ / เนื้อเรื่องวัสดุกราฟิก รูปแบบ ผู้ผลิต

[] ภาพวาด ชูด (ถ้ามี)

[] แผนภูมิ วันที่ผลิต

[] กราฟ

[] โปสเตอร์

[] การ์ตูน วัตถุประสงค์ของสื่อ :

รายละเอียดโดยสรุป: ความรู้ความสามารถที่ผู้เรียนต้องมีมาก่อน

- ความรู้เนื้อหาสาระพื้นฐาน
- ทักษะการดู
- อื่น ๆ ความเห็น สูง กลาง ต่ำ ความง่าย (องค์ประกอบและความคิด)
- ความคิดหลักที่สำคัญมีหนึ่งความคิด
- สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์

สี (ดึงดูดและตรึงความสนใจ)

ภาษามีสาระ และสนับสนุนความคิดที่เสนอในสื่อ

ความเข้าใจของผู้เรียน

ขนาดเหมาะสมกับการใช้ในห้องเรียน

จุดเด่น: จุดอ่อน: ผู้ตรวจสอบ ตำแหน่ง สิ่งที่ควรปฏิบัติ วันที่ 1

ตัวอย่างแบบฟอร์มการตรวจสอบสื่อ แบบฟอร์มการตรวจสอบ

ชื่อสื่อ.....

รูปแบบ ผู้ผลิต / ผู้เผยแพร่.....

วันที่ผลิต.....

ราคา.....

โดยสรุป: ความรู้ความสามารถที่ผู้เรียนต้องมีมาก่อน - ความรู้เนื้อหาสาระพื้นฐาน - ทักษะการดู - อื่น ๆ
ความเห็น สูง กลาง ต่ำ

ความถูกต้อง ☐ ☐ ☐,

คุณภาพการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ☐ ☐ ☐,

ระดับความน่าสนใจ ☐ ☐ ☐,

ระดับความยากของศัพท์ ☐ ☐ ☐,

คุณค่าโดยส่วนรวม ☐ ☐ ☐,

จุดเด่น: จุดอ่อน: ผู้ตรวจสอบ ตำแหน่ง สิ่งที่ต้องปฏิบัติ วันที่

8. ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ในศตวรรษที่ 21

ซึ่งถือว่าเป็นยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ เกิดการเปลี่ยนแปลงของโลกในหลาย ๆ ด้านทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคมอันนำไปสู่การปรับตัวเพื่อให้เกิดความสามารถในการแข่งขันท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ทุกประเทศทั่วโลกกำลังมุ่งสู่กระแสใหม่ของการเปลี่ยนแปลงที่เรียกว่า สังคมความรู้ (Knowledge Society) และระบบ เศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-Based Economy) ที่จะต้องให้ความสำคัญต่อการใช้ความรู้และ นวัตกรรม (Innovation) เป็นปัจจัยในการพัฒนาและการผลิตมากกว่าการใช้เงินทุน และความก้าวหน้าของ เทคโนโลยีทำให้ข้อมูลข่าวสารและความรู้ ซึ่งประกอบกันเป็น “สารสนเทศ” นั้น สามารถไหลได้สะดวก รวดเร็ว จนสามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างกว้างขวาง ตั้งแต่ระดับบุคคลขึ้นไปถึงระดับองค์กรอุตสาหกรรม ภาค สังคม ตลอดจนในระดับประเทศและระหว่างประเทศ จนกระทั่งภาวะ “ไร้พรมแดน” อันเนื่องมาจาก อิทธิพลของเทคโนโลยีสารสนเทศดังกล่าว ได้เกิดขึ้นในกิจกรรมและวงการ ต่าง ๆ และนับเป็นความกลมกลืน สอดคล้องกันอย่างยิ่ง ที่การพัฒนาบุคลากรในสังคมอันประกอบด้วยภาคการศึกษา และการฝึกอบรมเป็น เรื่องราวของการเรียนรู้สารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่เป็นข้อมูล (Data) ข่าวสาร (Information) ก็ตาม

การพัฒนาเทคโนโลยีสมัยใหม่ ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายใต้บริบท ที่ เชื่อมโยงต่อเนื่องกัน ในลักษณะ เศรษฐศาสตร์เครือข่าย หรือที่เรียกว่า (Networked economy) มีการ เปลี่ยนแปลง เคลื่อนย้ายอย่างรวดเร็ว (เพียงแค่คณិតของคอมพิวเตอร์) เสมือนดังไม่มีพรมแดนของประเทศ ปรับเปลี่ยนโครงสร้างความสัมพันธ์ ทาง เศรษฐกิจ การเมือง สังคม ระหว่างประเทศ การพัฒนาเทคโนโลยี สื่อสารและสารสนเทศ ส่งผลให้โลกมีสภาพ เหมือนเป็นหนึ่งเดียว มีการแข่งขันสูงผลกระทบในวงกว้าง (Systemic and dynamism) ต่อผู้ผลิต ผู้บริโภค อย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน และนั่นเป็นจุดเริ่มต้นของ กระบวนการที่ทำให้ทรัพยากรมนุษย์เกิดการปรับตัวพัฒนาให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่อยู่ในโลกเศรษฐกิจใหม่

9. บทสรุป

เทคโนโลยีได้เข้าไปมีบทบาทต่อวิถีชีวิตผู้คนและสังคมในรูปแบบต่าง ๆ กล่าวคือ

1) ด้านการศึกษา มีการนำเอาคอมพิวเตอร์มาช่วยสอน (CAI) โดยทำเป็นสื่อประสม (Multimedia) มี ระบบการเรียนการสอนทางไกล (Tele-Education) มีห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์เพิ่มมากขึ้น นักเรียน

นักศึกษา ได้มีโอกาสเรียนรู้และปฏิบัติจริงได้มากขึ้น สำหรับโรงเรียนมัธยม ก็มีการจัดการเรียนการสอนด้านคอมพิวเตอร์ โดยกำหนดให้เป็นรายวิชาเลือก ในระดับวิทยาลัย และ มหาวิทยาลัย มีเปิดสอนสาขาคอมพิวเตอร์ศึกษา

2) ด้านการแพทย์ เริ่มตั้งแต่การจัดทำประวัติคนไข้ ไปจนถึงการออกไปเสิร์ฟรับเงิน การพิมพ์ผลเอกซเรย์ก็ใช้ระบบคอมพิวเตอร์ โดยจะพิมพ์ใส่กระดาษขาวไว้ก่อน เมื่อจะส่งให้คนไข้ก็ติดที่ขวดหรือถุงยา จะได้ไม่ผิดพลาดในการให้ยาตรงตามแพทย์สั่ง บางแห่งให้แพทย์สั่งยาผ่านระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อลดความผิดพลาดในการตีความหมายจากลายมือของแพทย์ นอกจากนี้บางแห่งยังมีการรักษาทางไกลโดยผ่านดาวเทียมสื่อสารความเร็วสูง ที่แพทย์ต่างประเทศ สามารถมองเห็นคนไข้ ในประเทศไทย และให้คำแนะนำ ในการรักษาผ่าตัดทันที แต่ไม่เป็นที่นิยม เพราะต้องใช้เงินลงทุนสูงมาก

3) ด้านการธนาคาร มีการให้บริการฝาก-ถอนเงิน โอนเงิน ซึ่งมีมานานแล้ว และในปัจจุบันนี้เริ่มมีระบบ e-banking โดยสามารถใช้โทรศัพท์มาทำรายการที่ธนาคารได้ ไม่ต้องเสียเวลาในการเดินทางมาที่ธนาคาร นอกจากนี้ ให้บริการบัตรเครดิต อีกหลากหลายประเภท ซึ่งสามารถถอนเงินที่ตู้ ATM ที่ใดก็ได้

4) ด้านห้องสมุด การให้บริการยืม-คืนผ่านระบบคอมพิวเตอร์ จะเป็นลักษณะที่ต้องยืมผ่านเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ ซึ่งจะป้อนข้อมูลการยืม เข้าไป หรือใช้เครื่องอ่านรหัสแท่ง (Bar code) และเมื่อคืนหนังสือก็ต้องผ่านเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์เช่นเดิม หลายแห่ง เปลี่ยนมาใช้ในการฝังแถบแม่เหล็กเข้าไปในหนังสือ และมีเครื่องตรวจจับหนังสือที่ถูกนำออกห้องสมุดโดยที่ยังไม่ถูกยืม เพื่อป้องกัน หนังสือสูญหาย

ภาพจาก พิกเก็ตพีเดีย

5) ด้านการรถไฟแห่งประเทศไทย แต่เดิมจะไม่สะดวกกับผู้ซื้อเพราะซื้อตั๋วที่ไหนจะต้องขึ้นรถไฟที่นั่น แต่ในปัจจุบันมีบริการซื้อตั๋วด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ทำให้สามารถจะซื้อตั๋วที่สถานีใดก็ได้ กำหนดสถานีต้นปลายทาง ปลายทางได้อย่างอิสระ สามารถซื้อตั๋วล่วงหน้าได้มากกว่าเดิม และมีบริการเสริมขึ้นมากมาย เช่น สามารถคืนตัวก่อนออกเดินทางที่สถานีใดก็ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตรวจสอบที่นั่ง ว่าว่างหรือไม่ว่าง ทำได้ทันที ทำให้ไม่เกิดการซื้อตั๋วซ้อนกัน ช่วยลดความผิดพลาดได้มาก และเพิ่มความสะดวก รวดเร็ว ในการให้บริการ

6) ด้านธุรกิจ บริษัทห้างร้านส่วนใหญ่ต้องการบุคลากรที่มีความรู้ด้านคอมพิวเตอร์ทั่วไป ระดับผู้ใช้งานโปรแกรม (Users) ซึ่งจะต้องใช้โปรแกรมที่มีใช้ในสำนักงานได้ เช่น โปรแกรมพิมพ์เอกสาร

สรุปได้ว่า ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่มีมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 21 เรื่อยมาทำให้เทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา เทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้าไปอย่างต่อเนื่อง จะทำให้สังคมเกิดการ

เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ไปตามยุคสมัยในการพัฒนา เทคโนโลยีที่ก้าวหน้าไปเรื่อย ๆ ทำให้ผู้ที่เสพเทคโนโลยีอย่างเรา ๆ ต่อก้าวตามไปให้ทันแต่นั้นต้องหมายถึงการมีสติในการใช้เทคโนโลยี

10. เอกสารอ้างอิง

- การออกแบบสื่อการเรียนการสอน. แปลจาก Heimlich. R. Molenda, M., and Russell. J.D (1982). instructional media New York: John Wiley & Sons. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 30 ธันวาคม 2567. จาก: <https://www.slideshare.net/ssuserc60476/6-26906178>
- ไพรัช ธีชัยพงษ์ และ พิเชษ ดุรงค์เวอร์จน์. (2541). ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 30 ธันวาคม 2567. จาก: <https://sites.google.com/site/nangmanrai11/khwam-ru-dan-thekhnoloyi/khwam-kawhna-thang-thekhnoloyi>.
- Heinrich. R. Molenda. M.and Russell. J.D. (1982) *instructional media*. New York: John Wiley & Sons. On Line. Searched when 30 December 2024. From: <https://www.slideshare.net/ssuserc60476/6-26906178>.
- Creation Media Education*. translate from Heinich. R. Molenda. M. and Russell.J.D. (1982) instructional media New York: John Wiley & Sons. On Line. Searched when 30 December 2024. From: <https://www.slideshare.net/ssuserc60476/6-26906178>.
- Pairat Thacchapong and Pichet Durongkaverroj. (2541). *Advance of Technology*. On Line. Searched when 30 December 2024. From: <https://sites.google.com/site/nangmanrai11/khwam-ru-dan-thekhnoloyi/khwam-kawhna-thang-thekhnoloyi>.

Volume 5 No 1 (January – April 2025)

ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2568)

~ AA 58 ~

Wishing Journal Review.

วารสารภาวนาสารปริทัศน์

แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับ

ผลสัมฤทธิ์การทดสอบ O-NET ของนักเรียนในสถานศึกษา

สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง

Guidelines for academic administration by school administrators to raise achievement levels O-NET testing of students in educational institutions Under the local government organization, Rayong Province

เนตรนพณ์ เสนนอก¹ ไตรรัตน์ สิทธิทูล² ประพนธ์ หลีสิน³

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม¹

อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต²

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม² นักวิชาการอิสระ³

Netnaphat Sennok¹ Trairat Sithitool² Prapon Hleesin³

Master's degree students Department of Educational Administration

Siam Technology College¹

Advisor Master of Education Degree Program²

Department of Educational Administration Siam Technology College²

Independent Scholar³

E-mail : netnaphatnet@gmail.com¹

Received : 16 April 2025

Revised : 16 April 2025

Accepted : 26 April 2025

บทคัดย่อ

การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเป็นงานมีความเกี่ยวข้องกับทุกกิจกรรมของโรงเรียน ทั้งนี้ เพราะจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษาคือคุณภาพการเรียนการสอน ปัจจุบันการวัดคุณภาพของการจัดการศึกษาคือการประเมินการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐานหรือที่เรียกว่าการสอบ (O-NET) ซึ่งจากผลการประเมินการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2565 ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับสังกัดและระดับประเทศ พบว่า ผลการทดสอบภาพรวม 4 รายวิชา คือ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง มีค่าเฉลี่ยไม่ถึง ร้อยละ 50 ทุกกลุ่มวิชา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา ในเรื่อง

แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์การทดสอบ O-NET ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง ให้ได้คุณภาพมาตรฐานระดับประเทศต่อไป

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดระยอง และ 2) นำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์การทดสอบ O-NET ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง ประชากร ได้แก่ ครูในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง ปีการศึกษา 2566 จำนวน 474 คน ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้ตารางการกำหนดขนาดของเครจซี่และมอร์แกน ได้ขนาดตัวอย่าง จำนวน 214 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์การทดสอบ O-NET ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.40$) ด้านที่มีการปฏิบัติและมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการนิเทศการศึกษา ($\bar{X} = 4.44$) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.43$) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.42$) ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติและมีค่าเฉลี่ยต่ำ คือ ด้านการพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา และด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ตามลำดับ 2) แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์การทดสอบ O-NET ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง คือ 2.1 ด้านการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ ด้านเทคโนโลยีให้เพียงพอและส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้เทคโนโลยี 2.2 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนการดำเนินงานวิจัยให้มีประสิทธิภาพและนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาการเรียนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางเป็นรูปธรรม 2.3 ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาศักยภาพและสมรรถนะครูให้สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในอนาคต และสามารถจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ, ผลสัมฤทธิ์การทดสอบ O-NET, สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

Academic administration of educational institutions is a task related to all activities of the school. This is because the main goal of the educational institution is the quality of teaching and learning. Currently, the measurement of the quality of education management is the assessment of the National Basic Education Test or the (O-NET) examination. From the results of the assessment of the National Basic Education Test (O-NET) for Grade 6, Academic Year 2022, at the educational area level, affiliation level and national level, it was found that the overall test results of 4 subjects: Thai, English, Mathematics and Science of educational institutions under local administrative organizations in Rayong Province had an average of less than 50 percent for all subject groups. Therefore, the researcher is interested in studying the guidelines for academic administration of educational institution administrators to raise the O-NET test results of students in educational institutions under local administrative organizations in Rayong Province to meet national standards.

This research aimed to 1) study the current status of academic administration of school administrators under local administrative organizations in Rayong Province and 2) present guidelines for academic administration of school administrators to improve O-NET test results of students in educational institutions under local administrative organizations in Rayong Province. The population consisted of 474 teachers in schools under local administrative organizations in Rayong Province in the academic year 2023. The sample used in the research was obtained by simple random sampling using the Krejci and Morgan size determination table, resulting in a sample size of 214 people. The research instruments included a 5-level rating questionnaire and an interview form. The statistics used for data analysis included frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The research results found that 1) Academic administration of school administrators to improve the O-NET test results of students in educational institutions under local administrative organizations in Rayong Province, overall, the practice was at a very good level ($\bar{X} = 4.40$). The aspect with the highest practice and average score was educational supervision ($\bar{X} = 4.44$), followed by the development of internal quality assurance systems in educational institutions ($\bar{X} = 4.43$), and the development of school curriculum ($\bar{X} = 4.42$). The aspects with the lowest practice and average score were the development of media and technology

use for education, research to develop the quality of education in educational institutions, and development of learning processes, respectively. 2) Guidelines for academic administration of school administrators to improve the O-NET test results of students in educational institutions under local administrative organizations in Rayong Province are: 2.1 In terms of developing the use of media and technology for education in teaching and learning, school administrators should support sufficient technological materials and equipment and encourage teachers to use technology. 2.2 In terms of research to develop the quality of education 2.3 In terms of learning process development, school administrators should develop teachers' potential and competencies to be consistent with future skills and be able to organize active learning so that learners can develop higher-level thinking processes.

Keywords: Academic administration, O-NET Test Results, Educational Institutions Under Local Administrative Organizations

1. บทนำ

งานบริหารงานวิชาการ เป็นหัวใจสำคัญของการบริหารโรงเรียนเพราะจุดมุ่งหมายของโรงเรียนคือ การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับงานด้านหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ แบบเรียน การเรียนการสอน สื่อการสอน งานวัดผลและประเมินผล ห้องสมุด งานนิเทศการศึกษา งานประชุมหรืออบรมทาง วิชาการเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพสูง งานสำคัญ ของโรงเรียนคือ งานวิชาการ ถ้าหากโรงเรียนใดที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานด้านวิชาการโรงเรียนนั้น ก็จะได้รับการยกย่องและยอมรับว่าเป็นโรงเรียนที่มีการบริหารด้านวิชาการได้ผล ดังนั้นการบริหารงานด้าน วิชาการจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาและปรับปรุงอยู่เสมอ โดยอาศัยความร่วมมือจากผู้บริหาร สถานศึกษา ครู และบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันใช้ความรู้และแนวคิดที่มีเหตุผลและความถูกต้องและไป ในทิศทางเดียวกัน ตามวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้ที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้ ซึ่งมาตรฐาน และคุณภาพของแต่ละโรงเรียนอาจมีผลมายน้อยแตกต่างกันออกไป ซึ่งงานวิชาการถือว่าเป็นงานที่สำคัญที่สุด (จิรารัตน์ กระจำนดี, 2562: 2) เพราะเป็นงานที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งหลาย รวมถึงการจัดทำหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษาที่ช่วย พัฒนาศักยภาพของผู้เรียน งานวิชาการ จึงเกี่ยวข้องกับทุกกิจกรรมในโรงเรียนโดยเฉพาะการ ปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนซึ่งเป็นจุดมุ่งหมาย หลักของสถานศึกษาและเป็นเครื่องชี้วัด ความสำเร็จรวมถึงความสามารถของผู้บริหาร ซึ่งหากขาด กระบวนการบริหารจัดการที่เหมาะสมในงานวิชาการ ขาดการเชื่อมโยง ขาดการนำทรัพยากรทางการศึกษามา ใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาของนักเรียนลดลงและจะส่งผลต่อ

ศักยภาพการคิด และการพัฒนาปัญญาของผู้เรียนอย่างเต็มที่ จะเห็นได้ว่าปัญหาการบริหารงานวิชาการ นั้นสำคัญยิ่ง หากสถานศึกษาซึ่งเป็นองค์กรหลักในการดูแลคุณภาพผู้เรียนแต่ไม่ให้ความสำคัญในงานวิชาการ แล้วนั้นจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของนักเรียน ส่วนงานอื่นถือว่าเป็นงานสนับสนุนงานวิชาการให้มีคุณภาพ ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นผู้นำจุดมุ่งหมายของการศึกษาไปสู่การปฏิบัติและเป็นผู้พัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพและสำเร็จตามเป้าประสงค์ของการจัดการศึกษา ส่วนครูเป็นผู้รับนโยบายจากผู้บริหารโรงเรียนมา ปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างเต็มความสามารถ

ถึงแม้ว่าการบริหารงานวิชาการจะมีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารงานสถานศึกษาแต่ยังพบปัญหา ที่สะท้อนถึงประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ คือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ยังต่ำกว่าเกณฑ์ที่ กำหนด ซึ่งจากผลการประเมินการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ปี การศึกษา 2565 ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับประเทศ (สถาบันทดสอบ การศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) 2564 O-Net, 2564, online) พบว่า ผลการทดสอบภาพรวม 4 รายวิชา คือ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยไม่ถึงร้อยละ 50 ทุกกลุ่มวิชา

จากที่มาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยในเรื่อง แนวทางการ บริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์การทดสอบ O-NET ของนักเรียนใน สถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยองให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง

2.2 เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์การ ทดสอบ O-NET ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ เรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์การทดสอบ O-NET ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันแนวทางการบริหารงาน วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง 2) เพื่อศึกษาแนวทางการ บริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์การทดสอบ O-NET ของนักเรียนใน สถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง

1.ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรและตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1

ประชากรประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง ปีการศึกษา 2566 จำนวน 474 คน

ตัวอย่างของการวิจัยในครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง ปีการศึกษา 2566 ได้จากการเปิดตารางการกำหนดขนาดของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970: 608-609) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 214 คน และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยหาสัดส่วน จำนวนครูแต่ละอำเภอ

กลุ่มที่ 2

ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง ที่ดำรงตำแหน่งในสถานนั้นมากกว่า 5 ปี และสถานศึกษานั้นผ่านการประเมินจากสำนักคณะกรรมการรับรองมาตรฐานการและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ระดับดีขึ้น และมีการทดสอบ O-NET ได้ค่าเฉลี่ยเกินเกณฑ์มาตรฐาน อำเภอละ 1 คน จำนวน 6 อำเภอ รวมทั้งสิ้น 6 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์การทดสอบ O-NET ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง โดยมีขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง 7 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ 3) ด้านการวัดผลประเมินผลและการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 5) ด้านการพัฒนากาใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 6) ด้านการนิเทศการศึกษา และ 7) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งรวมทั้งสิ้น 42 ข้อ

ฉบับที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structural Interview) เกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์การทดสอบ O-NET ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ 3) ด้านการวัดผลประเมินผลและการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 5) ด้านการ

พัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 6) ด้านการนิเทศการศึกษา และ 7) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอ

2) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์การทดสอบ O-NET ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน/สภาพที่คาดหวัง ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2554)

4. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยในเก็บรวบรวมข้อมูล เรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์การทดสอบ O-NET ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลการวิจัยเป็น 2 ส่วนได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณ

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย 50 คน คิดเป็นร้อยละ 23.40 เพศหญิง 164 คน คิดเป็นร้อยละ 76.60 มีระดับการศึกษาปริญญาตรีจำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 83.60 และมีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 16.40 ประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 20.60 ประสบการณ์ในการทำงาน 5- 10 ปี จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 63.00 และประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปี จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 16.40

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์การทดสอบ O-NET ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ย ($= 4.40$) โดยด้านที่มีการปฏิบัติค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการนิเทศการศึกษา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.44$) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.43$) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.42$) ด้านการวัดผลประเมินผลและการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.41$) ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.39$) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.39$) และด้านการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.37$) ตามลำดับ

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.42$) โดยด้านที่มีการปฏิบัติค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องวิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง ของโรงเรียนเพื่อกำหนด วิสัยทัศน์ของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.50$) รองลงมาคือ ผู้บริหาร กำหนดแนวทางในการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.46$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ย ต่ำสุดคือ ผู้บริหารจัดทำ ตรวจสอบโครงสร้างหลักสูตร และกลุ่มสาระการเรียนรู้สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.36$)

2.2 ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.39$) โดยด้านที่มีการปฏิบัติค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารสนับสนุนการสอนซ่อมเสริมสำหรับเด็กที่เรียนช้าหรือ เรียนอ่อน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.50$) รองลงมาคือ ผู้บริหารควบคุม กำกับให้การจัดตารางสอนของครูเป็นไปตาม ความเหมาะสมของครู มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.43$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารวางแผนในการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกับครู มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.32$)

2.3 ด้านการวัดผลประเมินผลและการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.41$) โดยด้านที่มีการปฏิบัติค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารจัดประชุม อบรมเพื่อให้ครูมีความรู้ความสามารถในการสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผล มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.50$) รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการกำหนดให้ครูมีการวัดผลที่หลากหลาย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.43$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ย ต่ำสุดคือ ผู้บริหารให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครูเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลให้เป็นไปตาม แนวทางของ หลักสูตร มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.32$)

2.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.39$) โดยด้านที่มีการปฏิบัติค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารนำผลการวิจัยมาใช้ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.43$) รองลงมาคือ ผู้บริหารจัดให้มีคู่มือ/ เอกสาร เพื่อประกอบการจัดทำวิจัยให้แก่บุคลากรในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.42$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียนที่สอดคล้องกับปัญหาและจัดสร้างนวัตกรรมประกอบ การวิจัย มี ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.36$)

2.5 ด้านการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ใน ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.37$) โดยด้านที่มีการปฏิบัติค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารมีการพัฒนาบุคลากรใน สถานศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.43$) รองลงมา คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อ และนวัตกรรมการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.41$) และด้านที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารส่งเสริมการจัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.30$)

2.6 ด้านการนิเทศการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.44$) โดยด้านที่มีการปฏิบัติค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารมีการดำเนินการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสมกับสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.49$) รองลงมาคือ ผู้บริหารจัดทำแผนระบบการนิเทศและประเมินงานวิชาการและการเรียน การสอนในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.47$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การจัดระบบนิเทศการศึกษาในสถานศึกษา และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสถานศึกษาอื่น มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.41$)

2.7 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.43$) โดยด้านที่มีการปฏิบัติค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.53$) รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร ทรัพยากรในการจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.47$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสนับสนุนการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ถูกต้องและเหมาะสมกับการใช้งาน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.34$)

ส่วนที่ 2 สรุปผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

เรื่องแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์การทดสอบ O-NET ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยหาความถี่ของข้อมูล และจัดอันดับ ผลสัมฤทธิ์จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 6 คน โดยวิเคราะห์ร่วมกับผลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์การทดสอบ O-NET ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง ประกอบด้วย 7 ด้าน 16 ประเด็น 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2 ประเด็น 2) ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ 3 ประเด็น 3) ด้านการวัดผลประเมินผลและการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 2 ประเด็น 4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 3 ประเด็น 5) ด้านการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 2 ประเด็น 6) ด้านการนิเทศการศึกษา 2 ประเด็น 7) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 2 ประเด็น ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาและครู ควรพัฒนาหลักสูตร โดยปฏิบัติอย่างเป็นระบบ และต้องมีการกำหนดลักษณะและรูปแบบของหลักสูตรให้สอดคล้องกับแผนงานการจัดทำหลักสูตร เพื่อให้หลักสูตรเป็นไปตามเป้าหมายที่วางแผนไว้

2. ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสนับสนุนระบบการพัฒนาศักยภาพและสมรรถนะครูอย่างต่อเนื่อง ควรส่งเสริมพัฒนาทักษะของผู้เรียนให้สอดคล้อง

รับกับทักษะที่จำเป็นในอนาคตเป็นสิ่งสำคัญ และควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning)

3. ด้านการวัดผลประเมินผลและการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดและประเมินผล ผู้เรียนให้ครบทุกด้าน ทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ และเจตคติ หรือคุณธรรม จริยธรรม ในการวัดและประเมินผล และครูผู้สอนต้องมีกระบวนการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนกับสถานศึกษาอื่นๆ ได้

4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดให้งานวิจัยเป็นส่วนสำคัญในกระบวนการเรียนการสอนของครูเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้ครูนำกระบวนการวิจัยมาใช้พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้เป็นรูปธรรม และควรให้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการดำเนินงานวิจัยให้มีประสิทธิภาพ

5. ด้านการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมทักษะการใช้สื่อเทคโนโลยีให้ครูผู้สอนสามารถใช้สื่อเทคโนโลยี เพื่อช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และควรสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน และสามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ด้านการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีระบบการนิเทศครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อช่วยแก้ไข ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ มีกระบวนการนิเทศการสอนเป็นกัลยาณมิตร และส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างครูในสถานศึกษา

7. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ควรกำหนด มาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ และบริบทของสถานศึกษา และจัดทำ ระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม ควรส่งเสริมการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการกำกับ ติดตาม รายงานผล และนำข้อมูลไปพัฒนาปรับปรุงแก้ไขอย่าง เป็นรูปธรรม

5. อภิปรายผล

1. อภิปรายผลการวิจัยเชิงปริมาณ

จากการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์การ ทดสอบ O-NET ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง มีประเด็นสำคัญ ที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1.1 การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์การทดสอบ O-NET ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง โดยภาพรวมทั้ง 7 ด้าน คือ ด้าน การนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรของ

สถานศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผลและการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา และด้านการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการบริหารวิชาการ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศักดา กะแหะเดบ (2561: 159) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนางานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 สรุปได้ดังนี้ (1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา มีแนวทางพัฒนา 7 ประเด็น (2) ด้านการจัดการเรียนการสอน มีแนวทางพัฒนา 6 ประเด็น (3) ด้านสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษา มีแนวทางพัฒนา 6 ประเด็น (4) ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา มีแนวทางพัฒนา 4 ประเด็น (5) ด้านการนิเทศการศึกษา มีแนวทางพัฒนา 5 ประเด็น และสอดคล้องกับงานวิจัยของพุทธิพร ใจดี (2565: 59-61) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านภาษาอังกฤษ (O-NET) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านภาษาอังกฤษ (O-NET) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี

1.1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการปฏิบัติค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องวิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง ของโรงเรียน เพื่อกำหนด วิสัยทัศน์ของโรงเรียน รองลงมาคือ ผู้บริหารกำหนดแนวทางในการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนเกี่ยวข้องในการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง ของโรงเรียน ให้ความสำคัญในด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและให้ความสำคัญกับการกำหนดแนวทางในการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับธีระ รุญเจริญ (2557: 51) ได้ศึกษาความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) เพื่อปฏิรูปรอบ 2 และประเมินภายนอก รอบ 3 ได้อธิบายถึง การพัฒนาหลักสูตร คือ ความพยายามจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ตรงตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และพัฒนาตนเองตามที่พึงประสงค์ของสังคม การพัฒนาหลักสูตรเกิดขึ้นด้วยความจำเป็น ตามความเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี

ซึ่งในปัจจุบันสืบเนื่องจากภาวะทางเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไปทำให้ส่งผลต่อสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปด้วย และเทคโนโลยีที่สามารถนำมาใช้เป็นสื่อทางการศึกษามีมากขึ้น จึงทำให้ผู้สอนจะต้องมีการพัฒนาหลักสูตรอยู่เสมอ

1.1.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการปฏิบัติค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารสนับสนุนการสอนซ่อมเสริมสำหรับเด็กที่เรียนช้าหรือเรียนอ่อน รองลงมาคือ ผู้บริหารควบคุม กำกับให้การจัดการสอนของครูเป็นไปตามความเหมาะสมของครู ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารเห็นความสำคัญมีการสนับสนุนนักเรียนที่มีพัฒนาการด้านการเรียนรู้ช้า และผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการจัดการสอนของครูที่เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของสัญญาสินอินอุ๋นโชติ (2564: 41) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยการสร้างสรรค์ชิ้นงานร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้แบบใช้กรณีศึกษาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรม พบว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ คือ การดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการเรียนรู้ การสอนตามสภาพจริง เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเนื้อหาสาระของหลักสูตรตลอดจนการปรับปรุงพัฒนากระบวนการให้เหมาะสมกับต้องของผู้เรียน

1.1.3 ด้านการวัดผลประเมินผลและการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการปฏิบัติค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารจัดประชุมอบรมเพื่อให้ครูมีความรู้ความสามารถในการสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผล รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการกำหนดให้ครูมีการวัดผลที่หลากหลาย ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารให้ความสำคัญในการจัดประชุมอบรมครู เพื่อให้ครูมีความรู้ความสามารถและพัฒนานักเรียนให้มีความรู้รอบด้าน และผู้บริหารมีการกำหนดให้ครูมีการวัดผลที่หลากหลายตามความสามารถของนักเรียน สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2556: 51-52) ได้อธิบายแนวทางการดำเนินงานด้านการวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน คือ การกำหนดระเบียบและปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนรู้ทุกรายวิชา การวัดและประเมินผลเป็นการทดสอบความรู้ความสามารถของผู้เรียนทั้งด้านความรู้และด้านทักษะให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา และตัวชี้วัดด้วยวิธีการที่หลากหลาย เน้นการประเมินตามสภาพจริง ส่วนการเทียบโอนการเรียนรู้เป็นการนำผลการวัดประเมินผลไปเทียบโอนเมื่อมีการย้ายสถานศึกษา

1.1.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการปฏิบัติค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน รองลงมาคือ ผู้บริหารจัดให้มีคู่มือ/ เอกสารเพื่อประกอบการจัดทำวิจัยให้แก่บุคลากรในโรงเรียน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญในด้านวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียน และให้ความสำคัญในการจัดทำวิจัยโดยการจัดเอกสารประกอบการจัดทำวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของพนิดา

แช่ลิ้ม (2558: 29) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเลย พบว่า การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา คือ การพัฒนาผู้เรียนในการเรียนรู้ที่ซับซ้อนขึ้น ฝึกการคิด การค้นหาเหตุผลในการตอบปัญหาของผู้เรียน เป็นกระบวนการที่ผู้สอนค้นคว้าเทคนิควิธีการสอน ตลอดจนแก้ปัญหาเรื่องการเรียนการสอนของผู้เรียน เพื่อพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

1.1.5 ด้านการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการปฏิบัติค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารมีการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รองลงมาคือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อ และนวัตกรรม การเรียนการสอน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีของพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา และมีส่วนในการส่งเสริม สนับสนุน ให้บุคลากรทางการศึกษา ผลิต พัฒนาสื่อ นวัตกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของอัครินทร์ แก่นจันทร์ (2562: 56) ได้ศึกษา เรื่องการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา คือ การจัดหา จัดทำสร้าง และพัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนและส่งเสริมให้ครูผลิตและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา และประเมินผลการสร้างและพัฒนาการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อศึกษานั้น

1.1.6 ด้านการนิเทศการศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการปฏิบัติค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารมีการดำเนินการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสมกับสถานศึกษา รองลงมาคือ ผู้บริหารจัดทำแผนระบบการนิเทศและประเมินงาน วิชาการและการเรียน การสอนในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญในการนิเทศติดตามงานด้านวิชาการ และการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่หลากหลาย เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ และเหมาะสมกับสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของสมัย ชารมาลย์ (2559: 12) ได้ศึกษา เรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา ในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า การนิเทศการศึกษา คือ การศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ การจัดทำแผนการ พัฒนาระบบการนิเทศ ดำเนินการนิเทศโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานหรือใช้โครงการเป็นฐาน และการจัดทำสรุป รายงานผลการนิเทศด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ โดยผู้นิเทศเป็นผู้ให้ความเห็น หรือคำแนะนำตามหลักการนิเทศอย่างถูกต้อง ชัดเจน เปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศแลกเปลี่ยนประสบการณ์ หรือปรึกษา การสื่อสารระหว่างกันเป็นไปอย่างสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมาย ของหลักสูตร

1.1.7 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการปฏิบัติค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการเตรียมความ

พร้อมด้านบุคลากร ทรัพยากรในการจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษาที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญในการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านวิชาการของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง และให้ความสำคัญในการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรในการจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สอดคล้องกับสุนันท์ รุ่งอรุณแสงทอง (2561: 27) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดประสิทธิภาพ พบว่า ระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ การดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด เพื่อให้ผู้รับบริการมีความมั่นใจต่อสถานศึกษาในการบริหารจัดการศึกษาได้มาตรฐานและนำสู่การผลิตผู้เรียนให้มีคุณภาพ

2. อภิปรายผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 6 คน โดยวิเคราะห์แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์การทดสอบ O-NET ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลประกอบด้วย 7 ด้าน 16 ประเด็น ดังนี้

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

1) สถานศึกษาควรพัฒนาหลักสูตร โดยปฏิบัติอย่างเป็นระบบ และมีการวางแผนการดำเนินงานเป็นอย่างดีจึงจะทำให้ได้หลักสูตรที่มีคุณค่าสนองตอบต่อการแก้ไขปัญหาและตรงตามความต้องการของผู้เรียน สังคม และการพัฒนาแบบยั่งยืน

2) สถานศึกษาต้องมีการกำหนดลักษณะและรูปแบบของหลักสูตรให้สอดคล้องกับแผนงานการจัดทำหลักสูตรเพื่อให้หลักสูตรเป็นไปตามเป้าหมายที่วางแผนไว้ รวบรวมข้อมูลที่มีผลต่อการจัดหลักสูตร จัดหารูปแบบการจัดหลักสูตรหลาย ๆ รูปแบบ ทดสอบว่ารูปแบบใดเป็นรูปแบบที่ดีที่สุด ที่จะทำใหบรรลุเป้าหมายที่วางแผนไว้ในกรอบหลักสูตร ทำการตัดสินใจกำหนดรูปแบบ โครงสร้าง และองค์ประกอบของหลักสูตร ซึ่งรูปแบบของหลักสูตรเป็นอย่างไรนั้นจะแสดงออกให้เห็นชัดเจนในขั้นตอนของการจัดเนื้อหาวิชาและประสบการณ์สำหรับผู้เรียนสอดคล้องกับงานวิจัยของอริวัฒน์ พันธุ์รัตน์ (2562: 56) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 พบว่า การพัฒนาหลักสูตร คือการพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับทางเลือกในการปรับปรุงจุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฏฐณิกันต์ ทองโคตร (2564: 113-114) ได้ศึกษา เรื่องแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ได้ให้ข้อเสนอแนะด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาดังนี้ สถานศึกษาควรประชุมชี้แจงและแต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงานให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ก่อนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

2.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

1) สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสนับสนุนระบบการพัฒนาศักยภาพและสมรรถนะครูอย่างต่อเนื่อง

2) สถานศึกษาควรส่งเสริมพัฒนาทักษะของผู้เรียนให้สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในอนาคตเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะทักษะการอ่านและการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร เทคโนโลยีและทักษะอาชีพ

3) สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) คือ การเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน กระตุ้นให้ผู้เรียน เกิดกระบวนการคิดขั้นสูง (Higher-Order Thinking) ด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า ไม่เพียงแต่เป็นผู้ฟัง ผู้เรียนต้องอ่าน เขียน ตั้งคำถาม และถาม อภิปรายร่วมกัน ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง สอดคล้องกับงานวิจัยของสัณศิริ อินอุ่นโชติ (2564: 41) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงานร่วมกับแนวทางการเรียนรู้แบบใช้กรณีศึกษาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรม พบว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ คือการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการเรียน การสอนตามสภาพจริง เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเนื้อหาสาระของหลักสูตรตลอดจนการปรับปรุงพัฒนากระบวนการให้เหมาะสมกับต้องของผู้เรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของเอื้ออังกูร ชำนาญ (2564: 51-52) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 ได้ให้ข้อเสนอแนะด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ คือ สถานศึกษาควรจัดการเรียนการสอนแบบต่อเนื่องกันจนเสร็จสิ้นกระบวนการในรายวิชา และส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ร่วมถึงการส่งเสริมพัฒนาครูให้มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย

2.3 ด้านการวัดผลประเมินผลและการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

1) สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดและประเมินผลผู้เรียนให้ครบทุกด้าน ทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ และเจตคติหรือคุณธรรม จริยธรรม ในการวัดและประเมินผล

2) สถานศึกษาต้องมีกระบวนการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนกับสถานศึกษาอื่น ๆ ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของเอื้ออังกูร ชำนาญ (2564: 51-52) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 ได้ให้ข้อเสนอแนะด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน คือ สถานศึกษาควรมีการวัดผล ประเมินผลที่หลากหลายให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา และหลักสูตรแกนกลางส่งเสริมให้มีการพัฒนาเครื่องมือในการวัดผลและประเมินผล อย่างมีประสิทธิภาพ และ

เหมาะสมกับผู้เรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐณิกันต์ ทองโคตร (2564: 113-114) ได้ศึกษา เรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ได้ให้ข้อเสนอแนะด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอน ผลการเรียนรู้ ได้แก่ ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอนตามสภาพจริงควรใช้วิธีการ ประเมินที่หลากหลาย ดำเนินการจัดทำคู่มือระเบียบ กำหนดเกณฑ์และแนวปฏิบัติ

2.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

- 1) สถานศึกษาควรกำหนดให้งานวิจัยเป็นส่วนสำคัญในกระบวนการเรียนการสอนของครูเพื่อการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
- 2) สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูนำกระบวนการวิจัยมาใช้พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้เป็น รูปธรรม เช่น การแก้ไขปัญหาทางการเรียน การสร้างนวัตกรรมทางการเรียนรู้
- 3) สถานศึกษาควรให้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการดำเนินงานวิจัยให้มี ประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของพุทธิพร ใจดี (2565: 59-61) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานวิชาการ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านภาษาอังกฤษ (O-NET) สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อ พัฒนาผลสัมฤทธิ์การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านภาษาอังกฤษ (O-NET) สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 พบว่า ผู้บริหารและครูควรร่วมกันกำหนดหลักสูตรสถานศึกษาที่ สอดคล้องกับการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐานด้านภาษาอังกฤษ (O-NET) เน้นจัดการเรียนรู้ รูปแบบ Active Learning มีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามมาตรฐานและตัวชี้วัด กำหนดการประกัน คุณภาพให้เป็นไปตามการรับรองมาตรฐานตามที่รัฐบาลได้กำหนด โดยมีการบวนการนิเทศรูปแบบ PLC และ ส่งเสริมครูในการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาอังกฤษ เพื่อพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ด้านภาษาอังกฤษ (O-NET) และสอดคล้องกับงานวิจัยของเจนจิรา เวียนสุข (2561: 14) ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารงานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมรรณพาราม ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการเสาะแสวงหาความรู้ ความจริง แนวคิด วิธีการ หรือนวัตกรรมเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้แก้ปัญหา หรือพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย (1) กำหนดนโยบายและแนวทางการใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการเรียนรู้และกระบวนการทำงานของผู้เรียน ครู และผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา (2) พัฒนาครูและ ผู้เรียนให้มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นสำคัญ ในการเรียนรู้ที่ซับซ้อนขึ้นทำ ให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิด การจัดการ การหาเหตุผลในการตอบปัญหาการผสมผสานความรู้แบบสหวิทยาการ และการเรียนรู้ในปัญหาที่ตนสนใจ (3) พัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการวิจัย (4) รวบรวมและ เผยแพร่ผลการวิจัยเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมทั้งสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยมาใช้ เพื่อ พัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

2.5 ด้านการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

1) สถานศึกษาควรส่งเสริมทักษะการใช้สื่อเทคโนโลยีให้ครูผู้สอนสามารถใช้สื่อเทคโนโลยี เพื่อช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

2) สถานศึกษาควรสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน และสามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับงานวิจัยของอัครินทร์ แก่นจันทร์ (2562: 56) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า สถานศึกษาควรการจัดหา จัดทำสร้าง และพัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนและส่งเสริมให้ครูผลิต และพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา และประเมินผล การสร้างและพัฒนาการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับ งานวิจัยของณัฐณิกันต์ ทองโคตร (2564: 113–114) ได้ศึกษา เรื่องแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ได้แก่การสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมอย่างต่อเนื่องจัดโครงการ ส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อพัฒนาสื่อและสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอน

2.6 ด้านการนิเทศการศึกษา

1) สถานศึกษาควรมีระบบการนิเทศครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาขึ้น จำเป็นต้องได้รับการชี้แนะหรือการนิเทศการศึกษาจากผู้ชำนาญการ โดยเฉพาะจึงจะทำให้ แก้ไขปัญหาได้สำเร็จลุล่วง

2) สถานศึกษาต้องมีกระบวนการนิเทศการสอนเป็นกัลยาณมิตร และส่งเสริมให้เกิดการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างครูในสถานศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอื้ออังกูร ชำนาญ (2564: 51-52) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 ผลการวิจัยพบว่า แนวทาง ในการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ ด้านการนิเทศการศึกษา ควรมีการกำหนดการนิเทศใน สถานศึกษาอย่างชัดเจน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง จัดนิเทศการแลกเปลี่ยนกระบวนการจัดการ เรียนรู้ภายในสถานศึกษา และสถานศึกษาอื่นอย่างเป็นกัลยาณมิตร และสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐณิ กันต์ ทองโคตร (2564: 113–114) ได้ศึกษา เรื่องแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผลการศึกษาพบว่า แนวทางในการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ด้านการนิเทศการศึกษา ได้แก่ ประชุมคณะครูและแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงาน กำหนดปฏิทินการดำเนินการนิเทศที่ชัดเจน

กำหนดแนวทางการนิเทศที่ชัดเจนให้ข้อมูลย้อนกลับทันทีและสะท้อนผลการนิเทศในภาพรวมตามวาระการประชุมประจำเดือน

2.7 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1) สถานศึกษาควรกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติและบริบทของสถานศึกษา และจัดทำระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม

2) สถานศึกษาควรส่งเสริมการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการกำกับ ติดตาม รายงานผล และนำข้อมูลไปพัฒนาปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรมสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐณิธินันต์ ทองโคตร (2564: 113–114) ได้ศึกษา เรื่องแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาได้แก่ จัดทำคู่มือดำเนินงานตามแผน PDCA ควรตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับงานวิจัยของเจริญพงศ์ คงทน (2558: 31) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน โดยการจัดระบบโครงสร้างให้รองรับการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การกำหนดเกณฑ์การประเมิน เป้าหมาย ความสำเร็จของสถานศึกษาการวางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาความรู้ และทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพและการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

6. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์การทดสอบ O-NET ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

6.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์การทดสอบ O-NET ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง ด้านการพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารมีการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.43$) รองลงมาคือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อ และนวัตกรรมการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.41$) ผู้บริหารมีการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้สื่ออย่างคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.38$) ผู้บริหารมีการประสานความร่วมมือในการผลิตสื่อ จัดทำ พัฒนาและการใช้สื่อนวัตกรรมและ

เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษา บุคลากร ครอบครัวยุคใหม่ องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.37$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารส่งเสริมการจัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.30$) ดังนั้น สถานศึกษาจึงควรสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน และสามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารด้านอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา เช่น การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ และการคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา

6.2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดระยอง

7. เอกสารอ้างอิง

- ธีระ รุญเจริญ. (2557). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา* (ฉบับปรับปรุง) เพื่อปฏิรูปรอบ 2 และประเมินภายนอกกรอบ 3. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ข้าวฟ่างจำกัด.
- พนิดา แซ่ลิ้ม. (2558). *การบริหารงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดเลย*. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- สัญญาสิริ อินอุ้นโชติ. (2564). *การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงานร่วมกับแนวความคิดการเรียนรู้แบบใช้กรณีศึกษาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรม*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สุนันท์ รุ่งอรุณแสงทอง. (2561). *การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดประสิทธิภาพ*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อริวัฒน์ พันธุ์รัตน์. (2562). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- อัครินทร์ แก่นจันทร์. (2562). *การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- เอื้ออังกูร ชำนาญ. (2564). *แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3*. สารนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

Volume 5 No 1 (January – April 2025)

ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน 2568)

~ RA 20 ~

Wishing Journal Review.

วารสารภาวนาสารปริทัศน์

**แนวทางการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตามแนวทาง
การประเมินความโดดเด่นของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดระยอง**
**Guidelines of Academic Administration Promoting Excellence
According to Evaluation of Prominence in Schools Under
the Rayong Primary Education Service Area**

เกรียงไกร โนนอินทร์¹ ประทุมทอง ไตรรัตน์² วิไลจิตร นิลสวัสดิ์³

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม¹

อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต^{2,3}

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม^{2,3}

Kriengkrai Nonin¹ Pratoomtong Trirat² Wilaichitra Nilsawaddi³

Master's degree students Department of Educational Administration

Siam Technology College¹

Advisor Master of Education Degree Program^{2,3}

Department of Educational Administration Siam Technology College^{2,3}

E-mail : 65008113032@siamtechno.ac.th¹

Received : 16 April 2025

Revised : 16 April 2025

Accepted : 26 April 2025

บทคัดย่อ

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย 1 ใน 6 ปัจจัย คือ การศึกษาขาดคุณภาพ ระยองเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โรงเรียนในเขตเมืองจะมีทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ดีกว่าโรงเรียนในชนบท ซึ่งทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษา ซึ่งคุณภาพของการเรียนการสอน สถานศึกษาและบุคลากรยังคงเป็นปัญหาที่ต้องพัฒนา ทั้งในด้านการเรียนการสอน การบริหารจัดการ และการพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถในการสอนที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับยุคสมัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการเสริมสร้างความเป็นเลิศโดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น และ 2) เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตามแนวทางการประเมินความโดดเด่นของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดระยอง งานวิจัยนี้เป็นการวิจัย

เชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจังหวัดระยอง จำนวน 346 คน โดยมีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 346 คน คิดเป็นร้อยละ 100 เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ ที่มีค่า IOC ระหว่าง 0.67 -1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 แล้วทำการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยใช้แบบสอบถาม เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 20 คน สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตามแนวทางการประเมินความโดดเด่นของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.53) สภาพพึงประสงค์การบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตามแนวทางการประเมินความโดดเด่นของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.36) และดัชนีความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตามแนวทางการประเมินความโดดเด่นของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดระยอง โดยภาพรวมมีค่า $PNI_{modified}$ เฉลี่ย เท่ากับ 0.064 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของความต้องการจำเป็น ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มีความต้องการจำเป็นสูงสุดเป็นลำดับแรก ($PNI_{Modified} = 0.096$) รองลงมา คือ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน ($PNI_{Modified} = 0.090$) และการนิเทศการสอน ($PNI_{Modified} = 0.067$) ซึ่งเป็นจุดอ่อนจึงนำมากำหนดเป็นแนวทางการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตามแนวทางการประเมินความโดดเด่นของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดระยอง ประกอบด้วย 3 แนวทาง ดังนี้ แนวทางที่ 1 ส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพื่อได้รับการยอมรับระดับท้องถิ่น/ระดับชาติ/ระดับนานาชาติ แนวทางที่ 2 พัฒนารูปแบบการวัดและประเมินผลการเรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตร เพื่อได้รับการยอมรับระดับท้องถิ่น/ระดับชาติ/ระดับนานาชาติ และแนวทางที่ 3 ปฏิรูปการนิเทศการสอนให้สอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนความต้องการของสถานศึกษา เพื่อได้รับการยอมรับระดับท้องถิ่น/ระดับชาติ/ระดับนานาชาติ

คำสำคัญ : แนวทาง, การบริหารงานวิชาการ, ส่งเสริมความเป็นเลิศ, การประเมินความโดดเด่น, ประถมศึกษา

Abstract

One of the six factors that hinders Thailand's competitiveness is the lack of quality education. Rayong is a province with economic and social diversity. Schools in urban areas have better resources and facilities than schools in rural areas, which leads to inequality in access to education. However, the quality of teaching, educational institutions and personnel

remains a problem that needs to be developed, both in terms of teaching, management and personnel development to have effective teaching skills that are in line with the era. Therefore, this research focuses on studying the development of promoting excellence. The study has the following objectives: (1) to study the current and desired state and essential needs, and 2) to propose guidelines for academic administration promoting excellence according to evaluation of prominence in schools. This quantitative research involved 346 school administrators and teachers selected through simple random sampling, with 346 respondents completing the questionnaire, yielding a 100% response rate. The research tool was a 5-level rating scale questionnaire with an IOC value ranging from 0.67 to 1.00 and a reliability coefficient of 0.96. The appropriateness and feasibility were assessed using a 5-level rating scale questionnaire by 20 experts. Statistical methods included percentage, mean, standard deviation, and the modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$).

The research findings indicate that: The current state and the desired state of academic administration promoting excellence according to evaluation of prominence in schools shown that overall rated in high level ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.53), ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.53) respectively. The study of average $PNI_{modified}$ value for academic administration promoting excellence according to evaluation of prominence in schools ($PNI_{Modified} = 0.064$). Researches for student quality development ranked first ($PNI_{Modified} = 0.096$), followed the evaluation and assessment ($PNI_{Modified} = 0.090$) and Teaching supervision ($PNI_{Modified} = 0.067$) respectively, all of which are weaknesses. Based on the data analysis, three development guidelines for academic administration promoting excellence according to evaluation of prominence in schools were established as follows: 1) promoting research in the classroom to improve student quality. To gain local/ national/ international recognition, 2) developing a model for measurement and evaluation learning outcomes to be consistent with the curriculum. To gain local/ national/ international recognition, and 3) Reforming supervision of teaching to be consistent with the learning management process to develop students and the needs of educational institutions.

Keywords: Guidelines, Academic Administration, Promoting Excellence, Evaluation of prominence, Primary Education

1. บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ส่งผลกระทบที่สำคัญทั้งภายในและภายนอกในด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทต่อการดำรงชีวิตโดยที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ การปรับเปลี่ยนที่รวดเร็วจำเป็นต้องสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อเตรียมความพร้อมของคนในชาติให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสม หากแต่ปัจจุบันผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทยไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ ไม่เป็นไปตามทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จากรายงาน United Nations Development Group (2013) เรื่อง The World We Want พบว่า ประชาชนเกือบ 600,000 คน ชี้ว่าสิ่งที่ประชาชนต้องการมากที่สุด คือ การศึกษาที่ดี แต่จากการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของ World Economic Forum (WEF) พบว่า ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย 1 ใน 6 ปัจจัย นั้นคือ “การศึกษาขาดคุณภาพ” (ชรินทร์ พุ่มเกษม, 2557: 26) ส่วนทางด้านคุณภาพการศึกษานั้นไม่ว่าจะวัดจากคะแนนสอบ PISA คะแนนสอบ TIMSS หรือคะแนนวัดทักษะภาษาอังกฤษเด็กไทยโดยเฉลี่ยอยู่ในอันดับสุดท้าย (สุรางค์ โพธิ์พฤษาวงศ์, 2559: 3-9)

การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักหรือเป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษา เป็นงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการกิจกรรมทุกชนิดทุกประเภทที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและการบริหารสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการจัดเรียนการสอนเพื่อให้การดำเนินการเรียนการสอนเป็นไปอย่างราบรื่นเปรียบเสมือนเส้นเลือดใหญ่ไปเลี้ยงหัวใจ การบริหารจึงเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดของงานวิชาการที่สามารถทำให้งานวิชาการเกิดพลวัตรอยู่ตลอดเวลา ส่งผลต่อประสิทธิภาพประสิทธิผลและคุณภาพของการศึกษาอย่างต่อเนื่องไปสู่ความเป็นเลิศ เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียน (สันติ บุญภิรมย์, 2553: 28; รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2553: 16) จึงต้องเร่งพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อยกระดับมาตรฐานด้านผู้เรียนให้เพิ่มสูงขึ้น ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพของการศึกษา เนื่องจากนโยบายระดับสูงที่มีการเปลี่ยนแปลงตามสภาวะทางเศรษฐกิจ การเมือง และกระแสโลกยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 ประกอบกับได้มีข้อเสนอแนะให้เร่งพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อยกระดับมาตรฐานด้านผู้เรียนให้สูงขึ้นซึ่งเป็นข้อเสนอแนะที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ที่ให้มีการส่งเสริมการพัฒนาสถานศึกษาเพื่อยกระดับมาตรฐาน ดำรงรักษามาตรฐานและพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ (อมลรดา พุทธินันท์, 2561: 32) ดังนั้นงานวิชาการจึงถือเป็นงานหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา โดยการจัดการศึกษาต้องมีความคล่องตัว รวดเร็วสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย เป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ วัตถุประสงค์ ประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุน การพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชนท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวิชาการจึงเป็นงานหลักที่มีความสำคัญคิดเป็น ร้อยละ 40 ของงานทั้งหมด (คณน สิริโชคเจริญ, 2565)

จากสภาพปัญหาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานดังกล่าวผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตามแนวทางการประเมินความโดดเด่นของสถานศึกษา ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้สอนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตามแนวทางการประเมินความโดดเด่นของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดระยอง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดระยอง ยกกระดับคุณภาพงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเป็นข้อมูลสารสนเทศใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพพึงประสงค์การบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตามแนวทางการประเมินความโดดเด่นของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดระยอง
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตามแนวทางการประเมินความโดดเด่นของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดระยอง

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตามแนวทางการประเมินความโดดเด่นของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดระยอง ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยเป็น 2 ระยะ โดยมีรายละเอียดการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตามแนวทางการประเมินความโดดเด่นของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดระยอง

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตามแนวทางการประเมินความโดดเด่นของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดระยอง

4. ขอบเขตการวิจัย

ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดระยอง ปีการศึกษา 2565 จำนวน 552 แห่ง เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 202 คน และครูผู้สอน จำนวน 3,149 คน รวมเป็นจำนวนประชากรทั้งสิ้น 3,351 คน (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยอง, 2566) การหากลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างสำเร็จรูปของ Krejcie and

Morgan (1970: 607-610) และเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ตำแหน่ง	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
ผู้บริหารสถานศึกษา	202	21
ครูผู้สอน	3,149	325
รวม	3,351	346

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตามแนวทางการประเมินความโดดเด่น

ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดระยอง แบ่งออกเป็น 3 ตอน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ

2) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตามแนวทางการประเมินความโดดเด่น ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดระยองโดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

3) ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อนของการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตามแนวทางการประเมินความโดดเด่นของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดระยองโดยใช้คำถามปลายเปิด

2. แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตามแนวทางการประเมินความโดดเด่นของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดระยอง เป็นแบบประเมินที่ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่งงาน วุฒิการศึกษาสูงสุด อายุระยะเวลาในการปฏิบัติงาน วิเคราะห์ด้วยการหาความถี่ และค่าร้อยละ

2. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตามแนวทางการประเมินความโดดเด่นของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดระยอง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

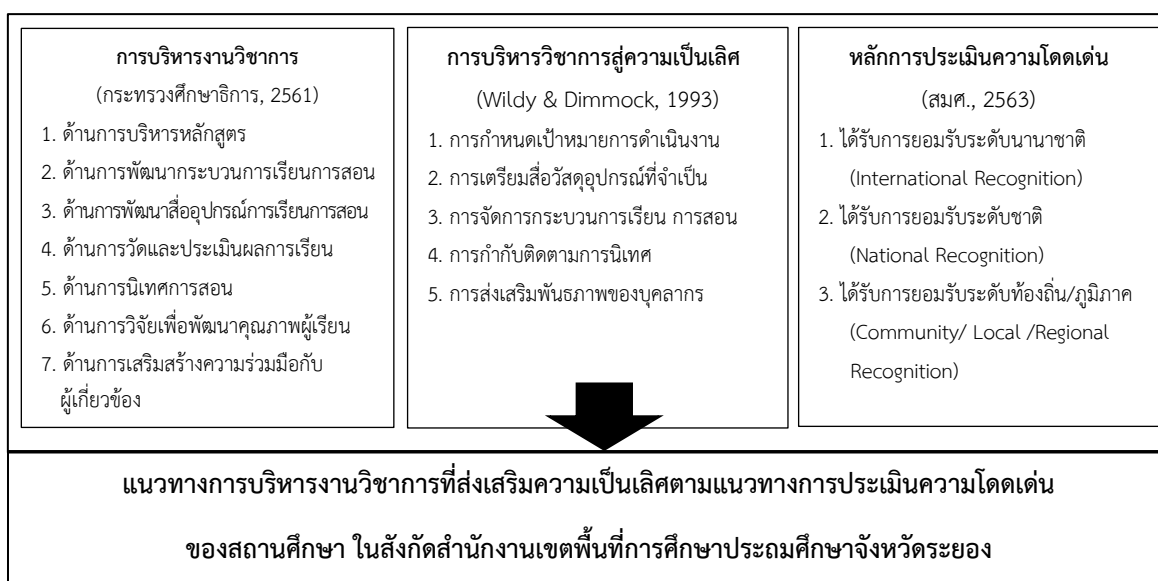
3. ข้อเสนอแนะอื่นๆ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และหาความถี่

4. ความต้องการจำเป็น โดยใช้ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI_{modified}) โดยรวบรวมข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตามแนวทางการประเมินความโดดเด่นของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดระยองจากขั้นตอนที่ 1 นำมาวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น โดยการคำนวณหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง

5. การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างแนวการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตามแนวทางการประเมินความโดดเด่นของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดระยองวิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

7. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

โดยนำแนวคิดการบริหารวิชาการ แนวคิดการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของ Wildy and Dimmock (1993) และหลักการประเมินความโดดเด่นของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) (2563) สรุปเป็นกรอบแนวคิด ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

8. สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นและลำดับความสำคัญของการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตามแนวทางการประเมินความโดดเด่นของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดระยอง

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นและลำดับความสำคัญของการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตามแนวทางการประเมินความโดดเด่นของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดระยอง โดยภาพรวมของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา

การบริหารงานวิชาการที่ ส่งเสริมความเป็นเลิศตาม แนวทางการประเมินความ โดดเด่น	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	PNI modified	ลำดับ	แปลผล
1. ด้านการบริหารหลักสูตร	4.08	0.64	มาก	4.33	0.41	มาก	0.060	5	ต่ำ/ จุดแข็ง
2. ด้านการพัฒนาระบบ การเรียนการสอน	4.15	0.59	มาก	4.38	0.40	มาก	0.054	6	ต่ำ/ จุดแข็ง
3. ด้านการพัฒนาสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน	4.18	0.53	มาก	4.45	0.42	มาก	0.065	4	สูง/ จุดอ่อน
4. ด้านการวัดและ ประเมินผลการเรียน	4.06	0.61	มาก	4.42	0.45	มาก	0.090	2	สูง/ จุดอ่อน
5. ด้านการนิเทศการสอน	4.13	0.57	มาก	4.41	0.47	มาก	0.067	3	สูง/ จุดอ่อน
6. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนา คุณภาพผู้เรียน	4.04	0.60	มาก	4.43	0.41	มาก	0.096	1	สูง/ จุดอ่อน
7. ด้านการเสริมสร้างความ ร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้อง	4.14	0.60	มาก	4.20	0.59	มาก	0.017	7	ต่ำ/ จุดแข็ง
รวม	4.11	0.53	มาก	4.38	0.36	มาก	0.064		

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตามแนวทางการประเมินความโดดเด่นของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.11$, S.D.=0.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันสูงที่สุด ($\bar{X}=4.18$, S.D.=0.53) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนการสอน ($\bar{X}=4.15$, S.D.=0.59) ด้านการเสริมสร้างความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้อง ($\bar{X}=4.14$, S.D.=0.60) ด้านการนิเทศการสอน ($\bar{X}=4.13$, S.D.=0.57) ด้านการบริหารหลักสูตร ($\bar{X}=4.08$, S.D.=0.64)

ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน ($\bar{X}$ =4.06, S.D.=0.61) และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ($\bar{X}$ =4.04, S.D.= 0.60) ตามลำดับ

สภาพพึงประสงค์การบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตามแนวทางการประเมินความโดดเด่นของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.38, S.D.=0.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน ($\bar{X}$ =4.45, S.D.=0.42) มีค่าเฉลี่ยสภาพพึงประสงค์สูงสุด รองลงมา คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ($\bar{X}$ =4.43, S.D.=0.41) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน ($\bar{X}$ = 4.42, S.D.=0.45) ด้านการนิเทศการสอน ($\bar{X}$ =4.41, S.D.=0.47) ด้านการพัฒนาระบบการเรียนการสอน ($\bar{X}$ =4.38, S.D.=0.40) ด้านการบริหารหลักสูตร ($\bar{X}$ = 4.33, S.D.=0.41) และด้านการเสริมสร้างความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้อง ($\bar{X}$ =4.20, S.D.=0.59) ตามลำดับ

ดัชนีความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตามแนวทางการประเมินความโดดเด่นของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดระยอง โดยภาพรวมมีค่า $PNI_{modified}$ เฉลี่ย เท่ากับ 0.064 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของความต้องการจำเป็น ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มีความต้องการจำเป็นสูงสุดเป็นลำดับแรก ($PNI_{Modified}$ = 0.096) รองลงมา คือ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน ($PNI_{Modified}$ = 0.090) ด้านการนิเทศการสอน ($PNI_{Modified}$ = 0.067) ด้านการพัฒนาสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน ($PNI_{Modified}$ = 0.065) ด้านการบริหารหลักสูตร ($PNI_{Modified}$ = 0.060) ด้านการพัฒนาระบบการเรียนการสอน ($PNI_{Modified}$ = 0.054) และด้านการเสริมสร้างความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้อง ตัดสินใจ เป็นลำดับสุดท้าย ($PNI_{Modified}$ = 0.017)

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตามแนวทางการประเมินความโดดเด่นของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดระยอง ประกอบด้วย 3 แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ 1 ส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพื่อได้รับการยอมรับระดับท้องถิ่น/ระดับชาติ/ระดับนานาชาติ

แนวทางที่ 2 พัฒนารูปแบบการวัดและประเมินผลการเรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตร เพื่อได้รับการยอมรับระดับท้องถิ่น/ระดับชาติ/ระดับนานาชาติ

แนวทางที่ 3 ปฏิรูปการนิเทศการสอนให้สอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนความต้องการของสถานศึกษา เพื่อได้รับการยอมรับระดับท้องถิ่น/ระดับชาติ/ระดับนานาชาติ

9. อภิปรายผล

ผลการศึกษาแนวทางการประเมินความโดดเด่นของสถานศึกษา และนำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตามแนวทางการประเมินความโดดเด่นของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดระยอง มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตามแนวทางการประเมินความโดดเด่นของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดระยอง โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนให้ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการมาเป็นอันดับแรก และมีการศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรก่อนที่จะนำไปใช้ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาและบริบทของสถานศึกษา จึงทำให้ผลสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโสภิต ฉิมพลีปักษ์ (2563) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของนุชเรศ คำดีบุญ (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา พบว่าสภาพปัจจุบันของการบริหารงานของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของกันตวุฒิ การดี และวัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง (2564) ที่ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาระดับ พบว่า สภาพปัจจุบันทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2. สภาพพึงประสงค์การบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตามแนวทางการประเมินความโดดเด่นของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดระยอง โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนมีความต้องการและความคาดหวังในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 39 ที่กำหนดให้มีกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา โดยเฉพาะด้านไปยังสถานศึกษามากที่สุด เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนสถานศึกษาชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญ ทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการจัดการศึกษา เพราะหากผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงานวิชาการอย่างไม่มีประสิทธิภาพ จะส่งผลให้การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาประสบกับสภาพปัญหาที่มากขึ้น และส่งผลต่อให้ผลสัมฤทธิ์ทางด้านวิชาการของสถานศึกษาไม่มีคุณภาพ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการพัฒนาการบริหารงานวิชาการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงทำให้ผลสภาพพึงประสงค์อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญพักตร์ มิ่งวงศ์ธรรม (2560) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา พบว่า สภาพพึงประสงค์ในการบริหารงานวิชาการ

โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของพัญพิชา จันทา (2563) ที่ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า สภาพพึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เพราะผู้บริหารสถานศึกษาควรรับผิดชอบงานวิชาการเป็นลำดับแรก ให้การสนับสนุน ส่งเสริม และติดตามการทำงานของครูผู้สอนให้การเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตร และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการบริหารงานวิชาการมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้เรียน ตั้งแต่ผู้เรียนสมัครเข้าเรียนจนจบการศึกษาทั้งกระบวนการเรียนการสอนและเอกสารหลักฐานการศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของณณศิริโชคเจริญ (2565) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพสำหรับสถานศึกษา พบว่า สภาพพึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. ความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตามแนวทางการประเมินความโดดเด่นของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดระยอง ในด้านต่าง ๆ โดยรวมมีความต้องการจำเป็นด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสูงสุดเป็นลำดับแรก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนตระหนักเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตามแนวทางการประเมินความโดดเด่นของสถานศึกษาด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของผู้เรียน ในปัจจุบันการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนเน้นวิจัยเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อนำผลจากการวิจัยมาจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์การประยุกต์ใช้ ความรู้ เป็นต้น เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและการปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อผู้เรียนอย่างสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิภาพร พินิจมนตรี (2563) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา พบว่า ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการโดยเน้นการมีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินคุณภาพด้านผู้เรียนมาเป็นตัวกำหนดขอบเขตการวิจัยในชั้นเรียนของครู สอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑาพล รูปเตี้ย และสำเร็จ ยุธชัย (2563) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอน พบว่า การมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมา คือ การส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน ส่วนด้านที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ การให้ความสำคัญกับการทำวิจัยในชั้นเรียน เพราะว่าครูผู้สอนมีความต้องการจำเป็นให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้คำนึงถึงบทบาทในการดูแลและเอาใจใส่ครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างจริงจังโดยเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการนิเทศและการแสวงหาทางเลือกใหม่ ๆ เพื่อแก้ปัญหางานวิจัยในชั้นเรียน ถ้าหากผู้บริหารสถานศึกษามีการเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงานด้านความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนและสร้างแรงจูงใจในการทำวิจัยในชั้นเรียนให้กับครูผู้สอน และสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริวัฒน์

บุญโตนด และสกริพร เซวณชัย (2564) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นและแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา พบว่า ดัชนีความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้ครูผู้สอนนำปัญหาและสภาพของผู้เรียนมาจัดทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาต่อยอดเป็นนวัตกรรมในการพัฒนาผู้เรียนให้มีผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) สูงกว่าระดับประเทศ

4. แนวทางการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตามแนวทางการประเมินความโดดเด่นของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดระยอง ประกอบด้วย 3 แนวทาง ดังนี้

4.1 แนวทางการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพื่อได้รับการยอมรับระดับท้องถิ่น/ ระดับชาติ/ ระดับนานาชาติ เนื่องจากความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตามแนวทางการประเมินความโดดเด่นของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนมีค่าสูงกว่าค่าความต้องการจำเป็นเฉลี่ย จึงนำมากำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะการวิจัยเป็นกระบวนการแสวงหา ความรู้จากปัญหาอย่างเป็นระบบ เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อผสมผสานความรู้ แบบสหวิทยาการและการเรียนรู้ในปัญหาที่ครูผู้สอนสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมบูรณ์ เทพศรีธา, รัชนิวรรณ อนุตระกูลชัย และสุรัช อนุตระกูลชัย (2562) ที่ศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา พบว่า กลยุทธ์เพิ่มศักยภาพด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นความสำคัญจำเป็นในระดับสูงสุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรสนับสนุนให้ดำเนินการในด้านนี้เป็นลำดับแรก ๆ ของการพัฒนางานวิชาการในสถานศึกษา เพื่อเป็นตัวชี้วัดคุณภาพ การศึกษาในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของเรืองฤทธิ์ อรรถชัย (2563) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก พบว่า สถานศึกษามีการกระตุ้นและส่งเสริมให้ครูจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียนการสอนไปสู่การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยการส่งครูไปอบรมกับหน่วยงานเฉพาะด้านการทำวิจัย และมีการพัฒนาระบบครูพี่เลี้ยงเพื่อให้ความช่วยเหลือในด้านการทำวิจัยสำหรับครูผู้สอน โดยการเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้เรื่องการทำวิจัย และสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยพันธ์ ศิริรักษ์, ประจิตร์ มหาหิง และ สักวาลย์ เพ็ญยุระ (2563) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า แนวทางในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ควรกำหนดแนวทางการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในรูปแบบวิจัยและพัฒนา พร้อมทั้งศึกษาและสร้างความตระหนักเกี่ยวกับการศึกษา ผู้บริหารต้องมีนโยบายในด้านการวิชาการเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนมาเป็นอันดับแรก ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต้องมีการพัฒนาตัวเอง เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นนำไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ

4.2 แนวทางการพัฒนารูปแบบการวัดและประเมินผลการเรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตร เพื่อได้รับการยอมรับระดับท้องถิ่น/ระดับชาติ/ระดับนานาชาติ เนื่องจากความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตามแนวทางการประเมินความโดดเด่นของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนมีค่าสูงกว่าค่าความต้องการจำเป็นเฉลี่ย จึงนำมากำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การดำเนินการจัดการเรียนการสอนทุกระดับ หรือประเภทใดก็ตาม จำเป็นต้องมีการวัดและประเมินผลเพื่อเป็นการตรวจสอบความสำเร็จของการจัดการเรียนการสอนนั้น ๆ และมีโอกาสความเป็นไปได้สูงมากที่จะนำผลข้อมูลด้านการวัดและประเมินผลเพื่อการวางแผนการปรับปรุง พัฒนา และดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในทุกระดับชั้น ทุกประเภทของการจัดการศึกษา และเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธวัชชัย ภูวสิษฐ์พงศา (2654) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 19) พบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูมีการวัดผลและประเมินผลอย่างหลากหลายตามสภาพจริงแล้ว รวบรวมผลการประเมินเป็นภาพรวมของสถานศึกษาเพื่อใช้วางแผนพัฒนาการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของเอื้ออังกูร ชำนาญ (2564) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พบว่า ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ควรมีการวัดผลประเมินผลที่หลากหลายให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรแกนกลางส่งเสริมให้มีการพัฒนาเครื่องมือในการวัดผลและประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับผู้เรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษฎกร ไพคำนามและสุรางคณา มัณยานนท์ (2565) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 พบว่า แนวทางการบริหารงานควรจัดอบรมให้ครูมีความรู้เรื่องจัดการเรียนการสอนการวัดและประเมินผล จัดสื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอ ทันสมัย ต่อเนื่อง และตรงกับความต้องการพัฒนาของหลักสูตรสถานศึกษา

4.3 แนวทางการปฏิรูปการนิเทศการสอนให้สอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนความต้องการของสถานศึกษา เพื่อได้รับการยอมรับระดับท้องถิ่น/ระดับชาติ/ระดับนานาชาติ เนื่องจากความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตามแนวทางการประเมินความโดดเด่นของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ด้านการนิเทศการสอนมีค่าสูงกว่าค่าความต้องการจำเป็นเฉลี่ย จึงนำมากำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญในการช่วยเหลือแนะนำครูให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งปัจจัยที่สำคัญของการนิเทศในการศึกษาปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไป เพราะสังคมได้ก้าวเข้าไปสู่สังคมเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร การศึกษาเปลี่ยนเป็นการศึกษาระดับระดับชาติ/ระดับนานาชาติ ดังนั้นการนิเทศการศึกษาจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อวิชาชีพครู

เพราะครูผู้สอนจะสอนให้เด็กได้ตีครูจำเป็นต้องมีองค์ความรู้ ซึ่งได้จากที่ตนเองได้ศึกษาและพัฒนาตนเองและจากการรับคำแนะนำ การนิเทศการศึกษาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาสู่การปฏิบัติจริงในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกศรา ตุ่มคำ (2562) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาตามกระบวนการ PDCA พบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการ คือ การนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ มีการแนะนำและแก้ไข ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ร่วมกันระหว่างผู้บริหารกับครูผู้สอนระหว่างการนิเทศและเก็บข้อมูลจุดเด่นจุดที่ควรพัฒนา สอดคล้องกับงานวิจัยของนิภาพร พินิจมนตรี (2563) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา พบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการด้านการนิเทศการศึกษานั้น สถานศึกษาต้องมีการวางแผนการจัดระบบการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนภายในสถานศึกษาอย่างขั้นตอนและเป็นระบบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของนคร จงอนุรักษ์ (2564) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี พบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูได้รับความรู้เรื่องการทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

10. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีนโยบาย ส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนากระบวนการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการพัฒนารวมถึงแสวงหานวัตกรรม รูปแบบการเรียนการสอนที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนส่งผลสัมฤทธิ์โดยตรงต่อผู้เรียน

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำการบริหารงานวิชาการในด้านการพัฒนาสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนไปกำหนดนโยบายความเป็นเลิศ (Best practice) หรือความโดดเด่นเป็นที่สุดของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดระยอง

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดระยอง ควรส่งเสริมการนำแนวทางการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตามแนวทางการประเมินความโดดเด่นของสถานศึกษาไปปรับใช้ในสถานศึกษาให้สอดคล้องตามบริบทและสภาพแวดล้อม เพื่อเป็นการพัฒนาด้านวิชาการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาความสัมพันธ์ของประสบการณ์ในตำแหน่งผู้บริหารสถาน ครูฝ่ายวิชาการ ศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมความเลิศของสถานศึกษา

2.2 ควรพัฒนาระดับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตามแนวทางการประเมินความโดดเด่น เพื่อสร้างเสริมบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสามารถสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนได้อย่างหลากหลาย และสามารถตอบสนองการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีศักยภาพที่แตกต่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ควรเลือกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการให้ครอบคลุมบุคลากรทั้งหมดในการบริหารงานในสถานศึกษา และครอบคลุมครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

10. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กันตวุฒิ การดี และ วัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง. (2564). *แนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1*. วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, 7(3).
- เกศรา ตุ่มคำ. (2562). *การศึกษการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบ้านแม่ชะบุ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ตามกระบวนการ PDCA. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- คณน สิริโชคเจริญ. (2565). *การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพสำหรับสถานศึกษาสังกัดเทศบาลตำบลในจังหวัดมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชรินทร์ พุ่มเกษม. (2557). *สมรรถนะของคนไทยกับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ*. วารสารการศึกษาไทย, 11(116).
- ธวัชชัย ภูวสิษฐ์พงศา. (2565). *การบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 19). การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิภาพร พินิจมนตรี. (2563). *การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นุชเรศ คำดีบุญ. (2564). *การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานีเขต 4*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ปิยพันธ์ ศิริรักษ์, ประจิตร มหาหิง และ สังวาลย์ เพ็ญยระ. (2563). การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาจุฬาลงกรณแก่น, 7(2).
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2556). การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (พิมพ์ครั้งที่ 7). สงขลา: บริษัทนำศิลป์โฆษณา จำกัด.
- เรืองฤทธิ์ อรรถชัย. (2563). การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต 3. วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศิริวัฒน์บุญโต และสทิพร เขาวนชัย. (2564). ความต้องการจำเป็นและแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร. Journal of Roi Kaensarn Academi, 7(3).
- สมบูรณ์ เทพศรัทธา. รัชนิวรรณ อนุตระกูลชัย และสุรัช อนุตระกูลชัย. (2562). กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1. วารสารมหาจุฬานาครพรรณ์, 6(8).
- สันติ บุญภิรมย์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดระยอง เขต 1. (2566). แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2566. จาก <https://sites.google.com/view/ry1-plan2/>.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดระยอง เขต 2. (2566). ข้อมูลพื้นฐาน. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2566. จาก <http://ita.rayong2.go.th/ข้อมูลพื้นฐาน/>.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2563). กรอบแนวทางการประเมินคุณภาพระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยอง. (2566). ข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษาจังหวัดระยอง ปีการศึกษา 2565. ระยอง: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยอง.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2563). การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอก. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุรางค์ โพธิ์ฤกษ์วงศ์. (2559). การจัดการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ในพื้นที่ด้วยพลังเครือข่าย. วารสารการศึกษาไทย. 11(11).
- อมลรดา พุทธินันท์. (2561). รูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วารสารราชนครินทร์, 15(2) ,31-37

- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). *Determining sample size for research activities*. Journal Education and Psychological Measurement, 30(3).
- United Nations Development Group. (2013). *A Million Voices: The World We Want A Sustainable Future with Dignity for All*. New York: United Nations Development Group.
- Wildy, H., & Dimmock, C. (1993). *Instructional Leadership in primary and secondary school*. Journal of Education Administration, 31(2).
- Wildy, H., & Dimmock, C. (1993). *Instructional Leadership in Primary and Secondary Schools in Western Australia*. Journal of Education Administration, 31(2).

Volume 5 No 1 (January – April 2025)

ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน 2568)

~ RA 38 ~

Wishing Journal Review.

วารสารภาวนาสารปริทัศน์

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวคิดการสร้างคามผูกพันเพื่อยกระดับความ ร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2

Guidelines for Academic Administration Based on the concept of Creative Learning to Strengthen the Innovators of Students in Educational Institutions under the Suphanburi Secondary Educational Service Area Office.

อภินันท์ กลมเกลี้ยง¹ ประทุมทอง ไตรรัตน์² วิไลจิตร นิลสวัสดิ์³

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม¹

อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต^{2,3}

สาขาวิชาบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม^{2,3}

Apinan Klomkliang¹ Pratoomtong Tirirat² Wilaichitra Nilsawaddi³

Master's degree students Department of Educational Administration

Siam Technology College¹

Advisor Master of Education Degree Program^{2,3}

Department of Educational Administration Siam Technology College^{2,3}

E-mail : 64008113032@siamtechno.ac.th¹

Received : 16 April 2025

Revised : 16 April 2025

Accepted : 26 April 2025

บทคัดย่อ

การจัดการศึกษาที่มีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายฝ่ายเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน เนื่องจากโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ประสบปัญหาหลายประการ เช่น การสื่อสารภายในองค์กรที่ไม่ชัดเจน เกิดความขัดแย้งระหว่างบุคลากร และความรู้สึกไม่ได้รับการสนับสนุนหรือโอกาสในการพัฒนา รวมทั้งภาระงานที่หนักเกินไปโดยไม่มีความช่วยเหลือที่เพียงพอ นอกจากนี้ สภาพแวดล้อมที่ไม่เป็นมิตรยังส่งผลให้บุคลากรขาดความรู้ผูกพันกับองค์กร และเพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้และสร้างความผูกพันในองค์กร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวคิดการสร้างคามผูกพันเพื่อยกระดับความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำและความต้องการจำเป็นด้านการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวคิดการสร้างคามผูกพัน และ 2) นำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะ

ผู้นำตามแนวคิดการสร้าง ความผูกพันเพื่อยกระดับความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 จำนวน 305 คน และใช้การสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ คือแบบสอบถาม แบบประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า IOC ระหว่าง 0.60 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .844 และประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทาง ฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ เป็นแบบประเมินที่ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง

ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำตามแนวคิดการสร้าง ความผูกพันของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ตามแนวคิดการสร้าง ความผูกพันโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.20$) ซึ่งคำนวณความต้องการจำเป็นด้านการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวคิดการสร้าง ความผูกพันของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ได้แก่ ความมีจริยธรรม $PNI_{modified} = .227$ 2.การบริหารจัดการองค์การอย่างรอบด้าน $PNI_{modified} = .220$ การกำหนดทิศทาง $PNI_{modified} = .220$ การมีความเข้าใจตรงกัน $PNI_{modified} = .380$ และการมีทัศนคติที่ดีต่อกัน $PNI_{modified} = .345$ ซึ่งเป็นจุดอ่อนทั้ง 5 ด้าน และสามารถนำมากำหนดแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวคิดการสร้าง ความผูกพันเพื่อยกระดับความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 ประกอบด้วย 5 แนวทาง ได้แก่ (1) การพัฒนาด้านการมีความเข้าใจตรงกัน (2) การพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อกัน (3) การพัฒนาจริยธรรม (4) การพัฒนาด้านการบริหารจัดการองค์การอย่างรอบด้าน และ (5) การพัฒนาทักษะการกำหนดทิศทาง ในขณะที่จุดแข็งคือ การจัดองค์การและการสร้างแรงจูงใจ ดังนั้นในการพัฒนาจึงมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาเพียง 5 ด้านที่มีค่า $PNI > .020$

คำสำคัญ: การพัฒนาภาวะผู้นำ ความผูกพัน ความร่วมมือ

Abstract

The objectives of this research were to study; 1. Leadership level according to the concept of creating engagement among school administrators under the jurisdiction of the Suphanburi Primary Educational Service Area Office, Area 2 2. Leadership development is needed according to the concept of building engagement among school administrators. Under the jurisdiction of the Suphanburi Primary Educational Service Area Office, Area 2 3. To present leadership development guidelines based on building engagement to enhance the cooperation of stakeholders under the Educational Service Area Office. Suphanburi Primary Education Area 2 This was quantitative research. The sample group is school administrators

and teachers in schools under the jurisdiction of the Office of the Primary Education Service Area Office 2, Suphan Buri, totaling 305 people. The researcher distributed 305 questionnaires and collected all of them, representing 100.00 percent. Simple random sampling was used. The research tool was a questionnaire which had 0.66 – 1.00 of IOC value, and Cronbach's Alpha Coefficient was 0.844, and data was collected via an online system. Quantitative data was analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation. The analysis of need was conducted by analyzing the PNI modified index value. Qualitative data was analyzed using content analysis and analytical description.

The result showed that; 1. The leadership level based on the concept of commitment building of educational administrators under the jurisdiction of the Office of the Primary Educational Service Area 2, Suphan Buri, is generally at a moderate level. 2. There are five key areas for necessary development in leadership based on the concept of commitment building of educational administrators under the jurisdiction of the Office of the Primary Educational Service Area 2, Suphan Buri: mutual understanding, positive attitudes towards each other, ethics, comprehensive organizational management, and direction setting. 3. The guidelines for developing leadership based on the concept of commitment building to enhance cooperation among stakeholders under the jurisdiction of the Office of the Primary Educational Service Area 2, Suphan Buri, consist of five approaches: (1) Developing mutual understanding by designing activities that promote mutual understanding in work practices. (2) Developing positive attitudes towards each other by designing activities that emphasize positive attitudes, such as ice-breaking activities. (3) Developing ethics by organizing ethics training for personnel. (4) Developing comprehensive organizational management by designing an organizational structure that is conducive to building commitment and fostering positive attitudes, such as establishing communication channels that allow personnel at all levels to communicate with each other. (5) Developing direction-setting skills by designing direction-setting activities, such as organizing participatory workshops.

Keywords: Leadership development, Engagement, Cooperation

1. บทนำ

ระบบการศึกษามีความสำคัญ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสร้างการเรียนรู้และพัฒนาคน ให้มีความพร้อมและรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม และยังเป็นการสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็ก ปฐมวัยพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ต่อไป (สุนทร หลีกคำ 2560: 15) ซึ่งสถานศึกษาโดยผู้บริหารเป็นผู้มีหน้าที่โดยตรงในการจัดการศึกษาโดย ความเสมอภาคและมีคุณภาพ สอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐที่มาจากต้นสังกัดหรือสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาที่สถานศึกษานั้น ๆ อยู่ภายใต้การกำกับดูแล ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม) ฉบับ พ.ศ. 2545 พ.ศ. 2553 และ พ.ศ. 2562 อธิบายว่า การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมี สิทธิและโอกาสเสมอภาคในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมี คุณภาพ โดยมีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทำหน้าที่ในการกำกับ ดูแล สนับสนุน ส่งเสริมและประสานงานเชิง นโยบายในการจัดการศึกษาของเขตพื้นที่ให้มีคุณภาพ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ซึ่งมีปัจจัยที่สำคัญได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา กระบวนการบริหารจัดการงาน บุคลากรทางการศึกษา และสภาพแวดล้อมตลอดทั้งขวัญ กำลังใจ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554) สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน (2557) การจัดการศึกษาให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ กำหนดมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพื่อเป็นเครื่องมือในการติดตามและประเมินผล การดำเนินงาน ประกอบด้วยมาตรฐานที่ 1 คือ การบริหารจัดการองค์การสู่ความเป็นเลิศ มาตรฐานที่ 2 คือ การบริหารและการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและมาตรฐานที่ 3 คือ ผลการบริหารและการจัดการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สังคม และ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มี คุณภาพ ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข และการศึกษาเป็นบทบาทสำคัญในการสร้างความ ได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต จาก การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคม ของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ซึ่งการบริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการทำงานที่มีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย อาทิ คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษานั้น ๆ คณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งประกอบด้วยบุคคลหลากหลายอาชีพ และ จากหลาย หน่วยงาน สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งได้กำหนดให้ภาครัฐต้อง ดำเนินการจัดการศึกษาให้กับประชาชนอย่างทั่วถึงและจะต้องเป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนในการจัดการศึกษาในทุกระดับ โดยที่หน่วยงานภาครัฐจะมี หน้าที่กำกับดูแลและให้การสนับสนุนให้การศึกษานั้นมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลและมี คุณภาพรวมถึงเป็นไปตามมาตรฐานในระดับสากลหรือระดับนานาชาติ การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการ

ดำเนินงานที่ต้องมีทักษะการประสานงานที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียดังที่กล่าวมา สอดคล้องกับฉวีวรรณ ฉัตรวิไล (2560: 20) การบริหารจัดการสถานศึกษา เป็นหน้าที่หลักของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องใช้ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินภารกิจบริหาร สถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ และการสร้างให้บุคลากรมีความผูกพันต่องานและองค์กรเป็นสิ่งที่องค์การ ทางธุรกิจในหลายประเทศกำลังให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากผลการศึกษาวิจัยในด้านการบริหาร ทรัพยากรมนุษย์ในช่วงศตวรรษที่ 21 โดยผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นกลไกและตัวแปรสำคัญในด้านจัด การศึกษาให้มีคุณภาพและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหาร ดังนั้น ผู้บริหาร สถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 จึงต้อง มีคุณลักษณะที่โดดเด่น มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ ที่สอดคล้อง กับบทบาทหน้าที่ โดยยึดหลักคุณธรรมและพัฒนานตนเองให้มีประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษายุคใหม่ เพื่อนำพาสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จสามารถตอบสนองต่อการแข่งขัน เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของ โลก (ชัยยนต์ เพาพาน, 2559: 15)

การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาของประเทศไทย ประเด็นหนึ่งคือ ระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 1) ซึ่งมาจากสาเหตุ สำคัญในเรื่องของการขาดประสิทธิภาพในการบริหารการศึกษา มีการรวมศูนย์อำนาจในส่วนกลางมากเกินไป ขาดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและการตรวจสอบ การใช้งบประมาณเพื่อการศึกษาอย่างไม่มี ประสิทธิภาพ เกิดมีการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมถึงระบบข้อมูลและสารสนเทศไม่ทันสมัย (สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 28) ดังนั้นควรมีการปรับแนวทางการบริหารโดยยึดหลักการบริหารแบบมี ส่วนร่วมมาเพื่อปรับในการบริหารจัดการการศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลง ที่จะทำให้ บริหารงานโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารควรมีการนำหลักการการมีส่วนร่วม และการเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงานทุกฝ่าย โดยเฉพาะครูผู้สอน ร่วมรับผิดชอบและมีส่วนร่วมใน การตัดสินใจในการจัดการศึกษา เพื่อสร้างความรู้สึกรักในความเป็นเจ้าของ และเข้ามามีส่วนร่วมในการจัด การศึกษามากขึ้น ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญและตอบสนองความต้องการของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ยังสร้างความ เข้มแข็งในการบริหารโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553: 8) และการจัดการศึกษาจากผู้ ที่มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้ที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องมีอยู่หลายฝ่ายรวมทั้งความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่ ต้องมีทักษะการประสานงานในระดับสูง เนื่องจากการประสานงานหรือการประสานความร่วมมือเป็น กระบวนการที่สำคัญ และเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลไปยังความสำเร็จขององค์กร เนื่องจากเป็น กระบวนการบริหารที่ต้องมุ่งประเด็นการมีส่วนร่วมของบุคลากรจากทุกฝ่าย เพราะเมื่อเกิดการประสานความ ร่วมมือในการทำงานของบุคลากร ก็จะก่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีและเกิดความผูกพันในสถานที่ทำงาน และช่วย ส่งเสริมกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย ที่ กำหนดไว้ และการประสานความร่วมมือจนก่อให้เกิดการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้

องค์กรเกิดความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ที่มีความสร้างสรรค์จากสมาชิกในทีมที่มีทักษะและประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นส่วนที่ผลักดันให้เกิดการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ในองค์กรเพิ่มขึ้น (ปารวี สยัดพานิช, 2563)

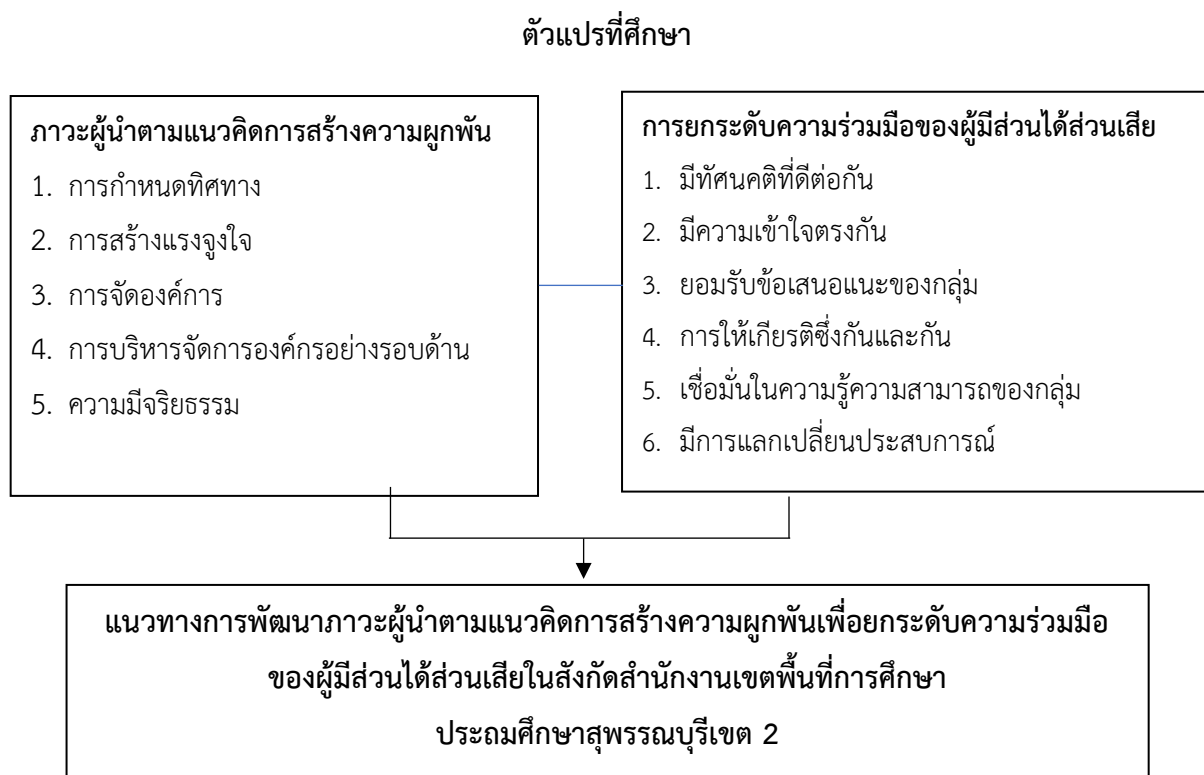
จากความสำคัญของการจัดการศึกษาที่มีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายฝ่าย และความสำคัญของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะในบทบาทของผู้ประสานความร่วมมือ ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 เล็งเห็นความสำคัญจึงศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวคิดการสร้างความรู้ความผูกพันเพื่อยกระดับความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 โดยผลการศึกษาที่ได้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 หรือในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขตอื่น ๆ สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาได้เช่นกัน ทั้งนี้เพื่อสร้างความผูกพันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาในที่สุด

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำตามแนวคิดการสร้างความรู้ความผูกพันของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นด้านการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวคิดการสร้างความรู้ความผูกพันของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวคิดการสร้างความรู้ความผูกพันเพื่อยกระดับความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวนทั้งสิ้น 1,296 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 114 คน ครู 1,182 คน (ที่มา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2)

2. ตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ เกณฑ์ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane จากนั้นใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แบ่งเป็นผู้บริหาร 29 คน ครู/บุคลากร 276 คน รวมทั้งสิ้น 305 คน

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอนดังต่อไปนี้

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถาม แบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้แบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระดับภาวะผู้นำตามแนวคิดตามแนวคิดการสร้างความผูกพันเพื่อยกระดับความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับโดยมีหลักเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5 หมายถึง ระดับภาวะผู้นำมากที่สุด

4 หมายถึง ระดับภาวะผู้นำมาก

3 หมายถึง ระดับภาวะผู้นำปานกลาง

2 หมายถึง ระดับภาวะผู้นำน้อย

1 หมายถึง ระดับภาวะผู้นำน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน ของการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวคิดการสร้างความผูกพันเพื่อยกระดับความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยใช้คำถามปลายเปิด

2. แบบประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวคิดการสร้างความผูกพันเพื่อยกระดับความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 เป็นแบบประเมินที่ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม โดยจัดส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมแนบ Link /QR Code ของแบบสอบถามออนไลน์ (Google Form) เสนอต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ทางไปรษณีย์ รวมแบบสอบถามทั้งสิ้นจำนวน 305 ฉบับ

2. ตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา จำนวน 305 ฉบับ คิดเป็น 100% และทำการบันทึกคะแนนแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

3. การประเมินแนวทางฯ โดยส่งร่างแนวทางการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ของผู้เรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน เช่น ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อบรรยายลักษณะของข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยการกำหนดเกณฑ์ของช่วงห่างในแต่ละช่วงชั้น ดังนี้ (Best, W John. 1997)

ผู้วิจัยจึงกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละช่วงชั้นและการแปลผล ดังนี้

4.51 – 5.00	หมายถึง	มีระดับภาวะผู้นำมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง	มีระดับภาวะผู้นำมาก
2.51 – 3.50	หมายถึง	มีระดับภาวะผู้นำปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง	มีระดับภาวะผู้นำน้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง	มีระดับภาวะผู้นำน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น ใช้วิธีการวิเคราะห์ดัชนี PNI จากสูตร

$PNI\ modified = (I-D)/D$ โดย I (Importance) หมายถึง ระดับความสำคัญของข้อความนั้นเปรียบเสมือนค่าที่บอกระดับของ “What Should Be” และ D (Degree of Success) หมายถึง มาตรฐานที่แสดงระดับที่ข้อรายนั้นได้รับการตอบสนองหรือระดับสัมฤทธิ์ผล ($D = Degree\ of\ Success$) ที่เป็นอยู่ในขณะนั้น เปรียบเสมือนค่าที่บอกระดับของ “What Is” ซึ่งการวิจัยนี้กำหนดความคาดหวัง มีค่าสูงสุดเท่ากับ 5 ส่วนการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นใช้การเรียงค่าดัชนีจากมากไปหาน้อย ดัชนีที่มีค่ามากแปลว่า มีความต้องการจำเป็นสูงที่ต้องได้รับความสนใจต้องพัฒนามากกว่าดัชนีที่มีค่าน้อยกว่า และในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดค่า $PNI\ modified$ มากกว่า 0.2 ขึ้นไปถือว่ามีความต้องการจำเป็น (สุวิมล ว่องวาณิช, 2558: 280)

การวิเคราะห์ผลจากข้อเสนอแนะใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและการพรรณนาเชิงวิเคราะห์

8. สรุปผลการศึกษา

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นหัวหน้างานมีจำนวนมากที่สุดจำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 57.40 และส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาโท มีจำนวนมากที่สุดจำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 56.40 โดยส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 36 – 45 ปี มีจำนวนมากที่สุดจำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 49.80 และมีระยะเวลาการปฏิบัติงานในโรงเรียนแห่งนี้ระหว่าง 6 – 10 ปี มีจำนวนมากที่สุดจำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 50.50

ระดับภาวะผู้นำตามแนวคิดการสร้างคามผูกพันของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง $\bar{X} = 3.20$ และเมื่อพิจารณาเป็น

รายข้อพบว่า ประเด็นมีการบริหารจัดการองค์การอย่างรอบด้านในการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวคิดการสร้าง
ความผูกพันต่อการยอมรับข้อเสนอแนะของกลุ่มมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด โดยอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 3.64$

ความต้องการจำเป็นด้านการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวคิดการสร้างความผูกพันของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 มีจำนวนทั้งสิ้น 5 ด้าน
ตามลำดับดังนี้ การมีความเข้าใจตรงกัน $PNI_{modified} = .380$ การมีทัศนคติที่ดีต่อกัน $PNI_{modified} = .345$ ความมี
จริยธรรม $PNI_{modified} = .227$ การบริหารจัดการองค์การอย่างรอบด้าน $PNI_{modified} = .220$ การกำหนดทิศทาง
 $PNI_{modified} = .200$

สำหรับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวคิดการสร้างความผูกพันเพื่อยกระดับความร่วมมือของผู้
มีส่วนได้ส่วนเสียในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 ประกอบด้วย 5
แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ 1 การพัฒนาการมีความเข้าใจตรงกัน

แนวทางที่ 2 การพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อกัน

แนวทางที่ 3 การพัฒนาจริยธรรม

แนวทางที่ 4 การพัฒนาการบริหารจัดการองค์การอย่างรอบด้าน

แนวทางที่ 5 การพัฒนาทักษะการกำหนดทิศทาง

9. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวคิดการสร้างความผูกพันเพื่อยกระดับความ
ร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 ขออภิปราย
ในประเด็นที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

1. ระดับภาวะผู้นำตามแนวคิดการสร้างความผูกพันของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แตกต่างจากผลการวิจัยของ
นิพัชชา โรจน์รัตนวาณิชย์ (2558) ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบสร้างความผูกพันของผู้อำนวยการ
โรงเรียนเอกชน พบว่า ในสภาพปัจจุบัน ผู้อำนวยการโรงเรียนเอกชน มีภาวะผู้นำแบบสร้างความผูกพันอยู่ใน
ระดับมาก ส่วนในสภาพที่พึงประสงค์ พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนเอกชน ประสงค์ที่จะมีภาวะผู้นำแบบสร้างความ
ผูกพันในระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของนิพัชชา โรจน์รัตนวาณิชย์ (2560) ศึกษาสภาพ
ปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำแบบสร้างความผูกพันของผู้อำนวยการโรงเรียนเอกชนสายสามัญ
ศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ในสภาพปัจจุบัน ผู้อำนวยการโรงเรียน มีภาวะผู้นำแบบสร้างความ
ผูกพันอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า ภาวะผู้นำแบบสร้างความผูกพันในองค์ประกอบคุณลักษณะหลัก มีระดับสูง
ที่สุด รองลงมาได้แก่ ภาวะผู้นำในการกำหนดทิศทาง ภาวะผู้นำแบบครอบคลุม ภาวะผู้นำในการจัดองค์การ
และ ภาวะผู้นำในการสร้างแรงจูงใจ ตามลำดับ ส่วนในสภาพที่พึงประสงค์ พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียน

ประสงค์ที่จะมีภาวะผู้นำแบบสร้างความผูกพันในระดับมากที่สุด สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากว่างานวิจัยของนิพัชชา โรจน์รัตนวาณิชย์ ทั้ง 2 งาน เป็นการศึกษาจากโรงเรียนเอกชน ซึ่งมีงบประมาณในการพัฒนามากกว่า และมีความคล่องตัวในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำมากกว่า องค์กรภาครัฐ ดังนั้นผลการวิจัยด้านระดับภาวะผู้นำจึงมีความแตกต่างกัน

2. ความต้องการจำเป็นด้านการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวคิดการสร้าง ความผูกพันของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 มีจำนวนทั้งสิ้น 5 ด้าน สามารถสรุปเป็นความต้องการจำเป็นด้านการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวคิดการสร้าง ความผูกพันของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ในด้านการสร้างความเข้าใจตรงกัน การมีทัศนคติที่ดีต่อกัน ด้านจริยธรรม การบริหารจัดการองค์อย่างรอบด้าน และการกำหนดทิศทางขององค์กรสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นและความสำคัญด้านจริยธรรมของผู้นำ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธรรมชนก ศรีทิพย์รัตน์ (2557) วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำ กระบวนการในการวางแผน การประสานงานและการดำเนินงานที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานในองค์กร กรณีศึกษา: พนักงานบริษัท เทเลคอม ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ภาวะผู้นำด้านลักษณะผู้นำและภาวะผู้นำด้านการเป็นผู้กำกับดูแลที่ดีภายใต้กรอบจริยธรรมและคุณธรรม และด้านการจัดระบบกลไกการบริหารองค์อย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการในการวางแผนด้านการจัดโครงสร้างองค์กร และด้านการนำ การประสานงานและการดำเนินงาน มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานในองค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่ผลการวิจัยของ พิริยา นิवासานนท์ และ จิรศักดิ์ สุรังคพิพรรธน์ (2565) วิจัยเรื่อง ทักษะการบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง พบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของทักษะการบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยทักษะการแก้ปัญหา และความรับผิดชอบของผู้นำ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ทักษะการสื่อสาร และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวคิดการสร้าง ความผูกพันเพื่อยกระดับความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 สามารถดำเนินการได้หลายแนวทางโดยการจัดกิจกรรมการปฏิบัติงานแบบสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความผูกพันและสามัคคีต่อกัน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น กิจกรรมการฝึกอบรม หรือ การสัมมนาเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้นำในสถานศึกษา ส่วนกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างผู้ปกครอง หรือบุคคลภายนอก อาจจะใช้กิจกรรมการเยี่ยมบ้าน หรือจัดการสนทนากลุ่มในลักษณะสภากาแฟ สอดคล้องกับผลการวิจัยของนิพัชชา โรจน์รัตนวาณิชย์ (2558) วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบสร้างความผูกพันของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน พบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบสร้างความผูกพันตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม 4 ระดับ" โดยมีการพัฒนาในระดับปัจเจกบุคคล ระดับกลุ่ม ระดับสังคมในองค์กร และ ระดับ

องค์การ และแบ่งวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำออกเป็น 2 แบบ ได้แก่ 1.) แบบเป็นทางการ ประกอบด้วย การประเมินศักยภาพเบื้องต้น การบรรยายผ่านสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้จากกรณีศึกษาผ่านสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และ 2.) แบบไม่เป็นทางการ ประกอบด้วย การฝึกปฏิบัติจริง การมีผู้ให้คำแนะนำ และการประเมินผล

10. ข้อเสนอแนะ

10.1 ข้อเสนอแนะการนำไปใช้

10.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฯ ควรนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลสารสนเทศในการอบรมครู เพื่อให้พัฒนาภาวะผู้นำซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานในส่วนอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

10.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฯ ควรมีการจัดอบรมการบริหารการศึกษาที่เน้นสร้างทักษะภาวะผู้นำตามแนวคิดการสร้างความรู้ความผูกพันเพื่อยกระดับความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล และให้มีการทำงานร่วมกันให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

10.1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฯ ควรนำแนวทางการพัฒนาไปใช้ประโยชน์ในเชิงปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม หรือนำไปใช้เป็นแนวทางในการประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะส่วนงานบริหารสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพต่อไป

10.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยควรศึกษาภาวะผู้นำตามแนวคิดการสร้างความรู้ความผูกพันเพื่อยกระดับความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือแนวทางการพัฒนาเชิงลึกจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง จากนั้นผู้วิจัยควรศึกษารูปแบบภาวะผู้นำตามแนวคิดการสร้างความรู้ความผูกพันเพื่อยกระดับความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในรูปแบบของการทดสอบโมเดลความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมในทุกมิติ

11. เอกสารอ้างอิง

- ฉวีวรรณ ฉัตรวิไล. (2560). สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินการตามมาตรฐานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานการเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น. 12(1). ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2567. จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMKKU/article/view/56340>
- นิพัชชา โรจน์รัตนวาณิชย์. (2558). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบสร้างความผูกพันของผู้อำนวยการโรงเรียนเอกชน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2560). สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำแบบสร้างความผูกพัน ของผู้อำนวยการโรงเรียนเอกชนสายสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ. 17(1).
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ธรรณชนก ศรีทิพย์รัตน์. (2557). ภาวะผู้นำ กระบวนการในการวางแผน การประสานงานและการดำเนินงาน ที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานในองค์กร กรณีศึกษา: พนักงานบริษัท เทเลคอม ในเขตกรุงเทพมหานคร. การศึกษาค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. (2542, 19 สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116. ตอน 74 ก. น.
- พริยา นิवासานนท์ และ จิรศักดิ์ สุรังคพิพรรธน์. (2565). ทักษะการบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง. วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย, 4(2).
- สุนทร หลักคำ. (2560). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3 ปีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. รายงานการวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

~ RA 52 ~

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). *เอกสารประกอบการศึกษด้วยตนเองหลักสูตรผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการพัฒนาข้าราชการครูเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งสายงานผู้บริหารในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). *ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษา ในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 – 2561)*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- _____. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- Best, J.W. (1997). *Research in Education*. Boston MA.: Allyn and Bacon.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities*. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3).

**แนวทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้าง
ความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี**

**Guidelines for Academic Administration Based on the concept of
Creative Learning to Strengthen the Innovators of Students in
Educational Institutions under the Suphanburi Secondary Educational
Service Area Office.**

รัฐพงษ์ ห่วงประโคน¹ ประทุมทอง ไตรรัตน์² วิไลจิตร นิลสวัสดิ์³

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม¹

อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต^{2,3}

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม^{2,3}

Ratthapong Haungprakon¹ Pratoomtong Trirat² Wilaichitra Nilsawaddi³

Master's degree students Department of Educational Administration

Siam Technology College¹

Advisor Master of Education Degree Program^{2,3}

Department of Educational Administration Siam Technology College^{2,3}

E-mail : 64008113004@siamtechno.ac.th¹

Received : 16 April 2025

Revised : 16 April 2025

Accepted : 26 April 2025

บทคัดย่อ

การบริหารการศึกษาและความสำคัญของการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ และการนำความรู้ไป
ประยุกต์ใช้ในโลกแห่งความเป็นจริงอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิตจนสามารถเชื่อมโยง องค์ความรู้ที่ได้รับไปปรับ
ใช้เพื่อการแก้ไขดำเนินการชีวิตแห่งตนการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นองค์รวมผู้วิจัยจึงสนใจ
ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของ
ผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี การวิจัยครั้งนี้มี
วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้าง
ความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี 2) ศึกษา
ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความเป็น
นวัตกรรมของผู้เรียน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี 3) นำเสนอแนวทาง

การบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความเป็นนวัตกรของผู้เรียน
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และ ครูสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ปีการศึกษา 2566 จำนวน 264 คน เครื่องมือวิจัยคือแบบสอบถาม
มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความเป็นนวัตกรของผู้เรียน
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$)
และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยอยู่ในระดับมาก
($\bar{X} = 4.16$) รองลงมาคือ การให้ความรักความเมตตาและเอาใจใส่ผู้เรียน ($\bar{X} = 4.14$) และการโค้ชของผู้สอน
เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.11$) 2) ความต้องการจำเป็นด้านการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการ
เรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความเป็นนวัตกรของผู้เรียนในภาพรวมมีจำนวนทั้งสิ้น 5 ด้าน เมื่อ
เรียงลำดับตามค่า $PNI_{modified} > 0.20$ ได้แก่ (1). การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ $PNI_{modified} = .262$ (2). การ
วัดและประเมินผล $PNI_{modified} = .234$ (3). การจัดการเรียนการสอน $PNI_{modified} = .228$ (4). การจัดการ
แผนงานด้านหลักสูตร $PNI_{modified} = .165$ (5). การจัดการแหล่งความรู้ $PNI_{modified} = .133$ และ 3) แนว
ทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความเป็น นวัตกรของผู้เรียน
ประกอบด้วย (1) แนวทางบริหารด้านการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ สามารถดำเนินการโดยจัด
สภาพแวดล้อมทั้งด้านกายภาพ จิตภาพและด้านสังคม รวมทั้งการปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ให้มี
ประสิทธิภาพและสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของชุมชนและสังคม (2) แนวทางการบริหารงานด้านการวัดและ
ประเมินผล โดยการสร้างกระบวนการเก็บรวบรวม วิเคราะห์ และตีความหมายข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับ
ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะต่าง ๆ ของผู้เรียนทั้งในเชิงปริมาณ และ/หรือเชิงคุณภาพ (3)
แนวทางการบริหารงานด้านการจัดการเรียนการสอน โดยมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก ซึ่งเป็น
กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติที่
หลากหลายรูปแบบ เช่น การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การระดมสมอง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการ
ทำกรณีศึกษา

คำสำคัญ : การบริหารงานวิชาการ การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ความเป็นนวัตกร

Abstract

The objectives of this research were to study; 1] Creative learning level to enhance students' innovators of the school under the Suphanburi Secondary Educational Service Area Office. 2] Needs of academic administration according to the concept of creative learning to enhance students' innovators. of the school under the Suphanburi Secondary Educational Service Area Office. 3] Presenting guidelines for academic administration based on the concept of creative learning to enhance students' innovators of the school under the Suphanburi Secondary Educational Service Area Office.

This research is quantitative and the sample group was 264 school administrators and teachers under the Suphanburi Secondary Educational Service Area Office, academic year 2022. The research tool was a 5-level rating scale questionnaire. Statistics used in data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation, and primary needs index analysis.

The result showed; 1] Creative learning level to enhance students' innovators of the school under the Suphanburi Secondary Educational Service Area Office are overall at a high level ($\bar{X} = 4.14$), when considering each aspect, it was found that learning through creative activities has the highest average It is at a high level ($\bar{X} = 4.16$), followed by giving love, kindness, and care to students ($\bar{X} = 4.14$) and coaching teachers to make students learn ($\bar{X} = 4.11$). 2] The needs for academic administration according to the concept of creative learning to strengthen the innovators of students as a whole. There are a total of 5 aspects when sorted by $PNI_{modified} > 0.20$ as follows; 1. Organizing the learning environment, $PNI_{modified} = .262$ 2. Measurement and evaluation, $PNI_{modified} = .234$ 3. Teaching and learning management, $PNI_{modified} = .228$ 4. Curriculum planning management, $PNI_{modified} = .165$ 5. Knowledge source management, $PNI_{modified} = .133$. 3] Guidelines for academic administration based on the concept of creative learning to enhance students' innovators include: (1) Management guidelines for organizing the learning environment can be carried out by organizing both physical and environmental environments, mental and social aspects, and improving the learning process to be efficient and consistent with the identity of the community and society. (2) Management guidelines for measurement and evaluation by creating a process for collecting, analyzing, and interpreting data and information regarding students' knowledge, abilities, skills, and various characteristics in both quantitative and quantitative ways. and/or

qualitative (3) Management guidelines for teaching and learning focusing on active learning, it is a teaching and learning process that emphasizes having students participate and interact with learning activities through various forms of practice such as analysis, synthesis, brainstorming, and exchanging opinions. and doing case studies.

Keywords: Academic Administration, Creative learning, Innovativeness

1. บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการศึกษา คือ การจัดการศึกษาจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และการอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ ดังนั้น การจัดการเรียนการสอน ในสถานศึกษาแต่ละแห่งต้องให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการ เรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยที่สภาพแวดล้อมที่ดี และการ วางแผนด้านสภาพแวดล้อมในชีวิตของผู้เรียนมีความสำคัญ เพราะสภาพแวดล้อมส่งผลต่อความสามารถของ ผู้เรียนให้มีความหลากหลายที่แตกต่างกัน และความแตกต่างของปัจจัยทางสภาพแวดล้อมของห้องเรียนจะทำให้ ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมในระดับต่างกันออกไป (Conroy, Sutherland, Snyder and Marsh 2008) สอดคล้องกับนิพิตา วรรณภา (2561) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ช่วยส่งเสริม ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนา โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับอาคารเรียน อาคารประกอบการสถานที่ บริเวณรวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งอยู่รอบตัวผู้เรียนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ของผู้เรียนและก่อให้เกิดการเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจากสภาพแวดล้อมทุกอย่างมีอิทธิพลต่อจิตใจและพฤติกรรมของ ผู้เรียน เป็นการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนและการปฏิบัติหน้าที่การงาน ของทุกคนในสถานศึกษา ช่วยสร้างสรรค์บรรยากาศการเรียนการสอนให้เกิดผลสำเร็จทางการศึกษาอย่างมี ประสิทธิภาพบรรลุตามวัตถุประสงค์ (อารียา สดาร์ตัน, 2556)

จากที่กล่าวมาแสดงถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเรียน ซึ่งห้องเรียนถือเป็น สภาพแวดล้อมที่สำคัญเช่นกันที่มีอิทธิพลต่อผู้เรียนเนื่องจากห้องเรียน คือ สถานที่แรกที่เราจะเจอเด็ก ๆ และเป็นจุดเริ่มต้นที่จะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนได้ดีที่สุด เพราะทุกอย่างเกิดขึ้นในห้องสี่เหลี่ยม แบน ๆ แห่งนี้ ทั้งความทรงจำ การเรียนรู้ อารมณ์ความรู้สึก และความสำเร็จ สิ่งสำคัญคือบรรยากาศในชั้น เรียนที่ดีจะเอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนได้มากโดย ห้องเรียนที่มีบรรยากาศอบอุ่นจะช่วยส่งเสริม กระบวนการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ให้นักเรียนเกิดความสนใจบทเรียนและตั้งใจเรียนมากขึ้น ครูและนักเรียนมี ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ห้องเรียนเป็นระเบียบและสะอาดจะสร้างบรรยากาศ ที่ดีทำให้นักเรียนมีความสุขเมื่อ ได้มาโรงเรียน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนที่ครูผู้สอนสามารถสร้างขึ้นได้ และนอกจากนี้แล้วห้องเรียนยังเป็นสถานที่ที่ รวบรวมองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้มาไว้รวมกัน อาทิ กระดานดำขนาดใหญ่หน้าชั้นเรียนกับ

ชุดโต๊ะเก้าอี้จำนวนมาก รูปแบบของห้องเรียนเหล่านี้จะเพียงพอต่อกระบวนการเรียนรู้ที่ดีได้อย่างไร และอะไรคือสิ่งที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ให้เกิดเป็นห้องเรียนที่ดีขึ้นได้อีก และเมื่อแตกองค์ประกอบของห้องเรียนออกมา ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดสภาวะห้องเรียนเพื่อการเรียนรู้ที่ดีมี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ สภาพแวดล้อมในห้องเรียน และจิตวิทยาของครูผู้สอน (LD@school, 2019) ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนช่วยให้เกิดกระบวนการสร้างนวัตกรรมของผู้เรียนเช่นกัน สอดคล้องกับนิรัชชา ปุคิลิต (2565) พบว่า การจัดการเรียนรู้ แบบสร้างสรรค์เป็นฐานส่งผลต่อการพัฒนาทักษะความเป็นนวัตกรรมของนักเรียน และยังสอดคล้อง กับภัทรหทัย ภู่วิสวัสดิ์ (2565) กล่าวว่า สถานศึกษาแห่งนวัตกรรมส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นนวัตกรรมได้เช่นกัน แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพกับการพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นนวัตกรรม

พระมหาประยุทธ์ ปยุตโต (ยาวิชัย) และคณะ (2564) กล่าวว่า การจัดการศึกษาเพื่อให้การเรียนรู้ที่แท้จริง คือ ผู้เรียนต้องมีโอกาสนำความรู้ที่เรียนรู้ในชั้นเรียนไปใช้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งสิ่งที่เรียนรู้กับชีวิตจริงจึงควรต้องเป็นเรื่องเดียวกันหรือเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกัน แต่อย่างไรก็ตามการเรียนในห้องเรียนหากไม่สามารถสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนำเอาความรู้เพื่อไปปรับใช้ในโลกของชีวิตจริงตามธรรมชาติก็อาจจะเกิดปัญหาต่อตัวผู้เรียนในด้านทักษะการใช้ชีวิต ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนเพื่อให้นำไปปรับใช้ในโลกของชีวิตจริงตามธรรมชาติของสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการจัดการศึกษาในปัจจุบัน และการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนผู้สอนและพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นนวัตกรรม ซึ่งต้องใช้วิธีการที่หลากหลายด้วยการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ศรัทธาและมีความเป็นมิตรโดยจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสร้างปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันแสวงหาแหล่งการเรียนรู้และความรู้ที่หลากหลายสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์เรียนรู้ที่ได้รับในชั้นเรียนไปสู่บริบทแห่งความเป็นจริงเพื่อไปสู่จุดหมายที่แท้จริงได้ (พระมหาประยุทธ์ ปยุตโต (ยาวิชัย) และคณะ, 2564) สอดคล้องกับสาระสำคัญใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดให้มีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยเน้นความสำคัญของความรู้และคุณธรรมควบคู่กันไป

นอกจากนี้แล้วการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐานยังมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ดังเช่นความตอนหนึ่งในพระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๔๖ ความว่า

“...ต้องพัฒนาอาชีพความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นอาชีพไม่ใช่เพียงแต่ปลูกผัก ถั่ว งามให้หลานผ้า แต่เป็นเรื่องของความอยู่ดีกินดี ความรู้การศึกษาที่กล่าวว่า ต้องช่วยให้การศึกษาดีขึ้น เพราะถ้าการศึกษาไม่ดี คนไม่สามารถทำงาน การศึกษาต้องได้ทุกระดับ ถ้าพูดถึงระดับสูง หมายความว่า นักวิทยาศาสตร์ชั้นสูง ถ้าไม่มีการเรียนขั้นประถม อนุบาล ไม่มีทางที่จะให้คนไทยขึ้นไปเรียนชั้นสูง หรือเรียนชั้นสูงไม่ดี ซึ่งเดี๋ยวนี้ก็ยังไม่ดี เพราะขั้นสูงนั้นต้องมีรากฐานจากขั้นต่ำ ถ้าไม่มีก็เรียนชั้นสูงไม่รู้เรื่อง..”

พระราชดำรัสดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐานซึ่งถือเป็นรากฐานของการศึกษาในระดับสูงขึ้นไป โดยที่สถานศึกษาสังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี โดยเป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่ - ขนาดใหญ่พิเศษ ซึ่งอย่างไรก็ตามยังเป็นสถานศึกษาในพื้นที่ต่างจังหวัดซึ่งมีวัฒนธรรมพื้นถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของชุมชน เช่น ภาษาพูดและประวัติศาสตร์ความเป็นมา ดังนั้น การจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ในชั้นเรียนเพื่อให้เกิดความเป็นนวัตกรรม และสามารถนำความรู้เหล่านั้นไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงจึงต้องมีแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพและตรงตามความต้องการและสภาพความเป็นไปของชุมชน

จากความสำคัญของการบริหารการศึกษาและความสำคัญของการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสังคมแห่งความเป็นจริงอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิตจนสามารถเชื่อมโยง องค์ความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้เพื่อการแก้ไขดำเนินการชีวิตแห่งตนการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นองค์รวมผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี โดยผลการวิจัยสามารถนำไปเป็นแนวทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี เขตอื่น ๆ ได้ในลำดับต่อไป

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1 เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี

3.2 เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี

3.3 เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงและความเที่ยง และแบบประเมิน

ร่างแนวทางฯ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการใช้สถิติเชิงพรรณนาประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนี PNI_{Modified} และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

5. ขอบเขตการวิจัย

5.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ปีการศึกษา 2565 จำนวนทั้งสิ้น 1,901 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 88 คน ครู 1,813 คน (ที่มา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี)

5.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ เกณฑ์ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane จากนั้นใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

$$\text{สูตรในการคำนวณ } n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

$$\text{แทนค่า} \quad n = \frac{1,901}{1+1,901 \times .05^2} = 305 \text{ คน}$$

6. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถาม แบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้แบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเรียนรู้เชิง สร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสุพรรณบุรี โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับโดยมี หลักเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็น มากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็น มาก
- 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็น ปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็น น้อย
- 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็น น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสุพรรณบุรี โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับโดยมี หลักเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็น มากที่สุด

~ RA 60 ~

- 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็น มาก
- 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็น ปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็น น้อย
- 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็น น้อยที่สุด

ตอนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับความเป็นนวัตกรของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ โดยมีหลักเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็น มากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็น มาก
- 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็น ปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็น น้อย
- 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็น น้อยที่สุด

ตอนที่ 5 ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน ของการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความเป็นนวัตกรของผู้เรียน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรีโดยใช้คำถามปลายเปิด

ข้อคำถามตอนที่ 2 เป็นแบบมาตรวัดแบบประเมินค่า 5 ระดับ (Rating scale)

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน เช่น ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อบรรยายลักษณะของข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยการกำหนดเกณฑ์ของช่วงห่างในแต่ละช่วงชั้น ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2563)

$$\text{ช่วงห่างในแต่ละช่วงชั้น} = \frac{\text{ชั้นที่มีคะแนนสูงสุด} - \text{ชั้นที่มีคะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5-1}{5} = 0.80$$

ผู้วิจัยจึงกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละช่วงชั้นและการแปลผล ดังนี้

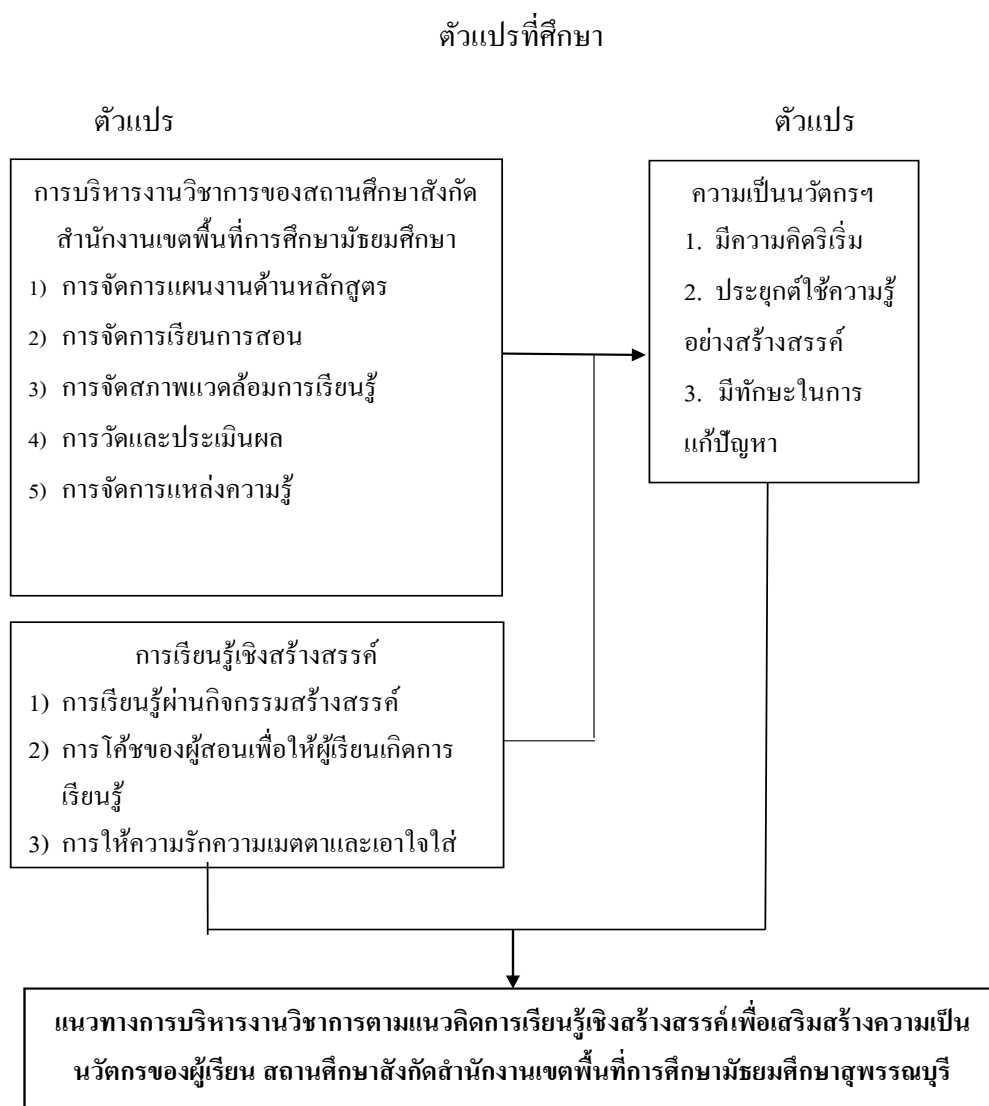
- 4.21 – 5.00 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด
- 3.41 – 4.20 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นมาก
- 2.61 – 3.40 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นปานกลาง
- 1.81 – 2.60 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นน้อย
- 1.00 – 1.80 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นใช้วิธีการวิเคราะห์ดัชนี PNI จากสูตร

$PNI_{modified} = (I-D)/D$ โดย I (Importance) หมายถึง ระดับความสำคัญของข้อความนั้นเปรียบเสมือนค่าที่บอกระดับของ “What Should Be” และ D (Degree of Success) หมายถึง มาตรการที่แสดงระดับที่ข้อรายการนั้นได้รับการตอบสนองหรือระดับสัมฤทธิ์ผล ($D = \text{Degree of Success}$) ที่เป็นอยู่ในขณะนั้น เปรียบเสมือนค่าที่บอกระดับของ “What Is” ซึ่งการวิจัยนี้กำหนดความคาดหวัง มีค่าสูงสุดเท่ากับ 5 ส่วนการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นใช้การเรียงค่าดัชนีจากมากไปหาน้อย ดัชนีที่มีค่ามาก แปลว่า มีความต้องการจำเป็นสูงที่ต้องได้รับความสนใจต้องพัฒนามากกว่าดัชนีที่มีค่าน้อยกว่า (สุวิมล ว่องวานิช, 2550, น.280)

การวิเคราะห์ผลจากข้อเสนอแนะใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและการพรรณนาเชิงวิเคราะห์

8. กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

9. สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. สรุปผลข้อมูลทั่วไป ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นหัวหน้างานมีจำนวนมากที่สุดจำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 40.20 และส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี มีจำนวนมากที่สุดจำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 53.00 โดยส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 26 – 35 ปี มีจำนวนมากที่สุดจำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 และส่วนใหญ่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานในโรงเรียนแห่งนี้ไม่เกิน 5 ปี มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 42.80

2. สรุปผลการบริหารวิชาการระดับการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า การบริหารวิชาการระดับการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.14$, S.D. = .34 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.16$, S.D. = .45 ส่วนระดับความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.15$, S.D. = .45 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทักษะในการแก้ปัญหา มีค่าเฉลี่ยสูงสุดโดยอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.17$, S.D. = .46

3. สรุปผลความต้องการจำเป็น ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี มีจำนวนทั้งสิ้น 5 แนวทาง ได้แก่

1) การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ $PNI_{modified} = .262$

2) การวัดและประเมินผล $PNI_{modified} = .234$

3) การจัดการเรียนการสอน $PNI_{modified} = .228$

4) การจัดการแผนงานด้านหลักสูตร $PNI_{modified} = .165$

5) การจัดการแหล่งความรู้ $PNI_{modified} = .133$

4. แนวทางการบริหารวิชาการเมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นของแนวทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จากเกณฑ์ $PNI_{modified} > 0.20$ มีจำนวนทั้งสิ้น 3 แนวทาง ได้แก่

1) แนวทางบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียนด้านการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ $PNI_{modified} = .262$

2) แนวทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียนด้านการวัดและประเมินผล $PNI_{modified} = .234$

3) แนวทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียนด้านการจัดการเรียนการสอน $PNI_{modified} = .228$

ผลการวิจัยพบว่า จุดแข็งของบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา สุพรรณบุรี ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ ซึ่งมีอายุระหว่าง 26 – 45 ปี โดยบุคลากรในช่วงอายุดังกล่าว ส่วนหนึ่งเรียกได้ว่าเป็นกลุ่มคนร่วมสมัย มีความคิดสร้างสรรค์ที่ทันสมัย รู้เท่าทันเทคโนโลยีซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานวิชาการได้อย่างคล่องตัว อีกทั้งส่วนหนึ่งจบการศึกษาในระดับปริญญาโทในสัดส่วนที่ค่อนข้างมาก ในขณะที่จุดอ่อนพบว่าบุคลากรส่วนใหญ่มีอายุการทำงานยังไม่เกิน 5 ปี ขาดประสบการณ์การบริหารงานวิชาการพอสมควร ดังนั้น จึงต้องออกแบบแนวทางการบริหารงานวิชาการให้ชัดเจน

ทั้งนี้จากการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของแนวทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา สุพรรณบุรี ทั้ง 3 ด้าน สามารถดำเนินการได้การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ สามารถดำเนินการโดยจัดสภาพแวดล้อมทั้งด้านกายภาพ จิตภาพและด้านสังคม รวมทั้งการปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของชุมชนและสังคม 2) แนวทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความเป็น นวัตกรรมของผู้เรียนด้านการวัดและประเมินผล โดยการสร้างกระบวนการเก็บรวบรวม (collect) วิเคราะห์ (analyze) และตีความหมาย (interpret) ข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะต่าง ๆ ของผู้เรียนทั้งในเชิงปริมาณ(ค่าตัวเลข) และ/หรือเชิงคุณภาพ (ข้อความบรรยาย) 3) แนวทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียนด้านการจัดการเรียนการสอน โดยมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติที่หลากหลายรูปแบบ เช่น การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การระดมสมอง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการทำกรณีศึกษา

ผลการประเมินร่างแนวทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สุพรรณบุรี ทั้ง 3 แนวทาง มีความเหมาะสมในระดับมาก และมีความเป็นไปได้ในระดับมากเช่นกัน

10. อภิปรายผล

จากผลการวิจัย มีประเด็นนำมาสู่การอภิปรายได้ ดังนี้

1. การบริหารวิชาการผลการวิจัยพบว่า ระดับการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สุพรรณบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นนวัตกรการสร้างสรรคเป็น

กระบวนการที่สำคัญต่อการเรียนรู้ ดังนั้นในทุกสถานศึกษาจึงตระหนักและให้ความสำคัญและพัฒนาความคิดเชิงสร้างสรรค์ให้กับบุคลากรในสถานศึกษาอย่างจริงจัง สอดคล้องกับชรินทร์ มั่งคั่ง (2564) พบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองวิถีเขียว สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคเหนือตอนบนประเทศไทยอยู่ในระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับนิตยา ดุลณีย์ (2563) พบว่า การเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 มีสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดนี้อาจเนื่องจากว่า การสร้างสรรค์เป็นกระบวนการที่สำคัญต่อการเรียนรู้ ดังนั้นในทุกสถานศึกษาจึงตระหนักและให้ความสำคัญและพัฒนาความคิดเชิงสร้างสรรค์ให้กับบุคลากรในสถานศึกษาอย่างจริงจัง ในขณะที่ความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียนสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน สอดคล้องกับสรุยา วัชรสังาศ (2564) พบว่า ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและยังสอดคล้องกับโกศล ภูศรี (2564) พบว่า ครูมีทักษะความเป็นนวัตกรรมภาพรวมอยู่ในระดับมาก สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากว่าสถานศึกษาใช้กระบวนการพัฒนานวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นการลงมือทำและเน้นการมีส่วนร่วมและความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้นความเป็นนวัตกรรมของบุคลากรในแต่ละแห่งจึงอยู่ในระดับมาก

2. ผลการหาความต้องการจำเป็น ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นของแนวทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จากเกณฑ์ $PNI_{modified} > 0.20$ มีจำนวนทั้งสิ้น 3 แนวทาง ได้แก่ 1. แนวทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียนด้านการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ 2. แนวทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียนด้านการวัดและประเมินผล 3. แนวทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียนด้านการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับ ขนิษฐา ม่วงศรีจันทร์ (2564) พบว่า รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นนวัตกรรมของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วยการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นนวัตกรรมของนักเรียน การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นนวัตกรรมของนักเรียน และการบริหารแบบมีส่วนร่วม และยังสอดคล้องกับ นคร จงอนุรักษ์ (2564) พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ประกอบด้วย การวัดผลประเมินผลและ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาหรือดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น การพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

3. แนวทางบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความเป็น นวัตกรรมของผู้เรียน พบว่า สามารถดำเนินการโดยการปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน พัฒนาและบริหารจัดการสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน ได้แก่ การจัดกิจกรรมทัศนศึกษาตามแหล่งความรู้ต่าง ๆ และจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning สอดคล้องกับ ชรินทร์ มั่งคั่ง (2564) พบว่า นวัตกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ตามแนวศาสตร์พระราชผ่านเศรษฐกิจชุมชน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองวิถีเขียว สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคเหนือตอนบนประเทศไทย คือ การจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์โดยเน้นเป็นการจัดการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ (Action learning) เรียกว่า “UCDA Action Learning Approach (UALA)” ผลการประเมินร่างแนวทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ทั้ง 3 แนวทาง มีความเหมาะสมในระดับมาก และมีความเป็นไปได้ในระดับมากเช่นกัน สอดคล้องกับ โกศล ภูศรี (2564) พบว่า กลยุทธ์การพัฒนาครูเพื่อความเป็นนวัตกรรมโดยมุ่งเน้นทักษะการสร้างเครือข่าย มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับชนิษฐา ม่วงศรีจันทร์ (2564) พบว่า รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นนวัตกรรมของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

11. ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี มีข้อเสนอแนะที่สำคัญ 2 ส่วน ได้แก่ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยในด้านแนวทางทั้ง 3 ด้านไปปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ซึ่งมีหลายวิธีการ โดยให้นำไปใช้ให้พิจารณาถึงความพร้อมทั้งในด้านทรัพยากร

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการวิจัย แนวทางทั้ง 3 ด้าน ดังนี้ 1. แนวทางบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียนด้านการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ 2. แนวทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียนด้านการวัดและประเมินผล 3. แนวทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียนด้านการจัดการเรียนการสอน ไปปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ซึ่งมีหลายวิธีการ โดยให้นำไปใช้ให้พิจารณาถึงความพร้อมทั้งในด้านทรัพยากร นอกจากนี้แล้วผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการวิจัย

เกี่ยวกับทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของผู้เรียนไปประเด็นด้านดังนี้ 1. ด้านการจัดการแผนงานด้านหลักสูตร ด้านใดควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน และผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการแผนงานด้านหลักสูตรระดับของการเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรม การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ควรประเมินว่าด้านใดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ให้นำไปสร้างและพัฒนา การคิดหาแนวทางเพื่อแก้ไขและพัฒนาด้านการจัดการแผนงานด้านหลักสูตร 2. ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านใดควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน และผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ระดับของการเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรม การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ควรประเมินว่าด้านใดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ให้นำไปพัฒนาในเรื่องของการจัดการเรียนการสอน เช่น การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นปัญหา/โครงงาน/กรณีศึกษา การจัดการเรียนการสอนแบบแสดงบทบาทสมมติ และการจัดการเรียนการสอนแบบใช้เกม เป็นต้น 3. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ด้านใดควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน และผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ระดับของการเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรม การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ควรประเมินว่าด้านใดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ให้นำไปพัฒนาโดยการปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน พัฒนาและบริหารจัดการสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน ได้แก่ การจัดกิจกรรมทัศนศึกษาตามแหล่งความรู้ต่าง ๆ การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน ผ่านกิจกรรมสนทนากาเป็นต้น 4. ด้านการวัดและประเมินผล ด้านใดควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน และผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลระดับของการเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรม การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ควรประเมินว่าด้านใดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ให้นำไปพัฒนา โดยการสร้างและพัฒนาแบบวัดให้ตรงกับจุดมุ่งหมาย โดยการศึกษาหรือให้คำนิยามคุณลักษณะที่ต้องการจะวัดให้มีความชัดเจน เลือกเครื่องมือวัดที่มีคุณภาพ กำหนดเกณฑ์ในการประเมินให้มีความชัดเจนและยุติธรรม เป็นต้น 5. ด้านการจัดการแหล่งความรู้ ด้านใดควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน และผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการแหล่งความรู้ ระดับของการเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรม การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ควรประเมินว่าด้านใดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ให้นำไปพัฒนาโดยการจัดการแหล่งความรู้ที่หลากหลายและเพียงพอต่อความต้องการ ทันสมัย และมีความน่าเชื่อถือ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งข้อมูลที่ได้ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลในเชิงตัวเลข ซึ่งตัวแปรในการศึกษาได้มาจากการทบทวน แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในบริบทของสภาพสังคม เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว อาจจะมีตัวแปรที่อยู่นอกเหนือจากแนวคิด ทฤษฎีที่ทบทวน อีกทั้งถึงแม้จะมีข้อมูลเชิงคุณภาพมาจากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม แต่ก็เป็นส่วนน้อยอีกทั้งเป็นการเขียนตอบ ซึ่งอาจจะไม่สามารถได้ข้อมูลเชิงลึกในปริมาณที่เพียงพอ ดังนั้นการวิจัยในอนาคตควรทำการวิจัยแบบผสมผสาน และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งอาจจะทำให้ค้นพบประเด็นหรือตัวแปรที่อยู่

นอกเหนือจากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่ผ่านมา ซึ่งจะทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นคุณค่าในเชิงวิชาการต่อไป

12. เอกสารอ้างอิง

- โกศล ภูศรี. (2564). กลยุทธ์การพัฒนาความเป็นนวัตกรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชนิษฐา ม่วงศรีจันทร์. (2564). รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นนวัตกรรมของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ชรินทร์ มั่งคั่ง. (2564). นวัตกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ตามแนวศาสตร์พระราชผ่านเศรษฐกิจชุมชน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองวิถีเขียว สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคเหนือตอนบนประเทศไทย. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย. 5(2).
- ภัทรหทัย ภูสวัสดิ์. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรมของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์. การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พระมหาประยุทธ์ ปยุตโต (ยาวิชัย) และคณะ. (2564). การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการในชั้นเรียน. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 6(12), 329 – 341.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. (2542, 19 สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอน 74 ก. น.
- ณิชา นิมทองดี. (2557). กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้. วารสารครูศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 43(4). ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 30 มิถุนายน 2567. จาก <https://so02.tcithaijo.org/index.php/EDUCU/article/view/44565/36913>.
- นฤมล ยำพะวา และ ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. (2564). ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในเครือข่ายที่ 33 สังกัดสำนักงานเขตมีนบุรีกรุงเทพมหานคร. วารสารศึกษาศาสตร์ มมร.คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 9(1). ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 28 กรกฎาคม 2567. จาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/edj/article/view/252706/181346>.
- นคร จงอนุรักษ. (2564). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี. การค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิตยา ดุลณีย์. (2563). แนวทางการเสริมสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 21. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- นิรัชชา ปุคิต. (2565). ผลการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะความเป็นนวัตกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 : การวิจัยผลสมผลงานวิธีการแบบการทดลอง. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สรญา วัชรเสงกาต. (2564). กลยุทธ์การพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วุทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารียา สตาร์ตัน. (2556). การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Conroy, M. A., Sutherland, K. S., Snyder, A. L. & Marsh, S. (2008). *Classwide Interventions: Effective Instruction Makes a Difference*. *Teaching Exceptional Children*, 40(6).

แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ

ตามแนวคิดพลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัลของสถานศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

Guideline of participatory administration approach to information system management According to the concept of transforming education into the digital era of the schools under Suphanburi Primary Educational Service Area Office 2

เอกราช บำรุงเพชร¹ ประทุมทอง ไตรรัตน์² ฐนิษฐา จิริยะสิน³

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม¹

อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต^{2,3}

สาขาวิชาบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม^{2,3}

Akkaraj Bumroongpetch¹ Pratoomtong Trirat² Tanisya Jiriyasin³

Master's degree students Department of Educational Administration

Siam Technology College¹

Advisor Master of Education Degree Program^{2,3}

Department of Educational Administration Siam Technology College^{2,3}

E-mail : 64008113004@siamtechno.ac.th¹

Received : 16 April 2025

Revised : 16 April 2025

Accepted : 26 April 2025

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ ตามแนวคิดการพลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ ตามแนวคิดการพลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 และ 3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ ตามแนวคิดการพลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 จำนวน 305 คน ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามจำนวน 305 ชุด และเก็บกลับมาได้ทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 100.00 และใช้การสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือวิจัยคือ

แบบสอบถามมีค่า IOC ระหว่าง 0.66 -1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .826 เก็บข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นดำเนินการโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี PNI_{modified} และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ ตามแนวคิดการพลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัลของสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.06$) 2. ความต้องการจำเป็นด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ ตามแนวคิดการพลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัลของสถานศึกษา มีจำนวนทั้งสิ้น 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดหาและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ PNI_{modified} = .521 (2) ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการวางแผน PNI_{modified} = .456 (3) ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดเก็บรักษาข้อมูลสารสนเทศ PNI_{modified} = .359 (4) ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งต่อเพื่อแพร่กระจายข้อมูลสารสนเทศไปยังผู้ใช้ PNI_{modified} = .309 3. แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศตามแนวคิดการพลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัลของสถานศึกษา มี 4 แนวทาง ได้แก่ (1) แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดหาและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตที่ชัดเจน กำหนดผู้รับผิดชอบโดยการสร้างทีมงานที่มีส่วนร่วมในการจัดหา พัฒนาแผนการจัดหาและรวบรวมข้อมูล (2) แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการวางแผน โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน จัดตั้งทีมงานที่มีส่วนร่วม วิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันและความต้องการในอนาคต พัฒนากลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ (3) แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดเก็บรักษาข้อมูลสารสนเทศ โดยการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารข้อมูลสารสนเทศประกอบด้วยผู้แทนจากผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองเพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติในการจัดเก็บรักษาข้อมูลสารสนเทศจัดให้มีระบบการจัดเก็บรักษาข้อมูลสารสนเทศที่ปลอดภัย และ (4) แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งต่อเพื่อแพร่กระจายข้อมูลสารสนเทศไปยังผู้ใช้ โดยมีการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน สร้างทีมงานที่มีส่วนร่วม พัฒนาแผนการสื่อสาร ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ประเมินผลและปรับปรุง

คำสำคัญ : การบริหารแบบมีส่วนร่วม การจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ การพลิกโฉมสู่ยุคดิจิทัล

Abstract

The objectives of this research were to study; 1. The level of participation in information system management according to transforming education into the digital age of educational institutions under the Office of the Primary Educational Service Area, Suphan Buri Area 2 2. The need for participation in information system management according to transforming education into the digital age of educational institutions under the Office of the Primary Educational Service Area, Suphan Buri Area 2 3. To present leadership development

guidelines based on building engagement to enhance the cooperation of stakeholders under the Educational Service Area Office. Suphanburi Primary Education Area 2

This was quantitative research. The sample group is school administrators and teachers in schools under the jurisdiction of the Office of the Primary Education Service Area Office 2, Suphan Buri, totaling 305 people. The researcher distributed a total of 305 questionnaires and collected all of them, representing 100.00 percent. Simple random sampling was used. The research tool was a questionnaire that had a 0.66 – 1.00 IOC value, Cronbach's Alpha Coefficient was 0.826, and data was collected via an online system. Quantitative data was analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation. The analysis of need was conducted by analyzing the PNI-modified index value. Qualitative data was analyzed using content analysis and analytical description.

The result showed that; 1. The level of participation in information system management according to the concept of transforming education into the digital age of educational institutions under the Office of the Primary Educational Service Area, Suphan Buri Area 2, overall, is at a moderate level ($\bar{X} = 3.06$, S.D. = .48). 2. The need of participate in information system management according to the concept of transforming education into the digital age of educational institutions under the Office of the Primary Educational Service Area, Suphan Buri Area 2, has a total of 4 areas, namely: (1) Participatory management in the acquisition and collection of information; (2) Participatory management in planning; (3) Participatory management in the storage and maintenance of information; (4) Participatory management in the transmission and dissemination of information to users. 3. Participatory management guidelines for information system management based on the concept of transforming education into the digital age of educational institutions under the Office of the Primary Educational Service Area, Suphan Buri Area 2, there are 4 guidelines as follows: (1) Participatory management approach for information acquisition and collection; (2) participatory management approach for planning; (3) participatory management approach for information storage; and (4) participatory management approach for dissemination of information to users.

Keywords: Participation Management, Information system organization, Digital Transformation

1. บทนำ

จากความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีที่นำไปสู่การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง โดยเฉพาะการพัฒนาของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารประกอบกับการพัฒนาโครงข่ายอินเทอร์เน็ตในปัจจุบันรวมถึงการพัฒนาของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ก่อให้เกิดปรากฏการณ์การหลอมรวมสื่อ (Media Convergence) จนเกิดเป็นเครือข่ายและช่องทางการสื่อสารในรูปแบบใหม่ที่มีประสิทธิภาพและมีความคล่องตัวสูง เพราะเป็นช่องทางที่ปราศจากข้อจำกัดทั้งด้านเวลา และสถานที่ซึ่งก็คือช่องทางสื่อสารสังคมออนไลน์ที่เข้ามาช่วยในการติดต่อสื่อสารกันของประชากรให้ง่ายขึ้นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลหรือการสื่อสารระหว่างกลุ่ม (กันตพล บรรทัดทอง, 2557) ซึ่งกล่าวได้ว่าปัจจุบันสังคมก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างเต็มตัว และการก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลได้ส่งผลให้พฤติกรรมการใช้ชีวิตของผู้คนในสังคมเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทในทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะในระบบการศึกษาซึ่งเป็นระบบที่มีความสำคัญ ดังที่ สุนทร หลักคำ และ คณะ (2560) กล่าวว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือสร้างการเรียนรู้และพัฒนาคนให้มีความพร้อมและรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และ ประเทศชาติต่อไป ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงต้องดำเนินการอย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2557) การจัดการศึกษาต้องเป็นไปอย่างมีคุณภาพ การพลิกโฉมสู่ยุคดิจิทัลของสถานศึกษา เป็นภาระงานที่มีผู้เกี่ยวข้องหลายส่วนและมีหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการสารสนเทศของสถานศึกษา อาทิ เทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษา กระบวนการบริหารจัดการงาน บุคลากรทางการศึกษา และสภาพแวดล้อมตลอดทั้งขวัญกำลังใจ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554) โดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดเล็กในระดับประถมศึกษาในพื้นที่ต่างจังหวัด ซึ่งส่วนใหญ่จะประสบปัญหาด้านการจัดการศึกษาในหลายมิติ อาทิ ปัญหาด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ สื่อวัสดุและด้านการบริหารจัดการ โดยเฉพาะปัญหาในการบริหารจัดการด้านการสื่อสารโดยใช้ระบบอินเทอร์เน็ต และการใช้ข้อมูลสารสนเทศ (มยุรฉัตร เงินทอง, 2559) สอดคล้องกับ สุริยา ฆ้องเสนาะ (2558) กล่าวว่า การบริหารจัดการการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ของสถานศึกษาขนาดเล็ก เพื่อช่วยสนับสนุน และลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา แต่ต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวดที่ 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาตรา 65 ที่ระบุไว้ว่า “ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเพื่อให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการผลิตรวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพ” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545)

ปัจจุบันการบริหารการศึกษาหรือการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล ปฏิเสธไม่ได้ว่าระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ช่วยให้องค์กรสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะนอกจากจะใช้ในการวางแผนควบคุมการทำงานและประกอบการตัดสินใจอย่างถูกต้องเพื่อนำไปสู่การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ เพราะการใช้สารสนเทศจะเป็นเครื่องมือและหัวใจสำคัญในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันได้อย่างดี (ปณิตตา อ่อนกล้าผล, 2564) และนอกจากนี้แล้วพบว่า กลยุทธ์ที่ 4 ในแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2563 – 2565 ด้านการสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา มีเป้าหมายเพื่อให้สถานศึกษานำเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) มาเป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเข้าถึงบริการด้านการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และกลยุทธ์ที่ 6 ด้านการพัฒนาระบบการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามีเป้าหมายเพื่อให้สถานศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัฒนานวัตกรรม และเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ

จากความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศและข้อมูลสารสนเทศที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล ซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายฝ่าย ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาจึงศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ ตามแนวคิดการพลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ผลการวิจัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ ตามแนวคิดการพลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 และในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขตอื่น ๆ ได้ในลำดับต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ ตามแนวคิดการพลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ ตามแนวคิดการพลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ ตามแนวคิดการพลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ ตามแนวคิดการพลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ ตามแนวคิดการพลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยการรวบรวมจากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยใช้แบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ ตามแนวคิดการพลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยการรวบรวมจากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยใช้แบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 3 ร่างแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ ตามแนวคิดการพลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ด้วยการจัดลำดับความต้องการจำเป็น

ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของร่างแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ ตามแนวคิดการพลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

ขั้นตอนที่ 5 พัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ ตามแนวคิดการพลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

4. ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวนทั้งสิ้น 1,296 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 114 คน ครู 1,182 คน (ที่มา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2)

2. กลุ่มตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 จำนวน 305 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของทาโรยามาเน่ (Yamane, 1973) จากนั้นใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถาม แบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้แบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

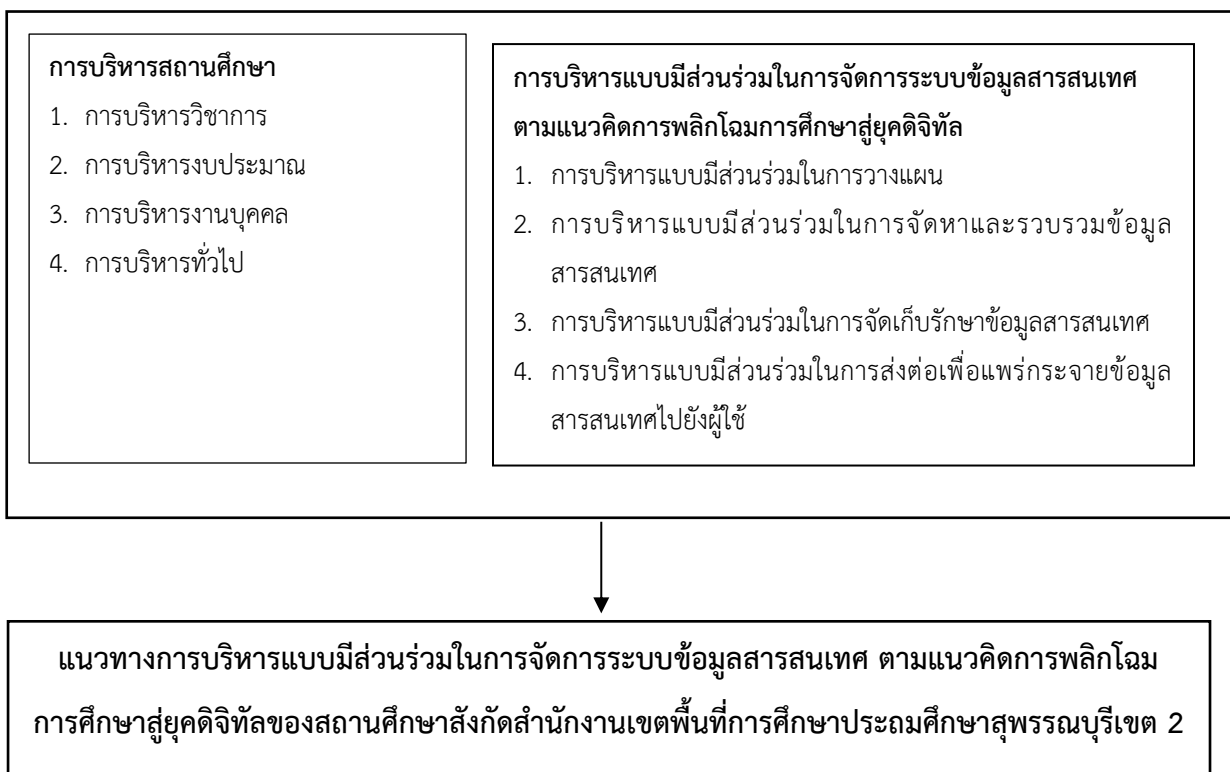
ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ ตามแนวคิดการพลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ ตามแนวคิดการพลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 โดยใช้คำถามปลายเปิด

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อบรรยายลักษณะของข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และ PNI modified

7. กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

7. สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นหัวหน้างานมีจำนวนมากที่สุดจำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 59.00 และส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาโท มีจำนวนมากที่สุดจำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 54.10 โดยส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 36 – 45 ปี มีจำนวนมากที่สุดจำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 45.90 และมีระยะเวลาการปฏิบัติงานในโรงเรียนแห่งนี้ระหว่าง 6 – 10 ปี มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 42.62

2. ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ ตามแนวคิดการพลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ในสภาพปัจจุบันภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง $\bar{X} = 3.06$ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งต่อเพื่อแพร่กระจายข้อมูลสารสนเทศไปยังผู้ใช้ $\bar{X} = 3.36$ และการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการวางแผนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสุดท้าย $\bar{X} = 2.80$ ส่วนการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ ตามแนวคิดการพลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัลของสถานศึกษาในสภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.30$ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สถานศึกษามีบริบททางสังคมในการส่งต่อรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการการส่งต่อเพื่อแพร่กระจายข้อมูลสารสนเทศไปยังผู้ใช้ตามแนวคิดการพลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด $\bar{X} = 4.48$ และสถานศึกษามีการกำหนดนโยบายการใช้เทคโนโลยีในวางแผนการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ ตามแนวคิดการพลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัลมีค่าเฉลี่ยในลำดับสุดท้าย $\bar{X} = 3.95$

3. ความต้องการจำเป็นด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ ตามแนวคิดการพลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 มีจำนวนทั้งสิ้น 4 ด้าน และเมื่อเรียงลำดับตามค่าดัชนี $PNI_{modified} > 0.20$ ได้ดังนี้

1) ความต้องการจำเป็นด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดหาและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ

$$PNI_{modified} = .521$$

2) ความต้องการจำเป็นด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการวางแผน $PNI_{modified} = .456$

3) ความต้องการจำเป็นด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดเก็บรักษาข้อมูลสารสนเทศ

$$PNI_{modified} = .359$$

4) ความต้องการจำเป็นด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งต่อเพื่อแพร่กระจายข้อมูลสารสนเทศไปยังผู้ใช้ $PNI_{modified} = .309$

4. แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ ตามแนวคิดการพลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีจากความต้องการจำเป็นทั้ง 4 ด้าน สามารถสรุปได้ว่าแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการระบบข้อมูล

สารสนเทศตามแนวคิดการพลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 มี 4 แนวทาง ได้แก่ 1. แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดหาและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ 2. แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการวางแผน 3. แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดเก็บรักษาข้อมูลสารสนเทศ และ 4. แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งต่อเพื่อแพร่กระจายข้อมูลสารสนเทศไปยังผู้ใช้

ผลการศึกษา พบว่า จุดแข็งของบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 ส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับปริญญาโท และองค์กรต้นสังกัดให้ความสำคัญกับการอบรมเพื่อพัฒนาทักษะบุคลากรอยู่เสมอ และมีการจัดงบประมาณสนับสนุน ในขณะที่จุดอ่อน พบว่า ในโรงเรียนขนาดเล็กบุคลากรยังขาดทักษะด้านสารสนเทศและทักษะด้านดิจิทัลสำหรับการปฏิบัติงาน ส่วนแนวทางการบริหารสามารถดำเนินการได้โดยการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นการทำงานเป็นทีม เพื่อสร้างการมีส่วนร่วม ในขณะที่สถานศึกษา หรือ โรงเรียนขนาดเล็กที่งบประมาณและทรัพยากรมีจำกัด อาจจะต้องวางแผนให้รอบคอบ และใช้งบประมาณและทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งในเรื่องของการพัฒนาทักษะของบุคลากรโดยการฝึกอบรม อาจจะใช้วิธีการขอความร่วมมือกับสถานศึกษาข้างเคียงที่มีความพร้อม เพื่อให้เข้ามาช่วยถ่ายทอดองค์ความรู้ให้ ซึ่งในแนวทางดังกล่าวอาจจะต้องให้ความสำคัญกับการสร้างระบบเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

สรุปแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ ตามแนวคิดการพลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี 4 แนวทางดังนี้

แนวทางที่ 1 แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดหาและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตที่ชัดเจน กำหนดผู้รับผิดชอบโดยการสร้างทีมงานที่มีส่วนร่วมในการจัดหาพัฒนาแผนการจัดหาและรวบรวมข้อมูล

แนวทางที่ 2 แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการวางแผน โดยการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน จัดตั้งทีมงานที่มีส่วนร่วม วิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันและความต้องการในอนาคต พัฒนากลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ

แนวทางที่ 3 แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดเก็บรักษาข้อมูลสารสนเทศ โดยการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารข้อมูลสารสนเทศประกอบด้วยผู้แทนจากผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองเพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติในการจัดเก็บรักษาข้อมูลสารสนเทศจัดให้มีระบบการจัดเก็บรักษาข้อมูลสารสนเทศที่ปลอดภัย

แนวทางที่ 4 แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งต่อเพื่อแพร่กระจายข้อมูลสารสนเทศไปยังผู้ใช้ โดยการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน สร้างทีมงานที่มีส่วนร่วม พัฒนาแผนการสื่อสาร ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ประเมินผลและปรับปรุง

8. อภิปรายผล

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ ตามแนวคิดการพลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แตกต่างจากผลการวิจัยของ อมรศักดิ์ ปิ่นกำลัง (2562) ศึกษาเรื่อง “การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และยิ่งแตกต่างจากผลการวิจัยของบุญญฤทธิ์ ระพันธ์ (2561) ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมและแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหาร สถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน จังหวัด สระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากว่า บริบทของพื้นที่ที่แตกต่างกัน อีกทั้งเป็นการทำวิจัยในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน นอกจากนี้แล้วการวิจัยของบุญญฤทธิ์ ระพันธ์ ศึกษาในบริบทของเขตพื้นที่การศึกษาระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นไปได้ว่ามีความพร้อมมากกว่าในด้านทรัพยากรและการดำเนินงาน ผลการวิจัยจึงแตกต่างกัน

2. ความต้องการจำเป็นด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ ตามแนวคิดการพลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 มีจำนวนทั้งสิ้น 4 ด้าน ได้แก่ ความต้องการจำเป็นด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดหาและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ ความต้องการจำเป็นด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการวางแผน ความต้องการจำเป็นด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดเก็บรักษาข้อมูลสารสนเทศ และความต้องการจำเป็นด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งต่อเพื่อแพร่กระจายข้อมูลสารสนเทศไปยังผู้ใช้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของปณิตตา อ่อนกล้าผล (2564) ศึกษาเรื่อง การศึกษาระดับการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ และการประเมินความต้องการจำเป็นการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 พบว่า ความต้องการจำเป็นการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ได้แก่ ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแหล่งสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ ความต้องการจำเป็นด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และความต้องการจำเป็นด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และยังสอดคล้องกับพิมลรัตน์ โสธารัตน์ (2564) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 พบว่า โรงเรียนมีความต้องการการบริหารจัดการแหล่งสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากสารสนเทศมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ โดยเฉพาะในยุคดิจิทัล ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์มีเป็นจำนวนมากและสามารถเข้าถึงได้ง่าย สถานศึกษาทุกแห่งจึงมีความต้องการจำเป็นด้านสารสนเทศเช่นเดียวกัน ผลการวิจัยที่ได้จึงมีความสอดคล้องกัน

3. แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศตามแนวคิดการพลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 มี 4 แนวทาง ได้แก่ 1. แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดหาและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตที่ชัดเจน กำหนดผู้รับผิดชอบโดยการสร้างทีมงานที่มีส่วนร่วมในการจัดหาพัฒนาแผนการจัดหาและรวบรวมข้อมูล 2. แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการวางแผนโดยการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน จัดตั้งทีมงานที่มีส่วนร่วม วิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันและความต้องการในอนาคต พัฒนากลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ 3. แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดเก็บรักษาข้อมูลสารสนเทศโดยการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารข้อมูลสารสนเทศประกอบด้วยผู้แทนจากผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองเพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติในการจัดเก็บรักษาข้อมูลสารสนเทศจัดให้มีระบบการจัดเก็บรักษาข้อมูลสารสนเทศที่ปลอดภัย และ 4. แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งต่อเพื่อแพร่กระจายข้อมูลสารสนเทศไปยังผู้ใช้ โดยการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน สร้างทีมงานที่มีส่วนร่วม พัฒนาแผนการสื่อสาร ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ประเมินผลและปรับปรุง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัมรา กัลปะ (2561) ศึกษาเรื่อง การจัดระบบสารสนเทศในโรงเรียนวัดห้วยเหินยว ปุณฺณสิริวิทยา พบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศในโรงเรียนฯ ดำเนินการโดยใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลที่ดีและมีเครื่องมือที่อำนวยความสะดวก จะส่งผลให้การจัดเก็บข้อมูลมีความเรียบร้อยเป็นหมวดหมู่และสะดวกต่อการนำมาใช้ประโยชน์ และในการจัดกระทำกับข้อมูลสารสนเทศ ใช้วิธีจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์หรือเครื่องมือที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดกระทำหรือประมวลผลข้อมูล ส่วนด้านการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ นำเสนอข้อมูลและสารสนเทศด้วยความชัดเจนกะทัดรัด และจัดบริการข้อมูลและสารสนเทศตรงกับผู้ที่ต้องการใช้ข้อมูลและสารสนเทศ และด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ ส่งเสริมให้มีการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศอย่างเป็นระบบหรือสนับสนุนงบประมาณให้มีวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศอย่างเพียงพอ รวมถึงการเผยแพร่ข้อมูลและสารสนเทศให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบโดยทั่วกัน เพื่อให้ได้สารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ และยังสอดคล้องกับพิทยพันธ์ พวงเดช (2561) ศึกษาเรื่อง การจัดระบบสารสนเทศในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 พบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ด้านการประมวลผลข้อมูล คือ การสรรหาบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับระบบสารสนเทศมาประมวลผลสารสนเทศ การ

กำหนดขอบข่ายของสารสนเทศที่ต้องการให้ชัดเจน การสร้างสารสนเทศอย่างเป็นระบบ การทำข้อตกลงในการเชื่อมโยงสารสนเทศกับหน่วยงานอื่น มีการเตรียมการสร้างสารสนเทศที่ต้องใช้ร่วมกับหน่วยงานอื่น และการนำเครื่องมือ นวัตกรรมหรือเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมและทันสมัยเข้ามาช่วยในการประมวลผลสารสนเทศ

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

สถานศึกษาควรนำผลการศึกษเกี่ยวกับแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศตามแนวคิดการพลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 มี 4 ด้าน ได้แก่ ไปประยุกต์ใช้ และอาจจะนำไปเป็นฐานข้อมูลเพื่อประเมินการบริหารของสถานศึกษา ในแต่ละด้านแล้วนำมาเปรียบเทียบเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปพัฒนา โดยสามารถนำไปเป็นแนวทางในการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้ใช้สารสนเทศในสถานศึกษา จะช่วยให้สามารถจัดการสารสนเทศได้ตรงตามความต้องการผู้ใช้

ผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำผลการศึกษเกี่ยวกับแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศตามแนวคิดการพลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 มี 4 ด้าน ได้แก่ ไปประยุกต์ใช้ และอาจจะนำไปเป็นฐานข้อมูลเพื่อประเมินการบริหารของสถานศึกษาในแต่ละด้านแล้วนำมาเปรียบเทียบเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปพัฒนา ได้แก่ 1. ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดหาและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตที่ชัดเจน กำหนดผู้รับผิดชอบโดยการสร้างทีมงานที่มีส่วนร่วมในการจัดหา พัฒนา แผนการจัดหาและรวบรวมข้อมูล 2. แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการวางแผน โดยการกำหนด วัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน จัดตั้งทีมงานที่มีส่วนร่วม วิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันและความต้องการในอนาคต พัฒนากลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ 3. แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดเก็บรักษาข้อมูลสารสนเทศ โดยการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารข้อมูลสารสนเทศประกอบด้วยผู้แทนจากผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองเพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติในการจัดเก็บรักษาข้อมูลสารสนเทศจัดให้มีระบบการจัดเก็บรักษาข้อมูลสารสนเทศที่ปลอดภัย และ 4. แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการส่งต่อ เพื่อแพร่กระจายข้อมูลสารสนเทศไปยังผู้ใช้ โดยการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน สร้างทีมงานที่มีส่วนร่วม พัฒนาแผนการสื่อสาร ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ประเมินผลและปรับปรุง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งข้อมูลที่ได้ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลในเชิงตัวเลข ตัวแปรในการศึกษาทั้งหมดได้มาจากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี ในบริบทที่เปลี่ยนอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในยุคดิจิทัล อีกทั้งในการวิจัยครั้งนี้ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้มาจากการคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามยังมี

ปริมาณไม่เพียงพอและยังไม่ใช่ข้อมูลเชิงลึก ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed method Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพครอบคลุมในหลายมิติจากการสัมภาษณ์เชิงลึก จะทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นคุณค่าในเชิงวิชาการต่อไป

9. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กันตพล บรรทัดทอง. (2557). พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์และความพึงพอใจของกลุ่มคนผู้สูงอายุ ในเขตกรุงเทพมหานคร. การศึกษาเฉพาะบุคคลปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ธนชัย ยมจินดา. (2554). องค์การและการจัดการ. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญญฤทธิ์ ระพันธ์. (2561). การมีส่วนร่วมและแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหาร สถานศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7. งานนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปณิตตา อ่อนกล้าผล. (2564). การศึกษาระดับการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ และการประเมินความ ต้องการจำเป็นการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1. วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 16(2).
- พิมลรัตน์ ไสธรัตน์. (2564). รูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11. วารสารมหาจุฬานาครธรรมศน์. 8(2).
- มยุรฉัตร เงินทอง. (2559). การศึกษาปัญหาการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3. ปริญญานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏ พิบูลสงคราม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). การพัฒนาประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็กให้เป็นไป ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 – 2561). กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุริยา ฮ่องเสนาะ. (2558). ปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็ก. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2566. จาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parcy_train/ewt_dl_link.php?nid=31816.

- สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรภัค ปิ่นกำลัง. (2562). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อัมรา กัลปะ. (2561). *การจัดระบบสารสนเทศในโรงเรียนวัดห้วยเหนียว “บุญสิริวิทยา”*. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2566, จาก <https://shorturl.asia/FZOJd>.
- Barrett, D.S. (2001). *“Factors and Their Effect in the Principals” Utilization of Management Information System (Texas)*. Dissertation Abstract International, 61(8).
- Best, J., & Kahn, J. V. (1993). *Research in Education* (7thed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of Psychological Test*. (5th ed.). New York: Harper Collins.
- Yamane, T. (1970). *Statistice: an introductory analysis*. (2 sd ed). Tokyo: John Weatherhill.

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ

1. สถานที่ติดต่อเกี่ยวกับบทความ

ที่อยู่สำนักงาน วัดถ้ำสิงโตทอง ตำบลปากช่อง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี 70150

โทร 032-206290

2. ประเภทของบทความวารสาร ภาวนาสารปริทัศน์

2.1 บทความวิชาการ (Article) ได้แก่ บทความที่เสนอเนื้อหาความรู้ วิชาการ มีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนิสิต นักศึกษาหรือประชาชนทั่วไป

2.2 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

3. การส่งบทความต้นฉบับ

การส่งบทความต้นฉบับ ต้องแนบไฟล์ (Word) ของบทความต้นฉบับ ผ่านระบบที่

<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/WJR/about/submissions>

กรอกใบขอเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารภาวนาสารปริทัศน์ ส่งมาที่ส่งมาที่ e-Mail : wjr.wishing@gmail.com

หลังจากได้รับการผ่านกระบวนการอ่านบทความ เพียร์รีวิว (Peer Review) แล้ว ดำเนินการชำระค่าลงบทความจำนวน 2,000 บาท (สองพันบาทถ้วน) โดยชำระผ่านบัญชี ธนาคารกรุงเทพ สาขาจอมบึง เลขที่บัญชี 364-0-68246-8 ชื่อบัญชี พระครูภาวนาโชติคุณ (ภาวนาสารปริทัศน์) และส่งหลักฐานการโอนเงินมาที่ e-Mail : wjr.wishing@gmail.com

4. รูปแบบการจัดเตรียมต้นฉบับบทความ

4.1 การจัดพิมพ์บทความ

(1) ความยาวของบทความวิชาการไม่เกิน 15 หน้า และบทความวิจัยไม่เกิน 20 หน้ากระดาษ A4 พิมพ์หน้าเดียว (นับรวมรูปภาพตารางอ้างอิงและภาคผนวก)

(2) รูปแบบอักษร ให้จัดพิมพ์ด้วยแบบอักษร TH Sarabun psk เท่านั้น

(3) ชื่อเรื่องบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 20 pt. (ตัวหนา) จัดพิมพ์กึ่งกลางของกระดาษ

~ สอง ~

- (4) ชื่อผู้เขียนทุกคนต้องระบุหน่วยงานต้นสังกัด สำหรับที่อยู่ และอีเมลระบุเฉพาะผู้เขียนหลัก ขนาดตัวอักษร 16 pt. เว้นระยะหนึ่งบรรทัดจากชื่อเรื่อง
- (5) ชื่อบทคัดย่อ ขนาดตัวอักษร 16 pt. (ตัวหนา) จัดตรงกลางเว้นระยะบรรทัดหนึ่งบรรทัดจากอีเมล จัดพิมพ์กึ่งกลางของกระดาษ
- (6) บทคัดย่อ (Abstract) มีความยาวไม่เกินอย่างละ 200 คำ
- (7) เนื้อหาบทคัดย่อ ย่อหน้า 1.25 ซม. ให้พิมพ์ชิดขอบขวาซ้าย (กระจายแบบไทย) และคำสำคัญ จัดพิมพ์ต่อจากชื่อคำสำคัญขนาดตัวอักษรภาษาไทย 16 pt. ไม่เว้นระยะไม่บรรทัด
- (8) ในกรณีบทความภาษาไทยให้จัดพิมพ์ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน หน่วยงานที่สังกัด ที่อยู่ อีเมล บทคัดย่อ และคำสำคัญเป็นภาษาที่ใช้ในการเขียนบทความและต้องมีภาษาอังกฤษด้วย สำหรับบทความภาษาอังกฤษ มีแค่ภาษาเดียวคือภาษาอังกฤษ
- (9) ชื่อหัวข้อเรื่องใหญ่ ขนาดอักษร 18 pt. (ตัวหนา) จัดชิดซ้ายไม่ใส่เลขลำดับที่ เว้นระยะบรรทัด 1 บรรทัด จากเนื้อหาก่อนหน้านี้
- (10) ชื่อหัวเรื่องรอง ขนาดตัวอักษร 16 pt. ย่อหน้า 1.25 ซม. ไม่เว้นระยะบรรทัด
- (11) เนื้อหาบทความย่อหน้า 1.25 ซม. ให้พิมพ์ชิดซ้ายขวา (กระจายแบบไทย) ขนาดตัวอักษร 16 pt. เนื้อหาบทความเดียวกับหัวข้อใหญ่ไม่เว้นระยะบรรทัด
- (12) ชื่อและเลขกำกับตาราง ขนาดตัวอักษร 16 pt. (ตัวหนา) ให้ระบุไว้บนตารางจัดให้ตรงกึ่งกลางของตาราง เช่น ตารางที่ 1 ทฤษฎีพฤติกรรมมนุษย์ เว้นระยะบรรทัด 1 บรรทัด จากเนื้อหาก่อนตาราง และได้ตารางให้บอกแหล่งที่มา จัดชิดซ้าย ไม่เว้นระยะบรรทัด
- (13) การจัดพิมพ์ตารางตามรูปแบบ APA ไม่มีเส้นแนวดิ่ง เส้นแนวนอน มีแค่หัวตาราง 2 เส้น คือ เหนือรายละเอียดตาราง 1 เส้น ใต้รายละเอียดตาราง 1 เส้น และเส้นปิดท้ายตาราง 1 เส้น ถ้าเป็นตารางต่อเนื่องหน้าถัดไปให้ใส่คำว่า (ต่อ) ที่หัวตาราง)
- (14) ชื่อและเลขกำกับภาพ แผนภูมิ ขนาดตัวอักษร 16 pt. (ตัวหนา) ให้ระบุไว้ใต้ภาพหรือแผนภูมิ จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ เช่น ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย ใต้ภาพ แผนภาพให้ระบุแหล่งที่มาจัดไว้กึ่งกลางไม่เว้นระยะบรรทัด
- (15) ระยะขอบกระดาษ บน 2.54 ซม. ล่าง 2.54 ซม. ซ้าย 2.54 ซม. และขวา 2.54 ซม.
- (16) หมายเลขหน้าให้ใส่ไว้ตำแหน่งด้านบนขวาตั้งแต่ต้นจนจบบทความ
- (17) ชื่อรายการบรรณานุกรม ขนาดตัวอักษร 16 pt. (ตัวหนา) จัดชิดซ้าย
- (18) เนื้อหาบรรณานุกรม ขนาดตัวอักษร 16 pt. (ตามรูปแบบ APA)
- (19) การตัดสินของกองบรรณาธิการถือเป็นที่สุด

5. ส่วนประกอบของการเขียนบทความ

- (1) ชื่อบทความภาษาไทยต้องมีภาษาอังกฤษด้วย แต่บทความภาษาอังกฤษมีแค่ภาษาอังกฤษอย่างเดียว
- (2) ชื่อผู้เขียนทุกคนต้องระบุหน่วยงานต้นสังกัด สำหรับที่อยู่ทางไปรษณีย์และอีเมล ระบุเฉพาะผู้เขียนที่สามารถติดต่อได้ 1 คน (ชื่อผู้เขียนภาษาไทยต้องมีภาษาอังกฤษด้วย สำหรับบทความภาษาอังกฤษมีแค่ภาษาอังกฤษ)
- (3) บทคัดย่อ (Abstract) ในบทความวิชาการและบทความวิจัยมีความยาวไม่เกิน 200 คำ และคำสำคัญ (Keyword) 3-5 คำ (บทคัดย่อและคำสำคัญภาษาไทยต้องมีภาษาอังกฤษด้วย สำหรับบทความภาษาอังกฤษมีแค่ภาษาอังกฤษ)
- (4) เนื้อเรื่อง
 - ก. บทความวิชาการ ประกอบด้วย บทนำ เนื้อหา สรุป และวิเคราะห์
 - ข. บทความวิจัย ประกอบด้วย บทนำ วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีการวิจัย กรอบแนวคิด ผลการวิจัย สรุปผลการวิจัย องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (ถ้ามี) และข้อเสนอแนะ
- (5) การอ้างอิง
- (6) ถ้ามีรูปแผนภูมิ ตารางประกอบ หรืออื่น ๆ ต้องมีหมายเลขกำกับในบทความ อ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลให้ถูกต้อง ชัดเจน และไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น หากมีรูปภาพควรใช้รูปภาพสีหรือขาวดำที่มีความชัดเจน

6. รูปแบบการเอกสารอ้างอิง (References)

- (1) การอ้างอิงในเนื้อหาเพื่อบอกแหล่งที่มาของข้อความนั้น ให้ใช้วิธีการอ้างอิงแบบนาม-ปี โดยระบุชื่อผู้เขียน ปีพิมพ์ และเลขหน้าของเอกสาร ไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังของข้อความที่ต้องการอ้างอิง เช่น นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ (2555: 4) หรือ (David Sanford, 1972: 17-18) หรือ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2546: 217-218)
- (2) การอ้างอิงบทความ ให้รวบรวมเอกสารที่ใช้อ้างอิงไว้ท้ายบทความเรียงตามลำดับอักษรชื่อผู้เขียน ให้เรียงรายการเอกสารภาษาไทยไว้ก่อนภาษาอังกฤษ โดยใช้รูปแบบการเขียน อ้างอิงตามระบบ APA (American Psychological Association) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ก.วารสาร

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร. ปีที่ (ฉบับที่), หน้าแรกถึงหน้าสุดท้าย

Author(s). (Year of publication). *Title of Article*. Title of periodical or Journal Volume (issue), first-last page.

ตัวอย่าง

สุพจน์ วังสินธุ์. (2543). การบริหารโรงเรียนตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา. วารสารวิชาการ, 43(2), 9-15.

Koulouglioti. C. Cole., R. & Kitzman. H. (2009). *The role of children's routines of daily living, supervision, and maternal fatigue in preschool children's injury risk.* Research in Nursing & Health, (32), 517-529.

ข.หนังสือ

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ. (2555). จริยศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

David Sanford. (1972). *Who Put the Con in Consumer?*. Now York: Liangcai and Liu.

ค.รายงานการประชุมหรือสัมมนาวิชาการ

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ชื่อเอกสารรวบรวมเรื่องรายงานการประชุม. วัน เดือน ปี. สถานที่จัด. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2557). เอกสารประกอบการประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2557, วันที่ 17 พฤษภาคม 2557 ณ ศูนย์อบรมสัมมนาศาสตราจารย์เกียรติคุณเกษรี ณรงค์เดช ชั้น 6 อาคารสภาวิชาชีพบัญชี

ง.วิทยานิพนธ์

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. ชื่อปริญญา, สถาบันการศึกษา.

ตัวอย่าง

พระชัยสุภคดี นริสสร (ไตรรัตน์). (2558). การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคนอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ง.สื่ออิเล็กทรอนิกส์

รูปแบบ

ชื่อผู้เขียน. (ปีที่เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต). ชื่อเรื่อง. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ...., จาก ชื่อเว็บไซต์

ตัวอย่าง

Arty Siriluck. (2564). พระเครื่อง วัดมุนจล. สืบค้นเมื่อ 14 เมษายน 2564, จาก
<https://positioningmag.com/>.

จ. การสัมภาษณ์

รูปแบบ

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์/เป็นผู้ให้สัมภาษณ์/ชื่อผู้สัมภาษณ์/เป็นผู้สัมภาษณ์/ที่มา (สถานที่สัมภาษณ์)/เมื่อ..
(วัน เดือน ปีที่ทำการสัมภาษณ์)

ตัวอย่าง

ผศ.ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ดร.ดลนพร วราโพธิ์ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2564.

7. ส่วนภาพประกอบ (Figure) และส่วนตาราง (Table)

ภาพประกอบและตารางควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ 1 ภาพ หรือ 1 ตาราง สำหรับ คำ
บรรยายภาพและตารางให้พิมพ์เหนือภาพหรือตาราง ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่ใต้ภาพหรือตาราง

8. การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้พิมพ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความ
ที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับ
กองบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณา ตีพิมพ์มีความ
รวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้อง
ตามข้อกำหนดของวารสาร

9. การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer
Review) จำนวน 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกอง
บรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของ
ผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double – Blind Peer Review)

10. ลิขสิทธิ์

เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ผู้นิพนธ์ทุกท่านต้องลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มใบมอบลิขสิทธิ์บทความให้แก่วารสารฯ พร้อมกับบทความต้นฉบับที่ได้แก้ไขครั้งสุดท้าย นอกจากนี้ ผู้นิพนธ์ทุกท่านต้องยืนยันว่าบทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์นั้น ได้ส่งมาตีพิมพ์เฉพาะในวารสาร ภาวนาสารปริทัศน์เพียงแห่งเดียวเท่านั้น หากมีการใช้ภาพหรือตารางหรือเนื้อหาอื่นๆ ของผู้นิพนธ์อื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้นิพนธ์ต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน พร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อบรรณาธิการ ก่อนที่บทความจะได้รับ การตีพิมพ์ หากไม่เป็นไปตามข้อกำหนดเบื้องต้น ทางวารสารจะถอยบทความของท่านออกโดยไม่มีข้อยกเว้น ใดๆ ทั้งสิ้น

11. การเผยแพร่บทความวารสาร ภาวนาสารปริทัศน์

เมื่อบทความได้ผ่านการประเมินแล้วจะนำบทความไปเผยแพร่ ที่

<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/WJR>

สอบถามข้อมูลได้ที่

E-mail : wjr.wishing@gmail.com

ผศ.ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ ผู้ช่วยบรรณาธิการวารสารภาวนาสารปริทัศน์

Line Id : niwes2000 โทร 086-901-9253

ดร.ดลนพร วราโพธิ์ ผู้ช่วยบรรณาธิการวารสารภาวนาสารปริทัศน์

Line Id : tu.minny โทร 062-369-6642

Wishing Journal Review

แบบฟอร์มส่งบทความเพื่อพิจารณาลงในวารสาร

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรียน บรรณาธิการวารสาร

ข้าพเจ้า (ชื่อ/ฉายา/นามสกุล/นาย/นาง/นางสาว).....

☐ นิสิตระดับ.....สาขาวิชา.....คณะ.....

มหาวิทยาลัย.....

☐ อาจารย์ประจำสาขาวิชา/กลุ่มวิชา/ภาควิชา.....คณะ.....

มหาวิทยาลัย.....

ขอส่ง ☐ บทความวิจัย ☐ บทความวิชาการ

☐ บทวิจารณ์หนังสือ (Book review) ☐ บทความปริทัศน์ (Review article)

ชื่อเรื่อง(ภาษาไทย).....

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ).....

ชื่อผู้เขียนหลัก (ภาษาไทย).....

ชื่อผู้เขียนหลัก (ภาษาอังกฤษ).....

ชื่อผู้เขียนร่วม (ภาษาไทย).....

ชื่อผู้เขียนร่วม (ภาษาอังกฤษ).....

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก.....หมู่ที่.....ซอย.....ถนน.....

แขวง/ตำบล.....เขต/อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์..... E-mail.....

- ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าแต่เพียงผู้เดียว
- ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ร่วมงานตามชื่อที่ระบุในบทความจริง
- ☐ ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความวิชาการ/บทความวิจัยนี้ ข้าพเจ้าเป็นผู้ประพันธ์เอง มิได้คัดลอกหรือสำเนาผลงานของบุคคลอื่นมาใช้ในการเขียนบทความนี้ ในกรณีที่ทางวารสารตรวจพบการคัดลอกหรือสำเนาผลงานของบุคคลอื่น ข้าพเจ้ายินยอมให้ทางวารสารยกเลิกเผยแพร่และถอดถอนบทความของข้าพเจ้าโดยไม่มีข้อโต้แย้งใด ๆ

บทความนี้ไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และจะไม่นำไปเพื่อพิจารณาลงตีพิมพ์ในวารสารอื่น ๆ อีก นับจากวันที่ข้าพเจ้าได้ส่งบทความฉบับนี้มายังกองบรรณาธิการวารสาร

ลงนาม.....

(.....)

หมายเหตุ : ชำระค่าลงบทความจำนวน 2,000 บาท โดยชำระผ่านธนาคารกรุงเทพ สาขาจอมบึง

เลขที่บัญชี 364-0-68246-8 ชื่อบัญชี พระครูภาวนาโชติคุณ (ภาวนาสารปริทัศน์)

ส่งไฟล์บทความลงระบบที่ <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/WJR/about/submissions>

และส่งแบบฟอร์มขอลงบทความฉบับนี้ พร้อมหลักฐานการโอนเงินไปที่ ไปที่ e-Mail : wjr.wishing@gmail.com.

Wishing Journal Review

Article Submission Form for Journal Consideration

Date: _____ Month: _____ Year: _____

To: Journal Editor

I, (Name/Nickname/Last Name/Mr./Mrs./Ms.) _____

☐ Student at the level of Major Faculty
University

☐ Lecturer in the Department/Division Faculty University
.....

I hereby submit:

☐ Research Article ☐ Academic Article

☐ Book Review ☐ Review Article

Title (in Thai): _____

Title (in English): _____

Primary Author (in Thai): _____

Primary Author (in English): _____

Co-Author(s) (in Thai): _____

Co-Author(s) (in English): _____

Contact Address: _____

House No. _____ Soi _____ Road _____

Sub-district/District _____ Province _____ Postal Code _____

Phone Number _____ Email _____

I hereby certify that this article:

☐ Is solely my own work.

☐ Is the work of myself and co-authors as specified in the article.

☐ I certify that this academic/research article is my own work and has not been copied or plagiarized from anyone else's work. If the journal discovers any form of plagiarism, I agree to have my article withdrawn without dispute.

This article has not been previously published in any journal, and it will not be submitted for consideration in any other journal from the date I have submitted it to the journal editorial board.

(Signature) _____

(_____)

Note:

A submission fee of 2,000 THB should be paid via Bangkok Bank, Chom Bueng Branch, Account No. 364-0-68246-8, Account Name: Phra Khru Phawana Chotikoon (Phawana Journal).

Submit the article file through the system at <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/WJR/about/submissions>

Please also send this submission form along with the payment proof to the email: [wjw.wishing@gmail.com](mailto:wjr.wishing@gmail.com).